

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

FRANCOUZSKÉ LEXIKÁLNÍ VÝPŮJČKY V ITALŠTINĚ
DIACHRONNÍ POHLED

Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

Autor práce: Lucie Hlavová

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 5.

2013

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice dne

.....
Bc. Hlavová Lucie

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu doc. Mgr. Pavlu Štichauerovi, Ph.D., především za cenné rady a připomínky a zejména za vstřícnost, ochotu a za odborné vedení během psaní této práce.

Dále bych chtěla také poděkovat své rodině za podporu, trpělivost a důvěru, jež mi projevili nejen při zakončování mého studia, ale i v celém jeho průběhu.

ANOTACE

Hlavním tématem této diplomové práce je diachronní pohled na vývoj francouzských lexikálních výpůjček v italském jazyce od jejich prvních doložených výskytů po počátek 20. století.

Práce je rozdělena na dvě části. V první části je teoretický úvod k samotnému jazykovému kontaktu, který má za následek i to, že se jazyky obohacují materiálem z jiných jazyků, kterým mohou být i jazykové výpůjčky. Následně navazuje kapitola, jež se zabývá komplexním přehledem všech francouzských výpůjček, jež mají první doložené výskyty v italském jazyce od 12. století až po počátek 20. století. Ta se zaměřuje zejména na poskytnutí informací o vzájemném jazykovém kontaktu mezi francouzštinou a italštinou právě ve zvoleném období.

Druhá část se vzhledem k vysokému počtu získaných slov omezuje pouze na výpůjčky, jež mají v italském jazyce první doložené výskyty v 19. století. Ty jsou následně analyzovány podle různých kritérií, kterými jsou například zařazení v rámci slovních druhů či adaptace. Nakonec jsou u zvolených výpůjček podrobně analyzovány výskyty, které byly získány ze dvou rozdílných italských korpusů.

Cílem této práce je nastínit diachronní pohled na vzájemný jazykový kontakt mezi francouzštinou a italštinou od doby prvních výpůjček zaznamenaných v italském jazyce až po počátek minulého století. Dále je cílem potvrdit na základě podrobných analýz teoretický předpoklad, že vzhledem k povaze blíže zkoumaného vzorku by měly převažovat plně adaptované lexikální výpůjčky.

ANNOTATION

The diachronic view what was the development of French loan words in the Italian language is the main subject of this thesis and it's focused on all French loan words in the Italian language with first occurrences documented from the 12th century to the beginning of the 20th century.

The thesis is divided in two parts. The first one is comprised of the theoretical introduction to the language contact that results in the possibility of language enriching by foreign language material that loan words should also be. The next chapter deals with the comprehensive overview of all French loan words from their first documented occurrences in the Italian language to the beginning of the 20th century. All the chapter is focused on the information providing the language contact between both languages, French and Italian one.

In the second part, there are analysis of limited number of loan words because of high total sum of all occurrences so the final number of analysed loan words is reduced and delimited by the 19th century. All these selected French loan words are analyzed according to various criterions that are for example the classification in word classes or the classification of adaptation. Finally, the occurrences of selected loan words are analysed in detail comparing occurrences extracted from two different Italian corpuses.

To outline a diachronic perspective on the language contact between the French and Italian language since the first loan words documented in the Italian language to the beginning of the 20th century is the aim of this thesis. The other aim is to confirm the theoretical assumption that completely adapted lexical loan words predominate what is given by the character of the analysed sample, all done on the basis on detailed analysis.

Obsah

Úvod	9
1. Jazykový kontakt	11
1.1. Co je to komunikace	12
1.2. Bilingvismus a interference	13
1.3. Codeswitching	14
1.4. Duplikace lingvistické „látky“	14
1.4.1. Výpůjčky vs. codeswitching	14
1.4.2. Podnět vedoucí k procesu vypůjčování ze strany mluvčího.....	15
1.4.3. Předpoklady vedoucí k procesu vypůjčování	16
2. Komplexní analýza francouzských výpůjček od prvních výskytů po počátek 20. století	17
2.1. Socio-historické aspekty ovlivňující italský jazyk v jednotlivých stoletích	19
2.1.1. Stručný přehled interference mezi italským a francouzským jazykem	19
2.1.2. Vzorek z období 12. století	20
2.1.3. Vzorek z období 13. století	21
2.1.4. Vzorek z období 14. století	22
2.1.5. Vzorek z období 15. století	23
2.1.6. Vzorek z období 16. století	25
2.1.7. Vzorek z období 17. století	26
2.1.8. Vzorek z období 18. století	28
2.1.9. Vzorek z období 19. století	29
2.1.9.1. Primo Ottocento	30
2.1.9.2. Secondo Ottocento	32
3. Analýza vzorku z vybraného časového úseku	33
3.1. Různé slovníky, různé výsledky	33
3.1.1. Značné rozdíly v dataci	35
3.1.2. Odlišná legenda	38
3.1.3. Rozdílné slovní druhy	43
3.2. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska slovních druhů	45
3.2.1. Substantiva	48
3.2.2. Adjektiva	50

3.2.3. Slovesa	50
3.2.4. Ostatní slovní druhy	51
3.3. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska adaptace	51
3.3.1. Fonetická adaptace	52
3.3.2. Morfologická adaptace	55
3.3.2.1. Esotismi	56
3.3.2.2. Substantiva	56
3.3.2.3. Adjektiva	60
3.3.2.4. Slovesa	61
3.3.2.5. Příslowce	62
3.3.2.6. Citoslowce	62
3.3.3. Shrnutí adaptace	62
3.4. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska datace	64
3.5. Analýza zkoumaného vzorku – více tvarů u výpůjčky	65
3.5.1. CELLULOSE	65
3.5.2. FRAMBOISE	66
3.5.3. JURY	66
3.5.4. NUCULAINÉ	67
3.5.5. PATARAS	67
3.5.6. PELUCHE	67
3.5.7. Shrnutí	68
4. Porovnávání výskytů u vybraného vzorku	68
4.1. <i>Accordéon vs. accordio</i>	71
4.2. <i>Anisette vs. anisetta</i>	72
4.3. <i>Blouse vs. blusa</i>	73
4.4. <i>Bordereau vs. borderò</i>	74
4.5. <i>Caoutchouc vs. caucciù</i>	75
4.6. <i>Colporteur vs. colportore</i>	76
4.7. <i>Mayonnaise vs. maionese</i>	78
4.8. <i>Mannequin vs. manichino</i>	79
4.9. <i>Paletot vs. paltò</i>	80
4.10. <i>Polonaise vs. polonese</i>	81
4.11. <i>Rocaille vs. roccaglia</i>	82
4.12. <i>Roulette vs. ruletta</i>	83

4.13. <i>Routine vs. rutina</i>	84
4.14. <i>Silhouette vs. siluetta</i>	85
4.15. <i>Tarlatane vs. tarlatana</i>	86
4.16. Shrnutí	86
Závěr	89
Resumé	91
Použitá literatura	93
Přílohy	94

ÚVOD

Fenomén jazykových výpůjček je stále aktuálnější téma, a tak jsem se rozhodla, že navážu na svou bakalářskou práci a v tematice francouzských výpůjček v italském jazyce budu pokračovat.

Protože je ale jazyková výpůjčka již výsledkem určitého jazykového kontaktu, rozhodla jsem se na začátku své práce věnovat právě tak aktuálnímu tématu, kterým jazykový kontakt je. A protože je pro pochopení obohacování jazyka jiným jazykovým materiálem důležitý i vztah mezi jazyky, nastínila jsem diachronní pohled na jazykový kontakt mezi italským a francouzským jazykem od doby, kdy byly zaznamenány první doložené výskyty galicismů v italštině, až po počátek 20. století, které jsem v této práci vynechala z toho důvodu, že jsem se mu již částečně věnovala v předešlé kvalifikační práci.

Hlavním cílem teoretické části této práce je tak předložit stručný diachronní pohled na vývoj přejímání francouzských výpůjček do italského jazyka, a to konkrétně v období 1100-1899.

Vzhledem k tomu, jak velké množství francouzských výpůjček se v minulých stoletích dostalo do italského jazyka, jsem podrobnější analýzu provedla pouze u 19. století. Důvod, proč právě toto století, je jednoduchý. Nejen že bych ráda navázala na svou předchozí kvalifikační práci, ale také proto, že počet výpůjček je v tomto období nejvyšší, a je tudíž pravděpodobné, že právě v této době francouzština ovlivňovala italské lexikum nejvíce během celých dějin vyjma 20. století, u kterého toto potvrdit nemohu, jelikož podrobně jsem se zabývala pouze dvěma desetiletími tohoto století.

Druhá část práce se tak věnuje velmi podrobné analýze pouze jediného století, kterým je 19. století. Na začátek jsem si musela vymezit vzorek, abych se následně mohla pustit do podrobných analýz. Jako hlavní zdroj mi posloužila elektronická podoba italského výkladového slovníku GRADIT.

Nejprve jsem vzorek zkoumala z hlediska slovních druhů, čímž jsem chtěla potvrdit určité předpoklady, například hypotézu, že vzhledem k jednoduchosti přejímání substantiv by měl tento slovní druh převažovat. Ujistila jsem se však i v tom, že vzhledem k povaze sloves není možné v cílovém jazyce zaznamenat žádné slovo z tohoto slovního druhu, které by nebylo plně adaptováno.

V další kapitole jsem se opět zaměřila i na porovnávání adaptované či neadaptované výpůjčky a na samotná kritéria adaptačního procesu. Věnovala jsem se adaptaci galicismů vůči fonetickému systému italského jazyka, ale i kritériím, kterým by měly výpůjčky vyhovovat, aby je bylo možné považovat za plně adaptované vůči italskému jazyku. Navíc je pravděpodobné, že jelikož od zkoumaného století uběhla již poměrně dlouhá doba, měly by převládat výpůjčky již zcela adaptované vůči jazykovému systému italštiny.

Dále jsem stručně charakterizovala vzorek v souvislosti s obdobím, ze kterého pocházejí první doložené výskyty zvolených výpůjček. A nakonec jsem přidala i zmínku o tom, že se jedno slovo cizího původu může do cílového jazyka dostat hned v několika podobách, které mohou, ale nemusejí mít shodné významy.

Protože jsem se opět setkala s tím, že italský jazyk i v 19. století zaznamenává výpůjčky vycházející z téhož francouzského slova, které se liší pouze mírou adaptace, rozhodla jsem se i v této práci věnovat jednu kapitolu porovnávání výskytů vybraných dvojic výpůjček ve dvou odlišných internetových korpusech. Jako první jsem zvolila korpus La Repubblica, s nímž jsem pracovala i během psaní bakalářské práce, a jako druhý mi posloužil velmi rozsáhlý internetový korpus itTenTen. Záměrem této kapitoly bylo dokázat, zda převažují výskyty adaptovaných či neadaptovaných výpůjček z daných dvojic.

V závěru práce se posléze pokusím sumarizovat získané výsledky a potvrdit či vyvrátit hypotézy vztahující se k daným tématům. Nakonec přidám i kompletní seznam všech výpůjček, se kterými jsem pracovala a které byly předmětem podrobnějších analýz.

1. Jazykový kontakt

I proto, že je z lingvistického hlediska jazyková výpůjčka stále aktuální téma, jsem se rozhodla tomuto fenoménu věnovat ve své diplomové práci, a navázat tak na svou předchozí kvalifikační práci. Jedná se o významný prvek v mnoha slovních zásobách jednotlivých jazyků a jinak tomu není ani u jazyka italského. Je to také fenomén, který zajímá mnohé lingvisty už po desetiletí a vzhledem k tomu, že žijeme v moderní době, kdy se stále překonávají či doplňují předešlé hypotézy a myšlenky, ráda bych zmínila lingvisty, kteří se této problematice věnují zejména v posledních letech. Nejedná se však čistě pouze o jazykové výpůjčky, ale mnoho lingvistů na problematiku nahlíží z širšího úhlu pohledu, a svou pozornost tak věnují jazykovému kontaktu, který je samotným podnětem vedoucím k tomu, aby se jazyky vzájemně ovlivňovaly a vypůjčovaly si prvky ze svého lexika. Zkoumání takového kontaktu je zajímavé zejména mezi minoritními jazyky, například mezi jazyky obyvatel Amazonie, této konkrétní tematice se v díle z r. 2002 *Language contact in Amazonia* věnuje A. Y. Aikhenvald, pro mnohé studie je však zajímavá i kreolština, různé dialekty nebo vlivy národních jazyků na jiné jazykové skupiny. Mezi dalšími, kdo se v poslední době zabývají jazykovým kontaktem, jsou i S.G. Thomason se svým úvodem do tématu *Language contact. An introduction* z r. 2001, K. Burridge se svou konkrétně zaměřenou publikací z r. 2006 s názvem *Language contact and convergence in Pennsylvania German*, dále dílo z r. 2003 *Dynamics of language contact* od M. Clyne vydané pod záštitou nakladatelství Univerzity v Cambridge, stejné nakladatelství vydalo o dva roky později další publikaci věnující se téže problematice *Language contact and grammatical change* od autorů B. Heine a T. Kuteva.

V takovém výčtu bych mohla pokračovat ještě dlouho a vzhledem k nesčetnému počtu publikací, v nichž se autoři zamýšlejí nad jednotlivými vlivy jazyků na sebe sama či konkrétním výsledkem takového vlivu, kterým je i jazyková výpůjčka, jsem se rozhodla nastínit podstatu jazykového kontaktu, jak ji vidí Yaron Matras, lingvista působící na univerzitě v Manchesteru, University of Manchester, jež je autorem publikace *Language contact* vydané v r. 2009 nakladatelstvím Cambridge University Press v edici Cambridge Textbooks in Linguistics.

Jak sám autor nastiňuje hned v úvodu, jazykový kontakt postihuje mnoho oblastí včetně procesu osvojování si jazyka, jazykového zpracování i samotného utváření jazyka, rozmluv a rozhovorů, dále se jazykový kontakt projevuje i v sociální funkci

jazyka a v jazykové politice, v typologii jazyků a v jazykových změnách či v dalších oblastech. A právě proto, že se většina prací zabývající se tímto specifickým kontaktem specializuje pouze na jednotlivá odvětví, rozhodl se Yaron Matras vydat publikaci, která by se nezaměřovala na nic konkrétního, ale naopak podávala ucelenou teorii o jazykovém kontaktu.¹

1.1. Co je to komunikace

Komunikace, která se uskutečňuje v prostředí, kde se setkávají různé jazyky a dochází zde k určitému jazykovému kontaktu, je „*výsledkem souhry dvou hlavních faktorů*“². Jako první z nich Matras uvádí „*věrnost vůči souboru norem, jež řídí kontextově omezený výběr prvků z určité oblasti*“,³ a s ní souvisí i druhý faktor, kterým je naše přání, abychom byli schopni kompletně využít rozsah tohoto repertoáru bez ohledu na zábrany, které by nám v tom mohly v určité situaci zabránit. Rovnováhu mezi těmito dvěma faktory následně určuje potřeba překonávat překážky, které nám stojí v cestě pro dosažení efektivní komunikace.⁴

Právě tím, že tuto věrnost budeme striktně dodržovat, můžeme minimalizovat projevy interference. Pokud bude ve výběru prvků v dané oblasti jistá volnost, potom může docházet k různým kompromisům.⁵ Jako konkrétní příklad tohoto „uvolnění“ Matras uvádí případ, kdy může mluvčí ovládající dva jazyky při komunikaci v druhém jazyce vycházet z fonologie svého mateřského jazyka, stejně tak děti vyrůstající v bilingvním prostředí mohou nesprávně používat spojení či slova z jazyků, které ovládají. A to vše je právě důsledek toho, že má mluvčí ovládající více jazyků možnost celou dobu vybírat z komplexního lingvistického materiálu, který má k dispozici, a to bez omezení.⁶

Naopak, pokud nebudou pravidla striktně dodržována, může to vést k výměně jazykového materiálu, kdy je určitý jazykový vzorec lingvistického chování přijat odlišnou jazykovou komunitou, což se může projevit tím, že se tato přejatá podoba slova může stát „výpůjčkou“. Nakonec je tedy jazyková změna, jež je vyvolána kontaktem více jazyků, výsledkem inovací a novinek, které zavádí daný mluvčí do

¹ MATRAS, Yaron, *Language Contact*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 1.

² „[...] the product of the interplay of two primary factors.“

³ „Loyalty to a set of norms that regulate the context-bound selection of elements from the repertoire, [...]“

⁴ MATRAS, Yaron, op. cit., s. 4.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž, s. 5.

rozhovorů, k nimž dochází právě v prostředí, kde se mluví těmito jazyky. A proto také není jazykový kontakt považován za „externí“ faktor spouštějící změny, naopak se jedná o interní faktor projevující se při utváření a užívání jazyka mluvčím ovládajícím více než jeden, a to mateřský jazyk, jelikož si ze svého repertoáru může vybírat z většího množství jazykového materiálu a jazykových struktur.⁷

Matras také přidává svůj názor, že vzorce týkající se změn jazykových struktur a kategorizace těchto struktur, které se znovu a znovu objevují, nejsou náhodné. Částečně se zakládají na tom, jak lidé sdílí chápání a vnímání reality, avšak z větší části jsou podmíněny vedením a zapojením se do vzájemné komunikace mezi lidmi.⁸

1.2. Bilingvismus a interference

Již v r. 1953 Weinreich definoval jako jediné správné centrum jazykového kontaktu bilingvního mluvčího.⁹ Samotný pojem bilingvní si často spojujeme se schopností využívat každý jazyk dle našich dovedností. Tyto schopnosti by se však měly vyrovnat těm, jimiž disponuje i mluvčí ovládající pouze jediný jazyk.¹⁰

Bilingvní mluvčí by měl splňovat dva předpoklady. Zaprvé by měla v určitých kontextech převažovat preference pouze jednoho jazyka nad druhým a zadruhé by měl být takový mluvčí schopný oba jazyky během konverzace porovnávat.¹¹ Na tom, jak se bude projevovat kontakt mezi jazyky, se podílí i věk, ve kterém se mluvčí dostane do kontaktu s druhým jazykem. Největší rozdíly se potom projevují zejména u starších lidí, kdy jsme schopni rozeznat bilingvního mluvčí od rodilého na základě přízvuku. A právě Weinreich rozlišil tzv. pozitivní transfer, který se projevuje tím, že mluvčímu při učení se dalšímu jazyku napomáhají struktury jazyka mateřského, a negativní transfer, neboli interference, kdy není mateřsky jazyk podpůrným prostředkem, ale naopak se vměšuje do procesu vytváření nesprávných jazykových struktur učeného jazyka.¹²

Konkrétním projevem interference může být například záměna hlásek, typicky se projevuje u anglicky mluvících Francouzů, kteří anglické hlásky /θ, ð/ ve slovech *thing, that* vysloví jako /s,z/ a konečná výslovnost tak bude vypadat takto: /siŋ/, /zæt/. Dále mohou být stírány i rozdíly ve výslovnosti, které vymezují dvě odlišná slova,

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž, s. 6.

⁹ Tamtéž, s. 99.

¹⁰ Tamtéž, s. 61.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž, s. 72.

studenti učící se anglický jazyk tak například nedodrží výslovnost u podobných slov *leave* a *liv*, čímž se stírají i jednotlivé významy obou slov.¹³

1.3. Codeswitching

A právě schopnost ovládat dva jazyky najednou nás předurčuje ke schopnosti účastnit se komunikací, v nichž se oba jazyky mohou prolínat. Tzv. *codeswitching* je pojem, který se aplikuje na případy, kdy se při konverzaci střídá právě více jazyků. Matras zmiňuje, že někteří autoři se zaměřují ještě na podrobnější rozdělení, kdy se můžeme setkat s pojmem *codemixing*, který označuje míšení jazyků uvnitř frází a výpovědí, kdežto *codeswitching* vidí jako míšení na vyšší úrovni postihující záměnu jazykové struktury u celých vět a frází. Sám autor však toto vnitřní dělení nenásleduje, spíše používá termín „*alternational*“ *codeswitching*, což odpovídá definici výše zmíněného *codeswitching*, a „*insertional*“ *codeswitching*, kdy se slova či věty vměstňávají do vět a výpovědí druhého jazyka.¹⁴

Výzkumy prováděné v rámci teorie *codeswitching* rozlišují míšení v podobě jednoho slova a samotný proces vypůjčování. Právě to se v širším kontextu obecné lingvistiky vztahuje k diachronnímu procesu, na jehož základě jazyky pozvedávají a vylepšují své lexikum, zatímco *codeswitching* je pojem označující případy, kdy dochází ke spontánnímu míšení jazyků během konverzace, kterých se účastní bilingvní mluvčí. A zejména *insertional codeswitching* tak mluvčímu, jež se učí druhý jazyk, pomáhá vyplňovat mezery v lexiku učeného jazyka, kdy spontánně vládá slova do cílového jazyka. Toto úsilí je pragmatickým pokusem, kdy se pokoušíme sladit potřebu importovat slova z mateřského jazyka do konverzace s přáním, abychom splňovali výběr z cílového repertoáru jako hlavního jazyka vzájemné komunikace.¹⁵

1.4. Duplikace lingvistické „látky“

1.4.1. Výpůjčky vs. codeswitching

Právě v kapitole s tímto názvem se Matras zabývá přímo procesem vypůjčování, který je popisován jako jeden z výsledků jazykového kontaktu, kdy se mění struktura

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž, s. 101.

¹⁵ Tamtéž, s. 106-107.

lingvistického materiálu jednoho z jazyků, cílového či výchozí, někdy se může měnit i u obou. Materiál, který je tímto procesem ovlivněn, se nazývá výpůjčka.¹⁶

Právě proces vypůjčování vede k dlouhodobému začlenění nějakého prvku do souhrnného souboru jazykového materiálu cílového jazyka. A nejenže u tohoto procesu postrádáme záměr „vrátit“ výpůjčku do výchozího jazyka, ale problém je i to, že ne vždy jsou mluvčí schopni poznat, kdo je vůbec původním „vlastníkem“ dané výpůjčky. Oproti užívání slovní zásoby v podobě *codeswitching* tak mluvčí vidí výpůjčku jako dlouhodobé či stálé oprávnění ke zrušení omezení výběru, pokud chce použít určitou podobu slova či určitou strukturu. Na výpůjčku tak nepohlíží jako na možnost využít ji při omezeném počtu komunikačních kontextů, spíše naopak ji lze zařadit do jakékoliv komunikace. Hlavní rozdíl, který tak odlišuje *codeswitching* od výpůjček, je replikace prvku mluvčím, jež ovládá jediný jazyk v kontextech, jež vznikají pouze v monolingvních situacích. Jako konkrétní příklad Matras uvádí anglická slova *internet* a *download*. Je jisté, že v cílovém jazyce se slovo bude realizovat s jistou fonologickou, fonetickou či morfosyntaktickou změnou, ale ať už jej například německý mluvčí vysloví v německém kontextu či v situaci, kde se bude mluvit anglicky, oba, Angličan i Němec, mají ve svém lingvistickém repertoáru jedinou podobu tohoto slova, a nemusejí tak pomýšlet na jiné, které by bylo vhodné pro daný jazyk nebo kontext.¹⁷ Je to tedy jasný důkaz výpůjčky, jelikož německy hovořící mluvčí si pro kontext týkající se internetu nezvolí slovo z repertoáru německého jazyka. Stejně tak se slovo *internet* stalo výpůjčkou i pro český jazyk.

1.4.2. Podnět vedoucí k procesu vypůjčování ze strany mluvčího

Matras zmiňuje dva nejčastěji uváděné podněty, jejichž výsledkem jsou výpůjčky v rámci jazykových struktur. Zaprvé to jsou mezery ve strukturách, jedná se o takové struktury, které chybí v repertoáru cílového jazyka, a zadruhé prestiž výchozího jazyka. Zmíněné mezery potom pocítují a také zaplňují právě bilingvní mluvčí, kteří v dané situaci pro správný popis použijí strukturu svého mateřského jazyka, nejsou to tedy nedostatky jednoho jazyka, ale spíše snaha mluvčího být přínosem a to tak, že přispěje všemi možnými prvky ze svého lingvistického repertoáru. Tento typ výpůjček je často nazýván kulturními výpůjčkami, které pojmenovávají nové společenské aktivity a nová obohacení dané kultury. Jedná se tedy o slova obohacující

¹⁶ Tamtéž, s. 146.

¹⁷ Tamtéž, s. 147-148.

lexikum nějakého dalšího jazyka, například již výše zmíněné slovo internet či káva.¹⁸ V některých italských gramatikách potom takový typ výpůjček nalezneme pod označením *prestito di necessità*, tento pojem používá například italský lingvista Maurizio Dardano či Paolo D'Achille.

Druhý významný podnět, prestiž jazyka, vede k obohacování lexika cílového jazyka na základě potřeby mluvčího, který se snaží napodobit určité prvky z jazyků silnějších komunit za účelem získat uznání a sociální status. Tyto výpůjčky se také vyznačují tím, že v cílovém jazyce mají často synonymum domácího původu. Stejně jako kulturní výpůjčky se mohou stát součástí lexika, ale navíc také mohou postupem času původní označení téže věci nahradit.¹⁹ Takto vymezené výpůjčky se v italských gramatikách objevují pod názvem *prestito di lusso*.

1.4.3. Předpoklady vedoucí k procesu vypůjčování

To, v jakém rozsahu je jazyk vystavován určitému jazykovému kontaktu, zmiňuje Matras jako jeden z hlavních předpokladů, které vedou k určitému typu obohacování slovní zásoby v podobě výpůjček. A to zejména proto, že výsledek jazykového kontaktu je potom produktem podobností a odlišností struktur mezi jazyky, kterých se to týká. Zmiňuje se však také o tom, že schopnost vypůjčování je podmíněna sémanticko-pragmatickým a strukturálním charakterem kategorií, kterých se proces dotýká.²⁰

Jelikož proces vypůjčování ovlivňuje různé kategorie, komparativní studie zabývající se touto problematikou musejí brát v potaz nejen různorodost jednotlivých jazyků, ale i rozmanitost struktur, které mohou být vzájemným kontaktem také případně zasazeny. Navíc se často na vypůjčování nahlíží jako na diachronní proces, a proto je u takových studií vyžadována zmínka o historii zachycující vzájemný kontakt postižených jazyků.²¹ I z toho důvodu se této problematice věnuji v celé následující kapitole nazvané Komplexní analýza francouzských výpůjček od prvních výskytů po počátek 20. století, kde popisuji vzájemný vztah mezi italským a francouzským jazykem ve zvoleném období.

¹⁸ Tamtéž, s.149-150.

¹⁹ Tamtéž, s. 150.

²⁰ Tamtéž, s. 153.

²¹ Tamtéž.

2. Komplexní analýza francouzských výpůjček od prvních výskytů po počátek 20. století

Vzhledem k tomu, že v bakalářské práci jsem porovnávala francouzské výpůjčky z počátku 20. století a z 80. let téhož století, v této práci se budu věnovat francouzským výpůjčkám, které italštinu ovlivňovaly v předešlých staletích a podrobněji potom výpůjčkami z 19. století.

První doložené výskyty francouzských výpůjček v italském jazyce pocházejí z 12. století a v průběhu dalších staletí jejich počet znatelně narůstal. Celkový přehled francouzských výpůjček v italském jazyce v období od počátku 12. do konce 19. století znázorňuje tabulka 2.1.

Tab. 2.1. Francouzské výpůjčky v italském jazyce od prvních doložených výskytů po konec 19. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1100-1199	23	13
1200-1299	426	424
1300-1399	591	302
1400-1499	163	111
1500-1599	446	304
1600-1699	568	234
1700-1799	965	630
1800-1899	2765	1502

Jako zdroj mi posloužily dva elektronické výkladové italské slovníky, které umožňují snadné vyhledávání na základě různých filtrů.

GRANDE DIZIONARIO ITALIANO DELL'USO

První ze slovníků nese jméno *Grande dizionario italiano dell'uso* (dále jen GRADIT), jehož autorem je Tulio De Mauro a v roce 1999 ho vydalo nakladatelství UTET.

Já jsem se pro své účely uchýlila k používání elektronické verze tohoto slovníku, jež umožňuje vyhledávání na základě různých filtrů, které se dají volně kombinovat. Pro své potřeby jsem využívala filtr datační (DATAZIONE TRA IL 1100 E IL 1899), s jehož pomocí jsem byla schopna rozdělit francouzské výpůjčky podle století, kdy jsou doloženy jejich první výskyty v italském jazyce. Jako další mi posloužil filtr

ETIMOLOGIA, na jehož základě jsem si vymezila pouze slova francouzského původu, a to s pomocí slovníkové zkratky *fr.*

Díky kombinaci filtrů jsem získala celkový počet výpůjček přejatých do italštiny v rámci zvoleného období, blíže jsem se však zaměřila pouze na výpůjčky z 19. století. Podrobněji zkoumaný vzorek ovšem nedisponuje počtem 2 765 výpůjček, a to především z toho důvodu, že jsem hledala slova, která se dostala do italského jazyka přímou cestou a po vyhledávání za pomoci filtru ETIMOLOGIA jsem měla k dispozici i výrazy, které se například do italského jazyka dostaly z angličtiny, ale slovník je vyhledal proto, že právě angličtina se v daném případě inspirovala francouzštinou. Konkrétním příkladem je výpůjčka *attorney*, kterou bych stejně do vzorku nemohla zahrnout i kvůli označení *esotismo inglese*, které řadí slovo mezi anglické výpůjčky:

attorney /at'tornej/ s.m.inv. ES ingl. TS dir. [1849; ingl. *attorney* /ə'tɜːni/ pl. *attorneys*, 1461, dal fr. *atorné* " ¹assegnato, stabilito"] nel mondo anglosassone, procuratore.

Proto jsem se pro zkonkretizování vzorku uchýlila k jinému filtru, ORIGINE, který jsem taktéž kombinovala s datačním filtrem, a výsledkem tak jsou opravdu jenom francouzské výpůjčky, které italský jazyk ve zvoleném období zaznamenává bez vlivu dalších jazyků či okolností. Nakonec jsem získala celkem 1 150 výpůjček, které jsem následně podrobně analyzovala, více v kapitole 3. a 4.

VOCABOLARIO DELLA LINGUA ITALIANA DI ZINGARELLI

Druhý slovník, se kterým jsem pracovala, vyšel v nakladatelství Zanichelli pod názvem *Vocabolario della lingua italiana* (dále jen Lo Zingarelli), autorem je Nicola Zingarelli.

I v tomto případě jsem pracovala s elektronickou podobou tohoto slovníku, a to s nejnovější verzí z r. 2011. Stejně jako u předchozího slovníku jsem využila při vyhledávání výpůjček filtry, které zmíněná elektronická podoba poskytuje. Opět se jednalo o datační filtr (DATAZIONE DAL XII SECOLO AL XIX SECOLO), který mi posloužil pro ohraničení jednotlivých staletí a dále jsem za pomoci filtru AREA DEL DOCUMENTO specifikovala vymezení slov francouzského původu. Po zadání zkratky *fr.* do hlavního vyhledávače slov a specifikace ETIMOLOGIA (E:) ve zmíněném filtru jsem vyhledávala slova, u nichž je francouzština uvedena jako zdrojový jazyk.

2.1. Socio-historické aspekty ovlivňující italský jazyk v jednotlivých stoletích

Jelikož je vždy důležité se dívat i na historické pozadí událostí, které mají vliv na vývoj jazyka, následující kapitoly se budou podrobně věnovat okolnostem, které vedly k formování italštiny s ohledem na vliv francouzštiny na italský národ v jednotlivých stoletích.

2.1.1. Stručný přehled interference mezi italským a francouzským jazykem

Jak nastiňuje Silvia Morgana v souborném díle *Storia della Lingua italiana*, svazek III., *Le altre Lingue*, francouzština a italština se stále vzájemně jazykově ovlivňují, ale tento zaalpský vztah byl významný zejména v určitých časových obdobích.

Přinejmenším až do počátku 14. století má silnější vliv Francie, což je dáno stále aktivními styky mezi zeměmi, ke kterým docházelo již od doby karolínské. Poté se má vzájemná výměna slovní zásoby tendenci vyrovnávat, k velké změně následně dochází v období renesance, kdy se situace obrací a naopak je to italská literární kultura a umění, které zapřičiňují nával italských výpůjček do francouzštiny.

Od počátku 17. století se opět v italštině s rostoucí intenzitou dostávají do popředí zaalpské jazykové výpůjčky, vše vrcholí v období Osvícenství a za dob Napoleona.

Během 19. století a na počátku 20. století registrujeme značný příval francouzských výpůjček, které tak pokračují v reprezentaci hlavního podílu přítomnosti cizích prvků v italském jazyce. Silvia Morgana také podotýká, že pokud nebudeme brát v potaz anglický vliv na italštinu, který se stal značným módním fenoménem zejména v posledních desetiletích, zaujímá francouzština na stupnici jazyků, které byly pro italštinu přínosem, první místo. Mezi důvody zapřičiňující to významné postavení můžeme počítat mimojazykové či samotné jazykové faktory, politickou nadvládu, blízkou geografickou vzdálenost mezi státy, různorodost kulturních vztahů, snahy ustálit bilingvismus či příbuznost obou jazyků. A právě díky příbuznosti je možné slova lépe adaptovat a vytvářet kalky, konkrétně tento fakt Morgana nazývá „*formule di*

*conversione automatica*²², jako příklady uvádí francouzskou koncovku –ier přecházející na italské –iere-o či koncovku –age měnící se na -aggio apod.²³

Nakonec S. Morgana ještě dodává, že právě „*mnohostrannost vzájemných styků stále umožňovala silný průnik francouzských výpůjček ať už do oblasti praktického života, nebo do života intelektuálního, a to nejen do psaného jazyka, ale i do mluveného, od středověku po moderní dobu.*“²⁴

2.1.2. Vzorek z období 12. století

Tab. 2.2. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 12. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1100-1199	23	13

Vůbec první doložené výskyty francouzských výpůjček v italském jazyce, které jsou zvolené slovníky schopné vygenerovat, pocházejí z 12. století. Při využití filtrů mi ani jeden z nich nenabídl francouzskou výpůjčku s doloženým výskytem ze staršího období.

Jak uvádí Sylva Hamplová, po r. 1000 se začínají objevovat rozdíly mezi severní a jižní Itálií. Severní a střední Itálii ovládají tzv. *comuni*, městské samosprávné celky, které mezi sebou bojují o moc. Aktivně se do dění v Itálii zapojují i námořní republiky Janov, Pisa, Amalfi a Benátky. Oproti tomu byl jih ovládán Araby, Byzantinci a Langobardy a právě tato území jsou sjednocena až koncem 11. století a vzniká monarchie království obojí Sicílie.²⁵

Po jazykové stránce se klade důraz na scholastickou tradici, a tudíž je většina písemných památek v jazyce latinském. První písemné památky v lidovém italském jazyce se objevují až ke konci 11. století. Jako konkrétní památky Sylva Hamplová uvádí dvě listiny sardské, notářský dovětek a zповědňi formulí sv. Eutizia.²⁶ Dále uvádí soudní svědectví, verše z oblasti od Toskánska po Campanii či 22 piemontských kázání, jejichž vznik lze datovat do 12. století a počátku 13. století.²⁷

²² MORGANA, Silvia, *L'influsso francese*, in: SERIANNI Luca-TRIFONE Pietro (edd.), *Storia della lingua italiana*. Vol. 3. *Le altre lingue*, Torino: Einaudi, 1994, s. 671.

²³ Tamtéž, s. 672.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ HAMPLOVÁ, Sylva, *Nástin vývoje italského jazyka*, Praha: Karolinum, 2002, s. 109-110.

²⁶ Tamtéž, s. 110-111.

²⁷ Tamtéž, s. 111.

Vzhledem k tomu, že zde mluvíme vůbec o prvních doložených výskytech slov francouzského původu a že teprve začíná být klasická latina nahrazována různými italskými *volgare*, je pravděpodobné, že by počet výpůjček neměl být nijak enormní. Mluvíme zde tedy o pouhých dvou desítkách francouzských výpůjček.

2.1.3. Vzorek z období 13. století

Tab. 2.3. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 13. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1200-1299	426	424

Z hlediska historických událostí je alespoň „1. pol. 13. století poznamenána vládou Fridricha II. (1220-1250) a vítězným tažením čtvrté křížácké výpravy“. ²⁸ Nejen že dochází k rozvoji měst, ale do popředí se dostávají i řemeslníci. Právě předběžná opatření z r. 1300 vydaná Consiglio del popolo di Bologna rozhodla o obnovení tzv. Via Francigena, cestě Franků, která posloužila nejen chudým poutníkům mířícím do Říma, ale i obchodníkům. Právě bilingvismus mezi obchodníky považuje Silvia Morgana za zdroj jazykové interference. ²⁹

Po jazykové stránce se předpokládá, že v průběhu 13. století mohli vzdělanci pojednávat o námětech z oblasti filozofie, vědy či literatury už v jazyce italském. „Pokud jde o galicismy, je obtížné ve všech případech určit, jakou cestou se dostali do italštiny: mohlo jít o vliv literatury, nebo proniknout do italštiny prostřednictvím normanského dvora, francouzských křížáků, poutníků a obchodníků.“ ³⁰

Počet 426 či 424 výpůjček vyhledaných s pomocí slovníků dokládá, že oproti předešlému vzorku výpůjček s doloženými výskyty z 12. století muselo dojít k určité změně, která nastala nejspíše díky pohybu obchodníků a vzájemné jazykové interferenci mezi Francií a Itálií.

²⁸ Tamtéž, s. 112.

²⁹ MORGANA, Silvia, op. cit., s. 672-673.

³⁰ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 116.

2.1.4. Vzorek z období 14. století

Tab. 2.4. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 14. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1300-1399	591	302

Sylva Hamplová charakterizuje tzv. Trecento jako období hospodářského rozmachu zejména v oblasti střední a severní Itálie, v popředí jsou stále městské státy, které jsou pod nadvládou silných místních rodů, například Medici ve Florencii, či Visconti a Sforza v Miláně. S vyspělostí těchto samosprávních celků souvisí i různá povstání, kterých se vládnoucí vrstva nevyvarovala. Oproti tomu jih zůstává stále chudý.³¹

Za významnou historickou událost tohoto století lze považovat i přesídlení papežů do Avignonu, které jasně naznačuje určitý vztah mezi Itálií a Francií. Nyní už se nejedná pouze o bilingvismus mezi obchodníky, ale k jazykové interferenci dochází i mezi bohatšími vrstvami obyvatel.

Vraťme se však k jazyku obchodníků. Morgana zmiňuje konkrétní dílo tzv. *Pratica della mercatura*, což je jakýsi manuál pro obchodníky, který vznikl po sesbírání různých obchodních písemných památek obsahujících i slova francouzského původu z období 13. a 14. století. Manuál vydal v r. 1340 Florentin Balducci Pegolotti pracující pro společnost Bardi. A právě tehdejší galicismy z doby Due-Trecenta se zaměřují na obchod a posléze nacházejí své místo v tradici úředního a správního jazyka.³²

Nicméně Morgana poukazuje i na fakt, že v obchodních spisech, konkrétně se jedná o spisy benátských obchodníků z období mezi léty 1336 – 1350, můžeme vedle obchodní terminologie zaznamenat i „*termini di ascendenza cortese*“³³. Podotýká také, že ačkoli se pravděpodobně jedná o nepřímé užívání slov, jejich přítomnost v nás vzbuzuje potřebu mluvit o tom, co bylo nejdůležitějším zprostředkováním galicismů během prvních století, kdy se začaly dostávat do italského jazyka. Toto zprostředkování pak Morgana nazývá *il prestigio letterario*.³⁴

³¹ Tamtéž, s. 117.

³² MORGANA, Silvia, op. cit., s. 674-675.

³³ Tamtéž, s. 676.

³⁴ Tamtéž.

Morgana také zmiňuje Pietra Bemba, prvního jazykovědce zabývajícího se italským jazykem, který rozpoznává jakýsi dluh, jenž má tradiční italská poezie z 13. století vůči provensálské literatuře, a to nejen v námětech, způsobech, básnických stylech, ale i v jazyce. Seznam Bembových galicismů tak představuje sérii typických lexikálních a sémantických výpůjček, například *poggiare, obliare, assemblare* aj.³⁵

Vzhledem k výše zmíněným historickým a jazykovým okolnostem je zcela pravděpodobné, že by se měl počet výpůjček s doloženými výskyty právě ve 14. století zvýšit. Toto tvrzení mohu na základě získaného vzorku potvrdit, a jedná se tak o jakýsi „boom“ francouzských výpůjček v italském jazyce před obdobím Renesance, kdy se naopak situace obrátí a počet galicismů se znatelně sníží.

2.1.5. Vzorek z období 15. století

Tab. 2.5. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 15. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1400-1499	163	111

Z historického hlediska se jedná o období, kdy zanikaly městské státy, které byly pohlceny rozšiřujícími se signoriemi a principáty. Také došlo k urovnání papežského schizmatu, skončila stoletá válka, postavení si upevňují i mocenské rody jako Medicijští ve Florencii či rod Sforza v Miláně. Koncem 15. století propuknou války o Itálii, o kterou usilovala Francie a Španělsko.³⁶ K ukončení bojů a nastolení míru dojde až v průběhu následujícího století.

I přes tyto historické události zaznamenáváme v Itálii hospodářský a kulturní rozmach, vzkvétají významná italská města jako například Řím, Neapol a především Florencie, která se stala velmi významným městem nejen v Itálii, ale i po celé Evropě, a to právě díky tomu, že je považována za kolébku renesančního umění. Tento rozmach vedl k tomu, že „bankéři a obchodníci, noví boháči ve snaze vyrovnat se šlechtě, dvorním a císařským hodnostářům podporují starověkou humanita, financují zakládání akademií, podporují umění, vědu, archeologické, numismatické a další výzkumy. Humanismus se šíří z Florencie do celé Itálie.“³⁷ A právě renesance a humanismus

³⁵ Tamtéž.

³⁶ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 123.

³⁷ Tamtéž.

znamenaají návrat k antickým ideálům, návrat ke klasickým autorům, výuka se soustřeďuje zejména na studium těchto autorů, Sylva Hamplová poukazuje i na fakt, že v této době vzkvétají i studia řecká, dokonce se překládají i řecká literární díla, avšak prostřednictvím latiny.³⁸ Převládá snaha napodobit klasicky píšící antické autory, což byla významná změna oproti celému středověku. Navíc se pozornost nesoustřeďuje pouze na církev, jak tomu bylo ve středověku, humanismus a renesance jsou především kulturou světskou.

I samotné slovo renesance pochází z francouzského renaissance a znamená znovuzrození, znovuzrození antických ideálů. A jelikož v antice latina představovala jediný prestižní jazyk, význam italštiny je potlačován. Dochází k uvolnění jazykové normy, jazyk se obohacuje přejímáním latinských výrazů, celkově tak o můžeme mluvit o období, kdy se pěstoval bilingvismus, mnoho literátů znalo nejen lidový italský jazyk, ale právě i latinu. Tato jazyková krize, jak se o ní zmiňuje Sylva Hamplová, se týká zejména první poloviny 15. století, v druhé polovině se toto puristické myšlení uvolňuje, například Leon Battista Alberti se v r. 1441 pokouší o pozvednutí italského jazyka, a vyhlašuje tak básnickou soutěž, jejíž téma zní „*la vera amicizia*“.³⁹

Všechny výše zmíněné aspekty napovídají tomu, že 15. století znamenalo velký zvrat v přejímání galicismů. Ačkoli se tedy počet francouzských výpůjček značně snížil, i tak představují v období humanismu stále nejpočetnější skupinu cizích slov přejímaných do italštiny. A zejména v některých částech Itálie, například se jedná o šlechtické dvory v oblasti Pádské nížiny, je vliv zaalpské literární tradice stále značný. Italové našli zalíbení zejména v dvorské lyrice založené na karolínském látce.⁴⁰

Pro 15. století byl také velmi důležitým jeden vynález, knihtisk. Díky němu se dostaly do oběhu díla autorů Tre corone, jimiž jsou Dante, Petrarca a Boccaccio. „*Mezi lety 1470 a 1472 byla publikována první tištěná vydání Petrarkova díla Canzoniere a Boccacciův Dekameron a mimo to i tři odlišné publikace Božské komedie.*“⁴¹

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž, s. 124.

⁴⁰ MORGANA, Silvia, op. cit., s. 686.

⁴¹ SOBRERO, Alberto A., *Introduzione all'italiano contemporaneo*, Roma-Bari: Laterza, 2007, s. 29.

2.1.6. Vzorek z období 16. století

Tab. 2.6. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 16. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1500-1599	446	304

Tato epocha je považována za počátek novověku a pro Itálii přetrvává charakteristika politicky roztržitého státu, což nelze říci o Španělsku či Francii. Období válek se však týká spíše první poloviny tohoto století, druhá polovina je již ve znamení míru a obnovení obchodu či průmyslu.⁴²

Z jazykového hlediska se mění postavení zejména lidového jazyka. Sylva Hamplová zmiňuje fakt, že oproti předešlému století se nyní upevňuje pozice lidového jazyka, ten se začíná prosazovat i na úkor latiny, a to zejména proto, že ta se vlivem puristického humanismu jazykově neobohacuje, a stává se tak mrtvým jazykem. Je sice pravda, že latina zcela nevymizela, v latině se například sloužily bohoslužby, latinsky se i vyučovalo na vysokých školách, ale i zde nastala koncem 16. století změna, kdy vznikla nová katedra na univerzitě v Sieně pod názvem „*di toscana favella*“ a začíná tak éra akademií, institucí šířících italský jazyk.⁴³

Zejména první polovina 16. století se točí kolem tzv. QUESTIONE DELLA LINGUA, tedy polemiky, kterou Sylva Hamplová definuje jako „*úvahy o nestálosti v jazykové normě, potřeba pokud možno jednotného pravopisu v typografii a snaha nalézt východisko z této situace.*“⁴⁴ Stále však mluvíme o století, kdy se rozhoduje o osudu toskánštiny, právě o ní se uvažuje jako o vzoru pro budoucí italský jazyk. Sylva Hamplová i A. A. Sobrero uvádějí tři hlavní směry, které představují své vlastní modely vzoru budoucí italštiny.

První směr představuje zastánce tzv. *la lingua cortigiana*, kteří doporučují jako vzor italštiny jazyk, kterým se hovořilo na knížecích dvorech, zejména pak na dvoře papežském, kde se mísily způsoby řeči z různých států.⁴⁵ Jmenovitě tento směr podporoval například Vincenzo Colli, Baldassar Castiglione či Giangiorgio Trissino.

⁴² HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 128.

⁴³ Tamtéž, s. 128-129.

⁴⁴ Tamtéž, s. 129.

⁴⁵ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 31.

Druhý směr představují například jména jako Claudio Tolomei či Niccolò Machiavelli. Ti se snažili prosazovat přirozenou krásu a nadřazenost florentštiny.⁴⁶

Posledním a nejvýznamnějším byl směr, který se opíral o archaizující model jazyka 14. století. Zastánci tohoto směru „*usilují o návrat k jazyku a stylu velkých trecentistů, především Boccaccia (pro prózu) a Petrarky (pro poezii)*.“⁴⁷ Tuto teorii nastínil ve svém díle z r. 1525 *Prose della volgar lingua* Benátčan Pietro Bembo. Jak podotýká Sobrero, Pietro Bembo nahlížel na jazyka jako na jeho psanou a literární podobu. Proto také vyloučil ze svého modelu pro podobu prózy a poezie zbývajícího významného autora z Tre Corone, kterým byl Dante Alighieri, jelikož u něj zaznamenal i slova rozšířená mezi nižší společenskou vrstvou obyvatel, tedy jisté vulgarismy.⁴⁸ A právě „*Bembovy názory dopracované Leonardem Salviatim (autorem např. Avvertimenti della lingua sopra 'l Dekamerone a Orazione in lode della fiorentina lingua)* se pak promítnou do koncepce akademického slovníku *Vocabolario della Crusca*.“⁴⁹ A právě *Vocabolario della Crusca* je dílo, za jehož vznikem stojí významná instituce založená v právě v Cinquecentu, v r. 1582, a je známá pod názvem *Accademia della Crusca*.

2.1.7. Vzorek z období 17. století

Tab. 2.7. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 17. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1600-1699	568	234

Během 17. století dochází oproti předešlému století, kdy Itálie vzkvétala, ke krizi. Ta postihla zejména oblast hospodářství, dále prudce klesá řemeslná výroba, stagnuje obchod a na italském území se šíří chudoba, postupně také vypukají bouře a protišpanělská povstání.⁵⁰

Právě v době Seicenta se do popředí vrací Florencie, kde sídlí i *Accademia della Crusca*. Sice vznikají i další akademie jako například *Accademia dell'Arcadia* (1690) zaměřující se na literaturu či přírodovědecká *Accademia Nazionale dei Lincei* (1603),

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 130.

⁴⁸ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 31.

⁴⁹ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 130.

⁵⁰ Tamtéž, s. 137.

ale i přesto můžeme nejvýznamnější počín přičítat právě zmíněně Accademia della Crusca, která v r. 1612 vydává v Benátkách první svazek slovníku *Vocabolario degli Accademici della Crusca*.⁵¹ Dílo, které má podle Sobrera významný archaický rys „*patina di arcaicità*“, jelikož jejím vzorem je právě florentština ze 14. století a celá podstata slovníku se zakládá na Bembových představách o jazyku.⁵² „*Opírá se proto zejména o díla velkých trecentistů, v menší míře i o některé méně významné florentské autory, a to i z Cinquecenta, a z neflorentských autorů čerpá jen „parole belle, significative e dell’uso nostro*“.“⁵³ Během 17. století vycházejí i další svazky tohoto významného slovníku, v r. 1623 druhé vydání a v r. 1691 v pořadí třetí vydání.⁵⁴ Navíc měl slovník mezinárodní úspěch, Sobrero poznamenává, že byl dokonce tak veliký, že se stal jakýmsi referenčním modelem pro ostatní velké slovníky tehdejších moderních jazyků, jako konkrétní příklad uvádí slovníky francouzské akademie Academie française. Jak dále podotýká Sobrero, je zcela jisté, že ne všichni autoři se tímto slovníkem řídili, především to byla skupina takových literátů, kteří oproti klasickému jazyku z Trecenta dávají do opozice jazyk moderní, ostatně celá barokní poezie nerespektuje kánon udávaný Akademií della Crusca. Mnohá slova volí z tehdejšího současného jazyka a také si výrazy vypůjčuje, a to zejména ze španělštiny a francouzštiny.⁵⁵ A právě díky této výše zmíněné tendenci můžeme zaznamenat relativně velký počet galicismů v italštině s prvními doloženými výskyty v 17. století.

Vedle jazykové podoby proklamované akademií della Crusca je nezbytné se zmínit o „*lingua scientifica*“. Sobrero poukazuje na to, že právě v Seicentu se začíná italština šířit skrze nové prostředky, kterými byly noviny a první periodika. S vývojem přírodních věd a fyziky se do oběhu dostávaly i vědecké texty, což znamenalo určitý jazykový problém. Italština v té době totiž neobsahovala slova, která by uměla popsat nové nástroje, poznatky či objevy. A právě Galileo Galilei, nejvýznamnější vědec tohoto století, přináší „*rinnovamento della lingua*“, kdy dává přednost lidové latině a mluvené podobě jazyka. Právě on upouští od obecných pojmů a zavádí zpřesňující slovní zásobu založenou na nově definovaných výpůjčkách z lidové latiny a na pojmech, které se užívaly v mluvě mezi vzdělanci.⁵⁶ Na to ostatně reagovala i Accademia della Crusca, která se „otevřívá“ modernímu jazyku, což je patrné z třetího

⁵¹ Tamtéž, s. 138.

⁵² SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 37.

⁵³ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 138.

⁵⁴ http://www.lessicografia.it/ricerca_libera.jsp

⁵⁵ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 37.

⁵⁶ Tamtéž, s. 38.

vydání slovníku *Vocabolario degli Accademici della Crusca* z r. 1691. Uznává totiž, že zastaralé florentské výrazy nelze nadále prosazovat jako model jazyka, a tak do svého kánonu přidávají i moderní autory a dokonce i autory nepocházející pouze z oblasti Toskánska, byli jimi například Torquato Tasso nebo Jacopo Sannazzaro.⁵⁷

2.1.8. Vzorek z období 18. století

Tab. 2.8. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 18. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1700-1799	965	630

Sobrero ve svém díle uvádí, že právě během 18. století zaznamenala Itálie významné historické změny a změny v italské tradici. První z nich se týkala zejména severní a střední Itálie a spočívala v reorganizaci škol, kde se začala vyučovat italština. Proto začínají být publikovány i mnohé gramatiky.⁵⁸ Sylva Hamplová zmiňuje například dílo S. Corticelliho *Regole ed osservazioni di lingua toscana ridotte e metodo* z r. 1745 a dvě gramatiky *Regole per la toscana favella* z r. 1721 a *Lezioni di lingua toscana* z r. 1724 od G. Gigliho. Vydávaly se i slovníky, například Accademia della Crusca vydala v pořadí čtvrté vydání svého slovníku a mezi léty 1729-1738 tak vychází šestisvazkové přepracované dílo *Vocabolario degli Accademici della Crusca*. Vznikají však i dvojjazyčné obousměrné slovníky, například italsko-anglické či italsko-francouzské.⁵⁹ Velký význam v lexikografii však přinesl i D'Alberti di Villanuova, který na konci 18. století vydává slovník *Dizionario universale critico enciclopedico della lingua italiana*. Právě tento slovník zahrnoval i výrazy z běžně užívaného jazyka a můžeme tak říci, že se jedná o jakousi modernizaci tehdejší lexikografie.⁶⁰

Druhá změna představovala značné zvýšení počtu výtisků novin, které tak šířily kulturu a jazyk do podvědomí veřejnosti. A právě tyto dva zvýšené fenomény vedly k tomu, že se začalo hledět zejména na funkční stránku jazyka, který tak má sloužit ke komunikaci, k předávání informací a nikoli aby byl jen prostředkem pro zpracování

⁵⁷ Tamtéž, s. 39.

⁵⁸ Tamtéž, s. 39-40.

⁵⁹ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 144.

⁶⁰ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 40.

básnických děl či próz. Do této doby spadají i kořeny nových věd, kterými byly například přírodní vědy, politická ekonomie nebo historiografie.⁶¹

Pokud se zaměříme pouze na francouzštinu, v 18. století se hojně užívá v literatuře i ve vědeckých textech, v osobní korespondenci, například v dopisech, denících, nebo v běžné mluvě mezi šlechtici či buržoazní třídou obyvatel. Oproti italštině se tak francouzština stává živým jazykem, hojně užívaným v mluvě. Jedná se tedy o období bilingvismu v psané i mluvené podobě jazyka, a dochází tak k interferenci na lexikální i syntaktické úrovni.⁶² A proč právě francouzština? Jak píše Sylva Hamplová, velice oblíbenou se stává francouzská racionalistická filosofie a také literatura. Na italské území se dostávají díla významných francouzských autorů Voltaira, Rousseaua a Diderota, ale i díla autorů méně známých. Dalším faktorem je vzájemná interference, jelikož mnoho Francouzů cestovalo do Itálie a naopak Italové podnikali cesty do Francie a právě francouzština jim sloužila jako dorozumívací jazyk.⁶³

Lexikum se tedy v tomto století velice obohacuje. Vznikají mnohé neologismy a známá slova nabývají nových významů. A právě velmi významný zdroj těchto nových slov představuje francouzština, kdy jsou slova přejímána a užívána buď v podobě neadaptované nebo v podobě přizpůsobené italskému hláskovému a pravopisnému systému. Lze však zaznamenat i výskyty dvojic výpůjček, v adaptované i neadaptované podobě.⁶⁴ Tento fakt potvrzuje i slovník GRADIT, který oproti předešlému století uvádí téměř dvojnásobný počet výpůjček francouzského původu s prvními doloženými výskyty právě v Settecentu.

2.1.9. Vzorek z období 19. století

Tab. 2.9. Vzorek zahrnující francouzské výpůjčky z doloženými výskyty z 19. století.

Období	GRADIT	Zingarelli
1800-1899	2 766	1 502

Z tabulky 2.9. vyplývá, že právě v 19. století italština převzala z francouzského jazyka nejvíce jazykových výpůjček. Konečný počet, který jsem za pomoci filtrů

⁶¹ Tamtéž.

⁶² MORGANA, Silvia, op. cit., s. 699.

⁶³ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 145.

⁶⁴ Tamtéž, s. 147-148.

získala ze slovníku GRADIT, čítá 2 766 výpůjček, slovník Lo Zingarelli mi jich nabídl méně, celkem 1 502 výpůjček.

Sylva Hamplová rozlišuje Primo Ottocento, které trvalo od doby francouzské invaze do Itálie od r. 1796 do vyhlášení Italského království, k čemuž došlo v r. 1861. Secondo Ottocento potom zaujímá období mezi léty 1861 a 1915, kdy Itálie vstoupila do první světové války.⁶⁵

2.1.9.1. Primo Ottocento

V r. 1796 vstupují francouzská vojska na území Itálie, následně pak „*po pádu Napoleona rozhodl vídeňský kongres (1814-1815) sjednotit rakouské panství do lombardsko-benátského království, Neapolsko spojit znovu se Sicílií do Království obojí Sicílie a obnovit církevní stát.*“⁶⁶ Sílí hnutí toužící po znovusjednocení Itálie, *Risorgimento*, proti tomu se snažil bojovat C. B. Cavour, předseda vlády Sardinského království, který chtěl Itálii sjednotit, a vytvořit tak funkční monarchii. V r. 1860 Garibaldi připojuje Sicílii a Neapolsko ke království Viktora Emanuela II., i Benátky přišly o svá území, konkrétně se jednalo o Istrii, Dalmácii a Ionské ostrovy.⁶⁷

Právě Napoleon byl ve vztahu francouzštiny a italštiny velmi významným, jelikož po vpádu do Itálie sem přinesl model francouzského jazyka, který se začal užívat v oblasti administrativy, školství, politiky i soudnictví. Také vzkvétá kulturní život, vydává se více časopisů a novin a jsou zakládány nové školy a univerzity. V této době pofrancouzštění Italů tedy prestiž francouzského jazyka velmi rychle roste, a tak se objevují v odborném jazyce francouzské termíny z oblasti vědy či politiky, francouzština však zasáhla i slovní zásobu užívanou v běžném každodenním životě.⁶⁸ Sobrero dokonce uvádí, že v pohraničních francouzských oblastech, v Piemonte či v Lombardii, se francouzština mezi obyvateli střední třídy stala běžným prostředkem každodenní komunikace, a později se tak tato mluva stala místním dialektem.⁶⁹

Právě „*Osvícenství a přítomnost Francouzů v Itálii ovlivňují hovorový jazyk. Množství galicismů a všeobecná stylistická nedbalost vyprovokuje reakci literátů. Objevují se dva hlavní názorové proudy, klasicistický a romantický.*“⁷⁰

⁶⁵ Tamtéž, s.149-156.

⁶⁶ Tamtéž, s. 149.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 43-44.

⁶⁹ Tamtéž, s. 44.

⁷⁰ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 150.

Jak již napovídá samotný pojem, klasicisté prosazovali napodobování autorů, kteří dosáhly své slávy zejména v Trecentu a Cinquecentu.⁷¹ Mezi ně však patřili i velmi radikální puristé, jazykoví patrioté, kteří odmítali vliv francouzského jazyka na italštinu, který zde zejména Napoleon tak prosazoval. Mezi nejvýznamnější zastánce tohoto proudu Sobrero počítá Antonia Césari, který si od Giacoma Leopardi získal přívlastek „*un Bembo dell'Ottocento*“, jelikož se společně s ostatními puristy vracel k jazykovému modelu Pietra Bembo prosazujícímu autory z období 14. století. Mezi další významná jména tohoto proudu jistě patří i Basilio Puoti.⁷² Na druhou stranu však tento vliv na italštinu působil i pozitivně, „*podarilo se mu vymýtít nebo alespoň vytlačit z jazyka literatury některé barbarismy a naopak rozšířit užívání řady dosud neznámých výrazů a obrátů.*“⁷³

Naopak proud romantický usiloval o jazyk a literaturu, které by charakterizovala živost a spontánnost, rozhodně byli proti jakémukoliv napodobování dřívějších autorů.

„*Boj mezi proudem klasicistickým a romantickým trval velmi dlouho a na veškeré próze v té době napsané se projevoval buď vliv jednoho nebo druhého směru.*“

⁷⁴ Navíc se tato jazyková otázka řeší v mnohých polemikách, kde měly velký význam zejména názory Alessandra Manzoniho. Manzoni vidí tradiční formulování jazyka jako problém celé italské společnosti, zastával názor, že je třeba najít nějaký jazyk, který by mohl být „*il mezzo d'intendersi Italiani noc Italini*“, tedy jakýmsi prostředkem, kterým by se řídili všichni Italové. Jako ten správný jazyk tak viděl živou mluvenou řeč užívanou v jednom konkrétním městě, ve Florencii. Měl to tedy být mluvený italský jazyk užívaný ke komunikaci mezi vzdělanými Florentány.⁷⁵ Proto také přepracovává první vydání díla *I promessi sposi* vydaného v letech 1823-1827, a vzniká tak nové přepracované vydání z r. 1842, ve kterém provádí několik změn, například „*vyškrtává archaismy a dialektismy, které se nenacházejí v lidové florentštině, výrazy spíše knižního rázu nahrazuje výrazy více hovorovými.*“⁷⁶

⁷¹ Tamtéž.

⁷² SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 44-45.

⁷³ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 150.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 46.

⁷⁶ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 44-45.

⁷⁶ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 151.

2.1.9.2. Secondo Ottocento

Jako Secondo Ottocento je označováno období mezi léty 1861 a 1915. Na počátku této doby dovršuje sjednocení italského státu. Dochází však také k velké migraci, za což mohou ekonomické důvody, k velkému zvratu dochází ve školství, je zavedena povinná školní docházka. Hlavní důvod, který vedl k tomuto kroku, byl jednoznačný: negramotnost obyvatel, jelikož v době, kdy se formoval italský stát, bylo téměř 80% obyvatel negramotných. S tím souvisí i to, že ani učitelé nebyli nijak na vysoké jazykové úrovni, výuka navíc dost často probíhala v dialektech. K šíření italského jazyka však přispívá i další povinnost obyvatel, vojenská služba. Každý voják znal především jazyk typický pro oblast, ze které pocházel, avšak při vojenské službě musel dokázat komunikovat i s ostatními, a tak bylo zapotřebí, aby byli všichni schopni komunikovat jednotným jazykem.⁷⁷

Avšak prvním faktorem vedoucím k reálnému sjednocení státu byla migrace, vnitřní i zahraniční.⁷⁸ Právě vnitřní migrace je pak „*daná rozvojem jak průmyslu zejména ve velkých městech na severu země, kam odchází za prací obyvatelstvo Jihu a venkova vůbec, tak státní správy, s níž je spjatá nutnost porozumět různým vyhláškám a nařízením nového státu.*“⁷⁹ Vedle sjednocení školství, jazykovému ustálení v byrokracii a armádě zmiňuje Sobrero jako další faktory vedoucí k jazykovému sjednocení šíření tisku, či významné prostředky šířící italský jazyk: kino, rádio a televizi.⁸⁰

Je zřejmé, že po vzniku jednotného státu nadále přetrvávají polemiky o jazyce, do nich se zapojuje i Manzoni, ten se snaží prosadit florentskou variantu italštiny a „*v r. 1868 je jmenován předsedou komise, která zvolí jako národní jazyk florentštinu.*“⁸¹ Tato komise posléze v r. 1870 vydává slovník *Nuovo vocabolario della lingua italiana secondo l'uso di Firenze*.

I v této době vznikají nové gramatiky, významné jsou například práce R. Fornaciariho *Grammatica italiana d'uso moderno* a *Sintassi italiana dell'uso moderno* z r. 1881, i lexikografie se obohacuje o mnohé nové slovníky, Sylva Hamplová zmiňuje například *Dizionario* od N. Tommasea a B. Belliniho (1861-1879) a také vychází v pořadí páté vydání slovníku *Vocabolario degli Accademici della*

⁷⁷ Tamtéž, s. 156-157.

⁷⁸ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 51.

⁷⁹ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 157.

⁸⁰ SOBRERO, Alberto A., op. cit., s. 53.

⁸¹ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 157.

Crusca. Dále také *Dizionario moderno delle parole che non si trovano nei dizionari comuni*, jehož autorem je A. Panzini, který v tomto slovníku zachycuje slova z různých nářečí, žargonů, slova zatracovaná aj.

3. Analýza vzorku z vybraného časového úseku

Vzhledem k počtu francouzských výpůjček, které se do italštiny v průběhu staletí dostaly, jsem se rozhodla podrobně prozkoumat pouze výpůjčky z jediného, a to 19. století, čímž také hodlám navázat na svou předešlou kvalifikační práci, ve které jsem srovnávala galicismy v italštině s prvními doloženými výskyty z počátku 20. století a z 80. let téhož století. Cílem praktické části této diplomové práce je tak podrobně prozkoumat celkem 1150 jazykových výpůjček, které italský výkladový slovník GRADIT vyfiltroval jako vyhovující daným kritériím. V následujících kapitolách se budu věnovat jejich podrobnější analýze z hlediska různých aspektů.

Kompletní seznam získaného vzorku je součástí přílohy této práce.

3.1. Různé slovníky, různé výsledky

Poté, co jsem si však zvolený vzorek podrobně prošla, jsem zjistila, že některá slova mi byla povědomá. Po bližším porovnávání výpůjček s prvními doloženými výskyty z počátku 20. století, tedy z let 1900-1910, jež mi posloužily jako výzkumný vzorek při vypracovávání bakalářské práce, s výpůjčkami vyfiltrovanými za pomoci slovníku GRADIT jsem zjistila, že je opravdu velmi obtížné určit přesnou dataci výpůjček. Při vyhledávání ve slovníku GRADIT jsem totiž použila datační filtr s údajem 1800-1899 a i přesto se některá slova shodují s výpůjčkami, jež mi jiný slovník, Sabatini Coletti, datoval až na počátek 20. století.

Toto také dokazuje, že italská lexikografická díla ne vždy čerpají ze stejných zdrojů a ne vždy mají stejné hlavní priority při vytváření legendy u jednotlivých slovníkových hesel. Hlavní rozdíl v daných slovnících je zdroj, ze kterého čerpají, jelikož slovník Sabatini Coletti přebírá etymologii ze slovníku *Dizionario moderno* vydaného nakladatelstvím Hoepli v Miláně v r. 1905, jehož autorem je italský lexikograf Alfredo Panzini. Právě tento slovník se oproti jiným, které se vydávaly v téže době, snažil zachytit i novou tvář jazyka, zabývat se neologismy a běžnou mluvou, podstatné tedy je, že se již nezakládá pouze na literární excerpce. S tím souvisí i to, že

slovník Sabatini Coletti považuje za důležitou valenci sloves, větnou strukturu a dále i jednotlivé větné členy podílející se na stavbě vět. V podstatě tento slovník zaujímá pozici jakou mají jiné gramatické příručky. Oproti výkladovému slovníku GRADIT tak uvádí zájmenné částice u daných sloves, De Mauro naopak tyto různé formy lematizuje odděleně.⁸²

Oproti lexikografickému dílu Sabatini Coletti je GRADIT typický italský výkladový slovník držící se staré lexikografické tradice, kterou slovníky během 20. století přestaly postupně následovat. De Mauro však chtěl v klasické tradici pokračovat, a tak uvádí zdroje, z nichž čerpal, a také kritéria pro výběr daného lexikografického materiálu. Zároveň však usiluje o to, aby podal zprávu nejen o psaných zdrojích jazyka, ale i o zdrojích vyplývajících z mluvy, a tak mu jako zdroj posloužily vedle různých slovníků a literárních pramenů i texty, které vznikly na základě primárně mluveného projevu, například zápisy z konferencí, přepisy rozhovorů či různých projevů. De Maurov slovník tak zahrnuje veškerou slovní zásobu s doloženými výskyty v italských textech od r. 1200, avšak za předpokladu, že taková slova se ve 20. století běžně užívají, a to nejen jako prostředek komunikace mezi vzdělanci či jako jazykovědný materiál. Zdroje, z nichž De Mauro čerpal, jsou slovník GDLI⁸³ od Salvatore Battaglia, *Il Dizionario della Lingua Italiana* od Nicolò Tommaseo, *Il Devoto-Oli*, jehož autoři jsou zmíněni v samotném názvu slovníku, dále lexikografická díla publikována do r. 1989, jednosvazkové slovníky určené pro školní výuku (například *Il piccolo Palazzi*), specializované slovníky, slovníky neologismů, slovníky zachycující jednotlivé žargony a v neposlední řadě také průběžně vydávané frekvenční slovníky.⁸⁴

Právě odlišnost těchto dvou slovníků tak zapříčiňuje rozdíly v dataci jednotlivých výpůjček, což však může mít i svá opodstatnění.

Kompletní seznam shodných výpůjček zachycuje tabulka 3.1.

⁸² <http://www.appuntiunct.it/downloads/files/SABATINI-COLETTI%202003.pdf>

⁸³ Grande Dizionario della Lingua italiana

⁸⁴ <http://www.appuntiunct.it/downloads/files/INTROD.%20AL%20GRADIT.pdf>

Tab. 3.1. Seznam výpůjček shodujících se s vyfiltrovaným vzorkem v rámci bakalářské práce.

1	<i>aviazione</i>	21	<i>fané</i>	41	<i>plaque</i>	61	<i>vermeil</i>
2	<i>baccarà</i>	22	<i>féerie</i>	42	<i>plateau</i>		
3	<i>banchiglia</i>	23	<i>foncé</i>	43	<i>plissé</i>		
4	<i>berceuse</i>	24	<i>glacé</i>	44	<i>pochade</i>		
5	<i>bimetallismo</i>	25	<i>guipure</i>	45	<i>potage</i>		
6	<i>blagueur</i>	26	<i>idiozia</i>	46	<i>pot-au-feu</i>		
7	<i>boxeur</i>	27	<i>impasse</i>	47	<i>pour cause</i>		
8	<i>bric-à-brac</i>	28	<i>impromptu</i>	48	<i>pruderie</i>		
9	<i>brioche</i>	29	<i>jabot</i>	49	<i>reps</i>		
10	<i>camion</i>	30	<i>lampista</i>	50	<i>rocaille</i>		
11	<i>carré</i>	31	<i>lapin</i>	51	<i>sans-gêne</i>		
12	<i>caucciù</i>	32	<i>levulosio</i>	52	<i>savoir-vivre</i>		
13	<i>chablis</i>	33	<i>mannequin</i>	53	<i>stellage</i>		
14	<i>champagne</i>	34	<i>marquise</i>	54	<i>tonneau</i>		
15	<i>chiné</i>	35	<i>meringa</i>	55	<i>toque</i>		
16	<i>claqueur</i>	36	<i>moiré</i>	56	<i>tourniquet</i>		
17	<i>collant</i>	37	<i>musette</i>	57	<i>tse-tse</i>		
18	<i>cul-de-sac</i>	38	<i>pesage</i>	58	<i>usura2</i>		
19	<i>entourage</i>	39	<i>pièce</i>	59	<i>vali</i>		
20	<i>escamotage</i>	40	<i>pied-à-terre</i>	60	<i>veilleuse</i>		

U tří výpůjček, *mannequin*, *marquise* a *sans-gêne*, nejsem schopná rozdíl určit, jelikož GRADIT jako dataci prvního doloženého výskytu neuvádí konkrétní rok, ale století, v tomto případě 19. století.

Ve většině případů však rozdíl v prvních doložených výskytech určit lze a je spíše nepatrný, řádově okolo dvaceti, třiceti let.⁸⁵ Objevily se zde však i mnohem větší odchylky, na které bych ráda upozornila.

3.1.1. Značné rozdíly v dataci

U sedmi výpůjček je rozdíl přibližně půl století, což už není zanedbatelná doba. I přesto se v legendě neobjevuje žádná zmínka o dataci jednotlivých významů, které se shodují, a tak pokud bych se zaměřila pouze na dva slovníky, z nichž jsem čerpala, GRADIT a Sabatini Coletti, nejsem schopná daný rozdíl vysvětlit. Jejich seznam je uveden v tabulce 3.2.

⁸⁵ Jmenovitě jsou to výpůjčky *aviazione*, *baccarà*, *banchiglia*, *bimetallismo*, *blagueur*, *bric-à-brac*, *champagne*, *chiné*, *cul-de-sac*, *entourage*, *escamotage*, *fané*, *féerie*, *foncé*, *guipure*, *idiozia*, *impasse*, *impromptu*, *jabot*, *lampista*, *lapin*, *moiré*, *musette*, *pesage*, *pièce*, *pied-à-terre*, *plaque*, *plissé*, *pochade*, *potage*, *pot-au-feu*, *pour cause*, *pruderie*, *reps*, *rocaille*, *stellage*, *tonneau*, *toque*, *tse-tse*, *usura2*, *vali* a *vermeil*.

Tab. 3.2. Seznam výpůjček se značným datačním rozdílem.

	Výpůjčka	Datace slovníkem Sabatini Coletti	Datace slovníkem GRADIT
1	berceuse	1905	1835
2	brioche	1905	1868
3	chablis	1905	1865
4	claqueur	1905	1858
5	glacé	1908	1866
6	levulosio	1902	1869
7	savoir-vivre	1905	1813

Nakonec jsem sáhla po jiném slovníku, který mi pomohl lépe prozkoumat možnosti toho, proč se takto odlišná legenda u slov objevila. Posloužil mi přímo etymologický slovník italského jazyka známý pod zkratkou DELI, *Dizionario, etimologico della lingua italiana*, od autorů Manlio Cortelazzo a Paolo Zolli, jehož knižní podobu vydalo nakladatelství Zanichelli. Já jsem však pro své účely využila elektronickou verzi tohoto etymologického slovníku, jež byla vydána na CD ROMu v r. 1999.

I Cortelazzo a Zolli vytvořili databázi slov, u kterých určovali i jejich první doložené výskyty, což bylo nejproblematictější právě v případě slov přejímaných z cizích jazyků a u odborných termínů. Rozdíl oproti ostatním etymologickým slovníkům tak spočívá i v tom, že právě tito autoři dali přednost konkrétní dataci u jednotlivých hesel namísto toho, aby čtenáři předkládali obecné údaje o prvních doložených výskytech, s čímž jsem se například setkala ve slovníku GRADIT, jež u některých hesel místo konkrétního roku uvádí jen letopočet 19. století. U každého hesla je tak uveden datum a jméno autora, jež odpovídají prvnímu doloženému výskytu téhož hesla. Ve většině případů tak autoři vycházeli ze tří hlavních historických slovníků, kterými jsou páté vydání *Vocabolario degli accademici della Crusca*, *Dizionario della lingua italiana* od autorů N. Tommaseo a B. Belini a *Grande dizionario della lingua italiana* od S. Battaglia.⁸⁶ Mimo jiné jim jako zdroje posloužily i různé články či studie.

Po zadání jednotlivých hesel do slovníku jsem dospěla k následujícímu závěru. Dvě výpůjčky, *chablis* a *claqueur*, slovník vůbec nevyhledal, a ve své databázi je tak

⁸⁶ Poslední dva zmíněné slovníky byly i zdrojem pro De Mauro a jeho slovník GRADIT, a tak je pravděpodobné, že by se první doložené výskyty uvedené u hesel tohoto slovníku mohli shodovat s výsledky z DELI.

nemá. Taktéž výpůjčku *savoir-vivre* se mi nepodařilo za pomoci slovníku DELI nalézt, disponuje pouze spojením *savoir-faire*. Jelikož tak postrádám nezbytné podklady, nemohu u těchto tří výpůjček značný rozdíl v dataci vysvětlit.

Dále výpůjčka *berceuse*. Slovník Sabatini Coletti u tohoto hesla uvádí jako první dataci rok 1905, což slovník DELI vysvětluje tím, že se jedná také o dataci uváděnou Panzinim v jeho slovníku *Dizionario moderno*, z něhož právě Sabatini Coletti čerpá. Na druhou stranu slovník GRADIT zavádí jiný letopočet, rok 1835. I to však DELI objasňuje, jelikož se jedná o dataci uváděnou v jiném zdroji, a to v etymologickém slovníku italského jazyka DEI.

berceuse,

s. f. 'composizione musicale ispirata alla ninna-nanna' (1905, Panz. Diz.; 1835 per il DEI).

- Vc. fr. (dal 1692), der. dal v. *bercer* 'cullare', di orig. gall. (**bertā*- 'scuotere'). Cfr. il LEI V 1367-68.

U výpůjčky *brioche* jsem ověřovala letopočty 1905 a 1868. Z toho, co uvádí DELI, vyplývá, že první datace by měla být z r. 1885 a v r. 1939 se výpůjčka adaptovala na podobu *brioscia*. Opět tedy záleží pouze na tom, z čeho daný slovník čerpá, GRADIT uvádí, že se *brioche* prvně objevilo v díle *Le ombre* od Francesca Mastroiani, Sabatini Coletti bohužel zdroje prvních doložených výskytů neobjasňuje a DELI vychází z děl spisovatele L. Capuany:

brioche,

s. f. 'dolce a base di pasta soffice e lievitata' (1885, L. Capuana: *Sgroi It. dell'800* 138; adattato in *brioscia*: 1939, Bol. 78, ma in nap. *brioscia* è del 1887, Andreoli; nel 1963, Migl. *App.* aggiungeva l'agg. *briosciato*, detto di 'pane non indolcito, che ha la forma di una **brioche**').

- Vc. fr. (dal 1404), der. dall'ant. v. norm. *brier* 'impastare' col matterello chiamato *brie*.

Rok 1908 uváděný slovníkem Sabatini Coletti u výpůjčky *glacé* se opět shoduje s datací, jež se objevuje v Panziniho slovníku *Dizionario moderno*. Naopak rok 1866 DELI nezaznamenává.

glacé,

agg. 'di ciò che è molto lucido, di aspetto simile al ghiaccio' (1926, Capp.), 'candito, glassato' (1908, Panz. Diz.).

- Vc. fr., propr. part. pass. del v. *glacer* 'ghiacciare' (dal lat. *glaciāre*). Nella terminologia culinaria è entrato anche *ghiaccio, ghiaccia*, come trad. del fr. *glacé* (A. Prati in LN XVII, 1956, 119).

Ovšem na základě legendy GRADITu lze vysvětlit původ letopočtu, kdy se výpůjčka *glacé* měla prvně objevit v díle z r. 1865 *Paolina* od autora I.U. Tarchetti:

glacé /gla'se*/ agg.inv. ES fr. [1866, I.U. Tarchetti "Paolina"; fr. *glacé*, pl. *glacés*, p.pass. di *glacer* propr. "ghiacciare"]
1 che ha la superficie liscia e lucida come il ghiaccio: *guanti g., carta g.* **2** glassato, candito: *torta g., vitello g.*

U výpůjčky *levulosio* opět datace souhlasí v závislosti na zdrojích jednotlivých slovníků, jelikož rok 1902 je převzatý z Panziniho a naopak rok 1869 se objevuje ve slovníku *Dizionario della lingua italiana* od autorů N. Tommaseo a B. Belini.

levulòsio,

s. m. 'fruttosio' (*levuloso*: 1869, TB; *levulosio*: 1902, Villavecchia 420).

- Fr. *levulose*, vc. foggjata dal chimico fr. M. Berthelot (per altri, A.-P. Dubrunfaut), partendo da *lévogyre* 'levogyro' e appoggiandosi su *glucose* 'glucosio'.

Nakonec tedy mohu říci, že tyto rozdíly vznikají zejména proto, že jsem pro své kvalifikační práce použila dva odlišné italské slovníky, které čerpají každý z jiných neslučitelných zdrojů, což právě může vést k tomu, že se následně datace nemusí nutně shodovat.

3.1.2. Odlišná legenda

Dále je zapotřebí zmínit, že datační rozdíly vznikají například i díky odlišné legendě uváděné u jednotlivých hesel. Slovník GRADIT disponuje mnohem větším počtem slov a celkově je preciznější, proto také u některých výpůjček z mého vzorku uvádí rozdílnou dobu prvního doloženého výskytu, rozlišuje totiž jednotlivé významy a jejich dataci. Určitý rozdíl tohoto typu se týká následujících výpůjček: *boxeur, camion, carré, caucciù, collant, meringa, plateau, tourniquet* a *veilleuse*.

BOXEUR

Slovník Sabatini Coletti udává jako rok prvního doloženého výskytu rok 1931 s variantou *boxer* s prvním výskytem v r. 1905. Oproti tomu GRADIT udává jedinou variantu tohoto slova, *boxeur*, s doloženým výskytem v r. 1857.

boxeur /bok'sœr/ s.m.inv. ES fr. [1857, I. Nievo "Barone di Nicastro"; fr. *boxeur* /bɔk'sœr/ pl. *boxeurs*, der. di *boxe* "boxe"] pugile.

Ačkoli je význam slova u obou slovníků stejný, datace se liší téměř o celé půl století.

CAMION

Datace hesla *camion* se shoduje u obou slovníků, avšak každý z nich upřednostňuje na prvním místě jiný význam, s čímž souvisí i odlišné datum prvního doloženého výskytu, na jehož základě slovník výpůjčku vyhledává.

Slovník Sabatini Coletti toto slovo vyfiltruje s následující poznámkou:

□ a. 1908; nella forma *camione* a. 1875

To znamená, že pokud bych zadala období 1800-1899 pro vyhledávání v tomto zmíněném slovníku, díky kterému jsem získala vzorek pro bakalářskou práci, výpůjčku bych nevyfiltrovala. Naopak bych ji nenašla po zadání roku 1908 do slovníku GRADIT, který jako hlavní datum prvního doloženého výskytu udává rok 1875, kde specifikuje dataci slova v podobě *camione*:

camion /'kamjon/ s.m.inv. AU [1875 nell'accez. 2 nella var. ant. *camione*; dal fr. *camion*, 1352, di orig. piccarda, connesso con l'ant. *chamion* "carretta", di etim. sconosciuta]

1 [1908] autoveicolo di grandi dimensioni adibito al trasporto merci

2 OB piccolo veicolo da trasporto a due ruote, carretto.

CARRÉ

Carré je výpůjčka, která v průběhu let získala několik významů, a tak slovníky rozlišují mezi jejich prvními doloženými výskyty. Vzhledem k tomu, že dva své významy slovo získalo podle slovníku Sabatini Coletti v r. 1905, zahrnuje jsem výpůjčku do vzorku, s nímž jsem pracovala v bakalářské práci, a to i přesto, že se u něj objevuje i rok 1818.

carré \ka're\ s.m. fr. (pl. carrés); in it. s.m. inv. (o pl. orig.)

◆ 1 In sartoria, parte alta, anteriore o posteriore, di abiti femminili o camicie; rinforzo delle camicie da uomo che dalle spalle scende posteriormente [SIN] sprone: abito col c. ricamato; camicia col c.

◆ 2 Nei tagli di macelleria, lombata

◆ 3 Nel gioco della roulette, combinazione di quattro numeri su cui puntare

◆ 4 Tipo di taglio di capelli molto squadrato

In funzione di agg., solo nella loc. pan c., pancarré, pane in cassetta

[ETIM] voce fr., lat. quadrātum "quadrato"

□ a. 1818 (1); a. 1905 (2)

Naopak GRADIT uvádí pouze rok 1818, k němuž přiřazuje jeden konkrétní význam, a slovo tak zahrnuje mezi odborné termíny, *tecnicismi*. U ostatních významů žádnou dataci výskytu neuvádí, a proto se po vyplnění datačního filtru objevil ve vzorku, s nímž nyní pracuji, a já jsem ho tak zařadila pouze mezi ostatní *tecnicismi* se specifikací *sartoria*.

carré /kar're*/ s.m.inv. ES fr. [1818 nell'accezz. 3; fr. *carré* /ka're/ pl. *carrés*, dal lat. *quadratus* "quadrato"]

1 taglio di carne bovina o suina tratto dai lombi **2** tipo di acconciatura, spec. femminile, in cui i capelli sono tagliati tutti alla stessa lunghezza; anche in funz. agg.inv.: *taglio c.* **3** TS sart., nelle camicie e in altri capi di abbigliamento, quadrato di tessuto che scende dalle spalle sul petto e sul dorso **4** TS giochi, nella roulette: puntata su una combinazione di quattro numeri disposti in quadrato **5** TS orific., taglio quadrato di una pietra preziosa; anche in funz. agg.inv.: *diamante c.*

CAUCCIÙ

Toto slovo mi oba slovníky našly z toho důvodu, že Sabatini Coletti v legendě udává hned dva roky s prvním doloženým výskytem s poznámkou, že v r. 1828 se jednalo o jinou podobu slova, o *caoutchouca*:

□ a. 1906; nella forma *caoutchouca* a. 1828

GRADIT uvádí v legendě pouze rok 1828 s poznámkou, že se jedná o první doložený výskyt starší varianty výpůjčky *caucciù*: *1828 nella var. ant. caoutchouca*. Z toho důvodu bohužel nelze na základě GRADITu určit, kdy opravdu můžeme v italštině zaregistrovat samotnou výpůjčku *caucciù* a proto také ve vzorku budu

pracovat pouze s výše zmíněnou podobou slova, *caoutchouca*, u které mi slovník dataci uvádí.

COLLANT

U této výpůjčky je naopak preciznější legenda ve slovníku GRADIT. Sabatini Coletti řadí *collant* mezi substantiva a v legendě je pouze zmínka o tom, že se užívá i jako adjektivum:

collant agg., s.m. fr. (pl.m. collants); in it. s.m. inv. (o f. e pl. orig.)

- ◆ Calzmaglia femminile di filato leggero
- ◆ Anche in funzione di agg. non com., aderente: un abito c.

[ETIM] voce fr., part.pres. di *coller* "incollare, aderire"

□ a. 1905

Naopak GRADIT přesně specifikuje, že právě v roce 1905 se začala v italštině tato výpůjčka užívat jako substantivum, zatímco jeho adjektivní podoba byla zaznamenána již v roce 1846.

collant /kol'lan, kol'lant/ s.m.inv., agg.inv. AD [1846 nell'accez. 2, A. Fusinato "Poesie"; dal fr. *collant*, 1860 nell'accez. "pantalone aderente", propr. p.pres. di *coller* "aderire"]

1 s.m.inv. [1905] spec. al pl., indumento femminile, spec. di tessuto sintetico, sottile e trasparente, formato da due calze tenute insieme da una mutandina: *un paio di c. grigio fumo, ho rotto i collant*

2 agg.inv. BU di indumento, molto aderente.

Opět z důvodu odlišné legendy u jednotlivých slovníků může docházet k tomu, že u výpůjček narazíme i na tak razantní datační rozdíl, který v tomto případě znamená celých padesát devět let.

MERINGA

Opět se jedná o případ, kdy Sabatini Coletti udává rok 1905, který však chybí v legendě ve slovníku GRADIT. Oba slovníky také uvádí rok 1850, ovšem není zde

shoda v podobě dané výpůjčky, ve slovníku Sabatini Coletti je doložený výskyt slova v podobě *merenga*:

□ a. 1905; nella forma *merenga* a. 1850

Zatímco GRADIT jako starší variantu výpůjčky s touto datací zaznamenává slovo *marenga*.

□ 1850 nella var. ant. *marenga*

PLATEAU

Opět záleží pouze na výkladu jednotlivých slovníků. V Sabatinim Coletti najdeme dva odlišné letopočty:

□ a. 1819 (4); a. 1905 (1)

Záleží tedy na jednotlivých významech, které se vážou k danému roku. První význam (1905), *vassoio*, představuje i GRADIT, ovšem neuvádí u něho konkrétní rok, naopak konkrétně datuje jiný význam, *altopiano*, který zařazuje mezi *tecnicismi* s datací do roku 1819 a jenž Sabatini Coletti nijak nedatuje a zmíněný rok 1819 přiřazuje odlišnému významu: *Ogni tratto di un diagramma che abbia andamento all'incirca parallelo all'asse delle ascisse.*

TOURNIQUET

Toto je stejný případ jako u předchozí výpůjčky, kdy slovník Sabatini Coletti sice uvádí dva významy, ale nerozlišuje jejich dataci:

tourniquet s.m. fr. (pl. tourniquets); in it. s.m. inv. (o pl. orig.)

◆ 1 Tornello che, all'ingresso di alcuni locali pubblici, consente il passaggio di una sola persona alla volta

◆ 2 Stretto tornante, tipico soprattutto delle ripide strade di montagna

[ETIM] voce fr., deriv. di tourner "girare"

□ a. 1905

Naopak GRADIT rozlišuje celkem tři významy a u dvou navíc uvádí odlišný rok prvního doloženého výskytu:

tourniquet /turni'ke*/ s.m.inv. ES fr. [1813 nell'accez. 2, U. Foscolo, trad. it. di L. Sterne "Viaggio sentimentale"; fr. *tourniquet* /turni'ke/ pl. *tourniquets*, 1669 nell'accez. 2, der. di *tourner* "girare"]

1 [1895] curva molto stretta, tornante di una strada di montagna
2 tornello che, all'ingresso di alcuni locali pubblici, della metropolitana o sim., permette il passaggio di un'unica persona per volta
3 TS med., strumento usato per comprimere le arterie di un vaso sanguigno al fine di controllare o prevenire il flusso sanguigno da e verso le aree distali.

VEILLEUSE

Poslední shodnou výpůjčkou je slovo *veilleuse*, což je stejný případ jako u předchozí výpůjčky, GRADIT nám totiž opět nastiňuje rozmanitější a podrobnější legendu:

veilleuse /ve'jœz/ s.f.inv. ES fr. [1850 nell'accez. 3, A. Bresciani Borsa "Ebreo di Verona"; fr. *veilleuse* /vɛ'jœz/ pl. *veilleuses*, 1798, der. di *veiller* "vegliare"]

1 [1905] lampada da comodino a luce tenue
2 tazza di ceramica sorretta da un vaso bucherellato in cui arde una fiammella, usata in passato per tenere in caldo tisane, infusi e sim.
3 TS arred., divano imbottito, con braccioli ad altezza diversa, tipico dello stile impero
4 TS arred., tipo di pendola dotata di suoneria.

Výpůjčku *veilleuse* jsem tak mohla použít i v bakalářské práci, jelikož jeden z jejích významů je spojován s rokem 1905, a stejně tak ji mohu zařadit i do vzorku pro diplomovou práci, kdy ji s datací z s rokem 1850 zařadím opět pouze mezi *tecnicismi* se specializací *arredamento*.

3.1.3. Rozdílné slovní druhy

Při porovnání seznamu výpůjček uvedených v tabulce 3.1. jsem také přišla na některé rozdíly týkající se odlišného výkladu slovního druhu u přejatého slova. U slova *moiré* totiž slovník Sabatini Coletti uvádí, že v italském jazyce se tato výpůjčka užívá pouze v podobě neměnného adjektiva:

moiré \mwa're\ agg. fr. (f. **moirée**; pl.m. **moirés**, f. **moirées**); in it. agg. inv. (o f. e pl. orig.)

◆ Di stoffa avente particolari effetti di marezzatura

[ETIM] voce fr., part.pass. di moirer "screziare" denom. di moire

□ a. 1905

Zatímco GRADIT výpůjčku řadí nejen mezi adjektiva, ale i mezi substantiva rodu mužského.

Druhý případ představuje výpůjčka *sans-gêne*, o které jsem se již zmínila v souvislosti s nekonkrétní datací ve slovníku GRADIT. Zde je uváděný slovní druh zcela odlišný, GRADIT totiž na výpůjčku pohlíží jako na neměnné substantivum užívané pro oba gramatické rody, mužský i ženský:

sans-gêne /san'ʒen/ s.m. e f.inv. ES fr. [sec. XIX; fr. *sans-gêne* /sãʒen/ propr. "senza riguardi"] s.m.inv., disinvoltura | s.m. e f.inv., persona disinvolta e sfrontata.

Naopak Sabatini Coletti zařazuje toto spojení mezi tzv. *locuzioni*, což z lingvistického hlediska může znamenat „*spojení dvou či více slov, která vyjadřují konkrétní koncept a spolu tvoří nezávislou lexikální jednotku; tato spojení se mohou řadit mezi příslovce (př. a momenti), předložky (př. in luogo di), spojky (př. dal momento che), adjektiva (př. bagnato fradicio), substantiva (př. pesce spada), slovesa (př. mandar giù) nebo mezi citoslovce (mamma mia!)*“.⁸⁷ Podle slovníku tak může mít výpůjčka *sans-gêne* povahu adjektivní či adverbální:

⁸⁷ Definice převzata z italského výkladového slovníku Sabatini Coletti, který je volně k dispozici na webových stránkách : http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/L/locuzione.shtml.

„Insieme di due o più parole, che esprime un determinato concetto e costituisce un'unità lessicale autonoma; può essere avverbiale (*a momenti*), preposizionale (*in luogo di*), congiunzionale (*dal momento che*), aggettivale (*bagnato fradicio*), sostantivale (*pesce spada*), verbale (*mandar giù*), esclamativa (*mamma mia!*).“⁸⁷

sans-gêne \sɛ'ʒɛn\ **agg., s. fr. inv.; in it. loc. agg., avv.**

◆ loc. agg. inv. Disinvolto, impudente, sfrontato

◆ loc. avv. Senza imbarazzo, con disinvoltura

[ETIM] voce fr., propr. "senza (sans) imbarazzo (gêne)"

□ a. 1905

Vzhledem k tomu, že jsem však pro získání vzorku použila jediný italský výkladový slovník GRADIT, všechny výše zmíněné výpůjčky jsem do zkoumaného vzorku zařadila.

3.2. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska slovních druhů

Při podrobném prozkoumání vzorku jsem musela z celkového počtu 1150 výpůjček, které mi slovník vyfiltroval, sedm slov vyřadit, a to z následujících důvodů. U výpůjčky *trepang* je sice poznámka o původu slova, ale slovník ji řadí mezi *esotismi malese*, tudíž se v tomto případě jedná o slovo, které se do italštiny dostalo z francouzštiny nepřímou cestou a já ji vzhledem k povaze ostatních slov ze vzorku vyloučila.

trepang /'trepang/ s.m.inv. **ES malese** TS gastr. [1895; dal fr. *tréping*, *tripang*, 1770, dal mal. *trepang*] specialità tipica della cucina orientale, a base di olturie essiccate, affumicate o bollite, utilizzata spec. per minestre.

Stejný případ se týká i jiné výpůjčky, *casbah*, u které je poznámka *esotismo arabo*, a tudíž jsem ji ze vzorku taktéž vyloučila.

casbah /'kazba/ s.f.inv. **ES ar.** [1875; dal fr. *casbah* /kaz'ba/, 1836, dall'ar. *qasaba* propr. "fortezza"]

1 nelle città dell'Africa settentrionale, insieme dei vecchi quartieri arabi che si stendono attorno alla cittadella **2** estens., quartiere malfamato di una città.

Zbylých pět výpůjček⁸⁸ jsem naopak do podrobnějšího zkoumání nezařadila z důvodu nevyhovující datace. U všech totiž sice legenda uvádí jako rok prvního doloženého výskytu rok 1800, ale slovníkový filtr již není schopný rozeznat fakt, že před tímto letopočtem je ještě poznámka *av.*, *avanti 1800*, což znamená, že jejich první doložený výskyt není přesně datován a že právě těchto pět výpůjček již časově do mého vzorku nespadá. Jako příklad uvádím celou legendu u slovníkového hesla *dronte*, odborného pojmenování pro historického ptáka pocházejícího z ostrova Mauricius:

dronte /'dronte/ s.m. TS ornit.com. [av. 1880; fr. *dronte*, 1663, da una voce dell'isola di Mauritius]

1 → dodo **2** OB TS ornit. [cfr. lat. scient. *Dronte*] → rafo (32).

Nakonec jsem tedy zkoumala celkem 1143 výpůjček, z nichž převládají substantiva. Dále se ve vzorku objevují adjektiva, verba a mají v něm zastoupení i nějaká adverbia a jedno citoslovce. Kompletní přehled počtu výpůjček přiřazených k jednotlivým slovním druhům znázorňuje tabulka 3.3.

Tab. 3.3. Přehled výpůjček z hlediska slovních druhů.

Slovní druh	Počet výpůjček
substantivum	950
adjektivum	66
verbum	51
adverbium	2
citoslovce	1
substantivum + adjektivum	71
Substantivum + adjektivum + adverbium	2
CELKEM	1143

Ve vzorku se také objevuje skupina výpůjček, která se vyznačuje specifickým označením. Celkem se jedná o 33 slov, u nichž slovník uvádí zkratku *loc.*, tedy *locuzione*. Z lingvistického hlediska se jedná o označení, které se v tradičních gramatikách a slovnících užívá pro skupinu slov, jež vyjadřují nějaké určité pojetí a tvoří spolu autonomní lexikální jednotku. Tato slovní spojení pak mohou mít různou

⁸⁸ Jmenovitě se jedná o případ francouzských výpůjček *controvallazione*, *dronte*, *lasta*, *lasto* a *lipogrammatico*.

povahu v závislosti na slovním druhu, ke kterému se vážou.⁸⁹ Ve vzorku se tak objevila substantivní spojení (např. *ballon d'essai*, *café chantant*), adjektivní (*fin de siècle*) a adverbialní (*noblesse oblige*).

Vyjma jednoho slovního spojení, *a quadrigliè*, se ve všech ostatních případech jedná o zcela neadaptované výpůjčky, které se v italském jazyce užívají v neměnné podobě.

Kompletní přehled výpůjček s označením *locuzione* znázorňuje níže uvedená tabulka.

Tab. 3.4. Seznam výpůjček s označením *locuzione*.

Výpůjčka	Slovní druh	Rok prvního doloženého výskytu
à jour	subst., adj. a adv.	1828
a quadrigliè	adjektivum	1882
ballon d'essai	substantivum	1860
café chantant	substantivum	1880
chaise longue	substantivum	1892
chanson de geste	substantivum	1892
comme il faut	adjektivum	1880
crêpe de Chine	substantivum	1885
enfant gâté	substantivum	1892
enfant prodige	substantivum	1866
enfant terrible	substantivum	1892
entente cordiale	substantivum	1892
fin de non-recevoir	substantivum	1892
fin de siècle	adjektivum	1893
fine fleur	substantivum	1892
grand prix	substantivum	1892
hôtel garni	substantivum	1857
hôtel meublé	substantivum	1891
jeunesse dorée	substantivum	1895
lettre de cachet	substantivum	1895
marron glacé	substantivum	1880
milieu intérieur	substantivum	1865
nez percé	adjektivum	1895
noblesse oblige	adverbium	1895
papier mâché	substantivum	1895
poule des dames	substantivum	1893
pour cause	adverbium	1884
ranz des vaches	substantivum	1895
tableau vivant	substantivum	1887
tour de force	substantivum	1875
trait d'union	substantivum	1864
tran tran	substantivum	1891
trente et quarante	substantivum	1892

⁸⁹ Takto pojem *locuzione* definuje italský výkladový slovník Sabatini Coletti.

3.2.1. Substantiva

V celém zkoumaném vzorku převažují substantiva, která se svým počtem 950 slov z celkových 1143 výpůjček zaujímají 83,11%. Tento fakt je podmíněn zejména povahou daných podstatných jmen, jelikož slovník řadí většinu podstatných jmen mezi tzv. *tecnicismi*, tedy odborné termíny. A právě odborná terminologie se vyznačuje velmi specifickou slovní zásobou, kdy jsou termíny nejčastěji substantivní povahy. Celkem 544 z 950 substantiv má podle slovníku GRADIT výše zmíněný statut odborného termínu. Navíc se také jedná o slovní druh, který se velmi snadno z cizích jazyků přejímá právě proto, že například oproti slovesům nemusí nutně podléhat adaptačnímu procesu.

Z tabulky 3.3. *Přehled výpůjček z hlediska slovních druhů* je patrné, že některé výpůjčky nejsou jednoznačně přiřazeny k jedinému slovnímu druhu, 71 přejatých výrazů slovník GRADIT řadí nejen k substantivům, ale i k adjektivům. Po bližším zkoumání této skupiny slov jsem zjistila, že u všech slovník uvádí poznámku *inv.*, tedy že se používají pouze v jednom tvaru, a nepodléhají tak morfologickým pravidlům italského jazyka typickým pro flexi substantiv i adjektiv. Z toho také vyplývá, že všech těchto jednasedmdesát výpůjček neprošlo adaptačním procesem a v italském jazyce se objevují ve zcela neadaptované podobě po stránce morfologické i fonetické. Pouze u jediného ze zmíněných slov, *dont*, jsem zaznamenala fonetickou adaptaci, kdy se liší italská výslovnost od původní francouzské, což vyplývá z legendy u samotného slovníkového hesla:

dont /dɔnt/ agg.inv., s.m.inv. ES fr. TS fin. [1892; fr. *dont /dɔ̃/* propr. "di cui"] agg.inv., in borsa, di contratto a premio che assicura al compratore la possibilità di ritirare o meno i titoli alla scadenza al prezzo pattuito | s.m.inv., tale contratto.

Fonetická adaptace v tomto případě znamená ztrátu výslovnosti nosové hlásky *n* oproti francouzské výslovnosti slova *dont* [dɔ̃] a vyslovení koncové hlásky *t*. Konečná výslovnost, která prošla adaptací podle pravidel fonetického systému italského jazyka, má tak u slova *dont* podobu [dɔnt].

Dále z téže tabulky 3.3. vyplývá, že dvě výpůjčky se mohou dokonce užívat v rámci tří slovních druhů, substantiv, adjektiv a adverbíí. I tyto dvě výpůjčky se

v italštině objevují v rámci ohebných slovních druhů v neměnné podobě, přičemž jedna z nich je mezi substantivy přiřazována k rodu mužskému a jedná se o výpůjčku s prvním doloženým výskytem v r. 1828 *à jour*, která neprošla adaptačním vývojem a má tedy stejnou podobu, jakou má toto spojení ve francouzském jazyce, navíc s označením *loc.*:

à jour /a 'ʒur/ *loc.avv.*, *loc.agg.inv.*, *loc.s.m.inv.* TS [1828, C. Varese "La fidanzata ligure"; dal fr. *à jour* propr. "con aperture regolari", 1842]

1 *loc.s.m.inv.* TS artig., ricamo eseguito estraendo fili della trama di un tessuto e raggruppando i fili dell'ordito in modo da lasciare dei vuoti ornamentali a intervalli regolari: *fare un à jour sul fazzoletto*
2 *loc.agg.inv.* TS artig., eseguito col punto di tale ricamo: *un orlo à jour*; anche *loc.avv.*: *ricamare à jour* **3** *loc.s.m.inv.* TS orific., brillante montato in modo tale da renderne visibili il taglio e le dimensioni.

Druhá výpůjčka z této skupiny je *avantilettera*:

avantilettera /avanti'lettera, avanti'lettera/ *s.f.inv.*, *agg.inv.*, *avv.* TS arte, graf. [1875; dalla loc. fr. *avant lettre*, v. anche *ante litteram*]

1 *s.f.inv.*, prova di incisione o di stampa litografica firmata dall'autore, ma tirata prima che vi sia impressa una didascalia e perciò considerata più pregiata **2** *agg.inv.*, *avv.* BU fig., ante litteram.

Ta je naopak mezi substantivy přiřazována k rodu ženskému a je zcela adaptovaná nejen podle fonetických, ale i morfologických pravidel italského jazyka, ačkoli při jejím využití v podobě substantiva či adjektiva nedochází k flexi. K té by však docházet mělo, jelikož se jedná o kompozitum složené z předložky a substantiva. V případě, že se shoduje rod daného substantiva (*la lettera*) s rodem celého kompozita (*la avantilettera*), pak se podle pravidel italského jazyka mění při skloňování koncovka u druhé složky celého kompozita. Těmto pravidlům však podle slovníku GRADIT zmíněná výpůjčka nepodléhá.

U této výpůjčky se však dá ještě hovořit o tom, že se jedná o kalk, o jeden z druhů výpůjček. Jedno z možných dělení těchto výpůjček je na kalk sémantický a formální, což je tradiční dělení, ke kterému se příklání například i Maurizio Dardano. Toto rozdělení záleží pouze na motivovanosti mluvčího, kdy jde v případě výpůjčky *avantilettera* o motivovanost formální, a tudíž se jedná o formální kalk, u něhož došlo

k přímému napodobení cizí předlohy.⁹⁰ Napodobení je zcela stoprocentní, francouzská předložka *avant* je nahrazena italskou *avanti* a francouzské substantivum *lettre* je nahrazeno italským podstatným jménem *lettera*.

3.2.2. Adjektiva

Adjektiva jsou druhým nejvíce zastoupeným slovním druhem v celém zkoumaném vzorku, ačkoli jejich počet se s výše zmíněnými substantivy nedá srovnávat, celkem 66 adjektiv tak zaujímá pouhých 5,77%.

3.2.3. Slovesa

Ve vzorku se objevují i slovesa, celkem 51 sloves tak z celkového počtu 1143 výpůjček zaujímá 4,46 %. Vzhledem k povaze tohoto slovního druhu je pravděpodobné, že se všechna objevují v italském jazyce již v plně adaptované podobě, tedy po grafické, fonetické i morfologické stránce.

Slovník GRADIT navíc ještě rozlišuje jednotlivé druhy plnovýznamových sloves na základě větných členů, které na sebe váží, kdy nejvíce zastoupenou skupinu tvoří právě slovesa tranzitivní, předmětová,⁹¹ vyžadující vedle podmětu ještě alespoň jeden aktant, předmět. Intransitivních sloves, jež kromě podmětového aktantu nevyžadují žádná doplnění, je o něco méně, celkem deset.⁹² A sedm přejatých sloves může mít povahu tranzitivní i intransitivní.⁹³ To, o jaký druh plnovýznamového slovesa se bude jednat, záleží pouze na odlišných významech, u intransitivní podoby všech těchto sloves je jako pomocné sloveso uváděno *avere*, jedinou výjimku tvoří sloveso *abbrutire*, které je v intransitivní podobě zvrtné, a tudíž vyžaduje jako pomocné sloveso *essere*.

⁹⁰ HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny*, Praha: LEDA, 2004, s. 395.

⁹¹ Jejich výčet je následující: *abbonare, acclimatare, addizionare, ammarrare, appresantire, approvvigionare, arrangiare, arridare, blindare, boicottare, brisare, canalizzare, carbonizzare, codificare, decentralizzare, decentrare, demarcare, denaturare, estradare, fazione, genare, gramignare, intervertire, intortigliare, invergare, mistificare, pastorizzare, puddellare, sgarare, sorvegliare, tatuare, timbrare a turlupinare*.

⁹² Intransitivní slovesa, která byla přejata z francouzštiny do italského jazyka během 18. století, jsou následující: *affiorare, aggiotare, carambolare, coesistere, debuttare, deragliare, evoluire, imporrere, legiferare a trasalire*.

⁹³ Tranzitivní i intransitivní povahu mají následující slovesa *abbrutire, cadenzare, cicare, mussare, rollare, rullare, a scartare*.

Tab. 3.5. Slovesa rozdělená podle počtu vázaných aktantů.

Slovesa	Počet
Tranzitivní	34
Intranzitivní	10
Tranzitivní i intranzitivní	7

3.2.4. Ostatní slovní druhy

V rámci neohebných slovních druhů mají ve vzorku zastoupení celkem tři zcela neadaptovaná adverbia, *noblesse oblige*, *pour cause* a *à jour*, z nichž lze poslední zmíněné použít také jako adjektivum či substantivum mužského rodu, a dále také jedno naopak zcela adaptované adverbium *avantilettera*, které lze taktéž využít jako adjektivum či substantivum, avšak substantivní povaze tohoto slova je přiřazován rod ženský. Tento slovní druh tak vzhledem ke svému nepatrnému zastoupení zaujímá necelé jedno procento, přesně 0,35%.

Dále se ve zkoumaném vzorku objevilo mezi neohebnými slovními druhy i jedno citoslovce. Vzhledem k tomu, že je u hesla uvedena poznámka, že se tato výpůjčka *pardon* může užívat i v podobě substantiva rodu mužského, můžeme blíže citoslovce specifikovat na citoslovce nevlastní, která tvoří různé slovní druhy, jež „mohou mít příležitostně platnost citoslovce.“⁹⁴ Procentuelně tato jediná výpůjčka zastupující slovní druh citoslovce zaujímá 0,09 % z celého zkoumaného vzorku.

3.3. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska adaptace

Samotné jazykové výpůjčky se dají podle různých kritérií rozdělit na určité druhy. Taková rozdělení se potom mohou lišit podle různých gramatik, avšak co stále platí je, že lze u výpůjček nějakým způsobem pozorovat adaptaci, a to na úrovni fonetiky, morfologie a pravopisu. Někdy se slovo adaptuje jen v některé z jazykových rovin, jindy projde kompletním adaptačním procesem a po čase už ani sami mluvčí nemusejí takové slovo považovat za převzaté. U morfologické adaptace také hraje do jisté míry svou roli i to, do jakého slovního druhu daná výpůjčka spadá, při flexi by totiž mělo docházet k určitým změnám podle pravidel cílového jazyka, což například vede k tomu, že není možné v italském jazyce časovat neadaptované francouzské sloveso.

⁹⁴ HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny*, s. 298.

V rámci zkoumaného vzorku se zaměřím na adaptaci fonetickou a morfologickou. Aby bylo možné se vzorkem nějakým způsobem pracovat, na začátku jsem si stanovila jasná kritéria, která mi posloužila při určování míry adaptace u jednotlivých slov.

3.3.1. Fonetická adaptace

Důvod, proč jsem se zaměřila i na fonetickou adaptaci, je jednoduchý, francouzský hláskový systém se totiž od italského v mnohém liší, a proto je důležité se zaměřit nejen na kompletní morfologickou adaptaci, ale i na změnu ve výslovnosti. Právě proto, že tyto dva fonetické systémy jsou tolik rozdílné, lze říci, že v podstatě každá francouzská výpůjčka může být v italštině jistým způsobem považována za adaptovanou, jelikož Ital nikdy dané slovo nevysloví se stejnou výslovností jako Francouz. Abych však vůbec mohla nějakým způsobem míru této adaptace v rámci zkoumaného vzorku pozorovat a neposuzovat všechny výpůjčky jako foneticky adaptované, stanovila jsem si jasná kritéria, kterým by měly výpůjčky podléhat, aby je bylo možné považovat za plně foneticky adaptované či nikoli.

Jednoznačný ukazatel fonetické adaptace je francouzské *u* [ü], které však Ital nenapodobí a drží se pouze psané podoby slova, což je pro italštinu typické. Zmíněná výslovnost grafického zápisu písmene *u* se ve francouzských slovech týká následujících případů: platí pro všechny slabiky *s u* (např. *rue, utile*), dále se objevuje v některých slovech jako jsou například slova se zápisem samohlásky *û*, *il crû, brûle* aj., ve skupině hlásek *eu* například ve spojení *j'ai eu*, stejně tak se tato výslovnost týká i skupiny samohlásek *eû* (*qu'il eût*) či slov se samohláskou *ü* (*Saül*). Výslovnost [ü] se dále týká grafického zápisu písmene *u* ve slovech, kde předchází souhláska a následuje vyslovená samohláska, například *continuer* či *nuit*, a dále předchází-li souhláska + [r] nebo [l] a následuje-li vyslovená samohláska [i], například *bruit, fruit* aj.⁹⁵

Jako konkrétní případ adaptace výslovnosti tohoto typu jsem ze zkoumaného vzorku vybrala výpůjčku *résumé*, u níž je uvedena francouzská výslovnost /rezy'me/, kdežto, jak naznačuje slovník GRADIT, Ital totéž slovo vysloví podle grafické podoby slova jako /rezu'me/.

⁹⁵ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar, *Francouzská mluvnice*, Plzeň: Fraus, 2001, s. 52-57.

résumé /rezu'me*/ s.m.inv. ES fr. [1895; fr. *résumé* /rezy'me/ "riassunto", pl. *resumés*, sec. XIV, p.pass. di *résumer* "riassumere"] riassunto, compendio.

Právě však slova se samohláskou u považují v mnoha případech za foneticky pouze částečně adaptované výpůjčky, jelikož adaptace výslovnosti samohlásky u proběhla, ale zbytek slova zachovává výslovnost podle pravidel francouzského jazyka, což je i případ slov *pruderie* /prude'ri*/, *parure* /pa'rur/, *confiture* /konfi'tur/ a dalších. U zmíněných výpůjček by se totiž podle pravidel italského jazyka mělo vyslovovat i koncové e, k čemuž však nedochází.

Ještě prokazatelnější je však italská skupina hlásek *gi* /dži/, *ge* /dže/, které naopak francouzská výslovnost nezná, a tudíž je jakákoliv výpůjčka s touto výslovností v rámci mého vzorku posuzovaná jako adaptovaná. Ve francouzském jazyce však podobné spojení také existuje, ovšem pokud hláska *g* předchází samohlásky *e*, *i* nebo *y*, výslovnost je vždy čisté [ž].⁹⁶

Z toho důvodu jsem například výpůjčku *ellagico* /el'ladʒiko/ zařadila mezi foneticky adaptované, kdežto spojení *ancien régime* mezi foneticky neadaptované, u této výpůjčky se zachovává i v italském jazyce výslovnost čistého [ž]: /an'sjen re'ʒim/.

Dále jsem za foneticky adaptované výpůjčky považovala i slova, která zachovávají stejnou výslovnost výchozího jazyka a navíc pro ně z hlediska fonetických pravidel italského jazyka neexistuje ani jiná možnost, jak by se dané slovo dalo vyslovit, a tudíž se výslovnost řídí zcela grafickou podobou dané výpůjčky. Například se jedná o výpůjčku *domino*, která má v obou jazycích tutéž výslovnost /'dɔmino/.

S určováním adaptace mi pomohla i francouzská skupina hlásek *que*, jež má jednoznačnou výslovnost [k] a žádná výpůjčka z celého zkoumaného vzorku nepředstavuje jinou výslovnost, a tudíž jsou všechny zařazeny mezi neadaptované. Konkrétní příklad představují *claque*, *féerique*, *parquet* a další.

Aby navíc mohlo nějakým způsobem dojít ke změně výslovnosti této skupiny hlásek, musí se slovo zároveň přizpůsobit i po stránce grafické a morfologické. Po

⁹⁶ Tamtéž, s. 65.

prozkoumání slov s tímto zakončením jsem zjistila, že právě morfologická adaptace je ovlivněna výslovností výchozího jazyka, a *-que* se tak mění v závislosti na gramatickém rodě na *-co* či *-ca*: *caprique* → *caprico*.

Co také postrádá fonetický systém francouzského jazyka, je výslovnost *lj* [ʎ]. V italštině totiž existuje skupina hlásek *gl*, jež se vyslovuje jako palatální měkké *lj* v pozici před samohláskou nebo na konci slabiky, popřípadě ještě také skupina *gli*, jež taktéž označuje měkké *lj* před samohláskami. Tvrdě se skupina hlásek *gl* vyslovuje jen v několika málo případech, kdy se většinou jedná spíše o slova přejatá, například *globo* ['glɔbo].⁹⁷ A vzhledem k tomu, že můj vzorek jsou pouze přejatá slova, výpůjček tohoto typu se v něm objevilo více, hodně z nich je součástí odborného lexika, například *glicerina*, *glicol*, *glucosio* aj. Pokud se naopak ve francouzském jazyce hláska *g* objeví před jinou souhláskou, tedy i před *l*, vyslovuje se pouze tvrdě [g]:⁹⁸ *glisse* [glis].

Další rozdíl v obou fonetických systémech představuje písmeno *ch*. V italském jazyce označuje před palatálními samohláskami *e*, *i* písmeno *ch* velární hlásku [k]: *che* [ke], *chi* [ki], *chirurgo* [kirurgo], aj.⁹⁹ Ve francouzském jazyce existují dvě možnosti výslovnosti tohoto písmene: pokud se objeví na začátku nebo uvnitř slova před samohláskou (včetně něměho *e*), poté je výslovnost [š], *chat* [ʃa], *machine* [maʃin], další variantou je výslovnost [k], kdy se musí písmeno *ch* objevit před souhláskou či samohláskou, což je většinou případ odborného lexika řeckého původu, nebo na konci několika slov včetně pár vlastních jmen: *chlore* [klor], *chaos* [kao], *Zurich* [zyrik], aj. Hlavní rozdíl tak v tomto případě představuje zejména opozice výslovnosti [k] a [š]. Proto jsem například výpůjčku *grenache* zařadila mezi foneticky neadaptované, jelikož postavení *ch* je mezi samohláskami, a následující výslovnost je tudíž /grə'na ʃ/, tutéž výslovnost slovník uvádí i za italskou podobou této výpůjčky:

grenache /gre'naʃ*/ s.m.inv. ES fr. TS enol. [1892; fr. *grenache* /grə'na ʃ/ pl. *grenaches*, sec. XIV, dall'it. *vernaccia*] → alicante.

A v neposlední řadě byla velmi nápomocná samotná legenda u jednotlivých hesel, jelikož slovník GRADIT uvádí u všech slov správnou výslovnost a u výpůjček

⁹⁷ HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny*, s. 23.

⁹⁸ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar, op. cit., s. 61.

⁹⁹ HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny*, op. cit., s. 23.

navíc v mnoha případech i výslovnost typickou pro výchozí jazyk. Proto jsem pouze porovnávala, jak moc se výslovnost přejaté výpůjčky přizpůsobila fonetickým pravidlům italského jazyka.

Celkový počet foneticky adaptovaných výpůjček z celého 19. století, které plně odpovídají hláskovému systému italského jazyka a řídí se jím, činí 65,53%. Dále jsem 11 slov zařadila mezi částečně adaptované, kdy se výslovnost podřídila pravidlům italského jazyka jen z části, a celkem 383 výpůjček nepodlehlo vlivu italštiny vůbec, a zůstalo tak foneticky zcela neadaptovaných. Souhrnný přehled znázorňuje níže uvedená tabulka 3.6.

Tab. 3.6. Rozdělení výpůjček na základě fonetické adaptace.

Fonetická adaptace	Počet výpůjček	Výpůjčky v %
Úplná	749	65,53%
Částečná	11	0,96%
Neadaptované výpůjčky	383	33,51%
Celkem	1143	100%

3.3.2. Morfologická adaptace

Morfologická adaptace je o něco složitější proces než pouhé přizpůsobení výslovnosti. I v případě morfologické adaptace bylo nezbytné si vymezit jednoznačné faktory určující míru přizpůsobení, v mnoha případech však pomohla již určitá grafická adaptace slov, kde se daná míra přizpůsobení se pravidlům italského jazyka určovala mnohem prokazatelněji.

Než se zaměřím na adaptaci jednotlivých slovních druhů, ráda bych poukázala na italskou skupinu hlásek gl [ʎ], která se může objevit právě u více slovních druhů. Po prozkoumání vzorku jsem totiž zjistila, že tato skupina téměř vždy vychází z francouzského ll, což je jistě zčásti ovlivněno i výslovností. Pro mě tak tato změna znamenala jednoznačný ukazatel míry adaptace.

3.3.2.1. Esotismi

Při určování plně adaptovaných či neadaptovaných výpůjček, které se řídí jazykovým systémem italského jazyka, mi slovník GRADIT sám v mnoha případech pomohl. Celkem 350 slov totiž označuje za tzv. *esotismo*, *espressione presa da una lingua straniera*, *forestierismo*,¹⁰⁰ tedy za výraz převzatý z cizího jazyka. Právě takto označené výpůjčky nepodléhají italskému jazykovému systému, a tudíž se u nich zachovává tvoření množného čísla i koncová hláska pro italštinu netypická. Díky tomu jsem všechna tato slova mohla ze seznamu plně adaptovaných výpůjček vyškrtnout. Navíc slovník u všech těchto slov spadajících mezi ohebné slovní druhy uvádí i další poznámku, *invariabile*, což je také jistě známka toho, že neměnná podoba slova není u flektivního jazyka typickým prvkem.

3.3.2.2. Substantiva

Podstatná jména zaujímají se svými 83,11% největší počet převzatých výpůjček ve zkoumaném vzorku, a jsou tak i významným prvkem z hlediska adaptace.

Matras zmiňuje, že substantiva mají vysokou míru schopnosti se adaptovat díky tomu, že mají referenční funkci. Jedná se totiž o nejrozmanitější oblast sloužící k pojmenování základního pojetí našich představ a k pojmenování objektů. To znamená, že se to týká veškerých hospodářských i zemědělských produktů, artefaktů, institucí, různých procesů, inovačních koncepcí či technických vynálezů, a tak není náhoda, že mají právě veškeré novinky, jež postihují společnost, technologické postupy i instituce, podobu jazykových výpůjček.¹⁰¹

U tohoto slovního druhu jsem jako hlavní kritérium morfologické adaptace zvolila přítomnost koncové samohlásky. Jako plně adaptovanou výpůjčku tak chápu například italské *armagnacco*, což je podoba, která vznikla na základě francouzského slova *armagnac* a je řazena mezi substantiva rodu mužského, je tak i plně flektivní, tudíž se plně řídí morfologickými pravidly italského jazyka:

armagnacco /arman'jakko/ s.m. TS stor. [1892; dal fr. *armagnac*, v. anche *armagnac*] nella guerra dei Cent'anni, seguace di Bernardo VII conte di Armagnac in lotta contro i borgognoni | spec. al pl., nella Francia orientale, mercenario che si opponeva ai borgognoni (13).

¹⁰⁰ http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/E/esotismo.shtml

¹⁰¹ MATRAS, Yaron, op. cit., s. 168.

Výhodou obou jazyků je i to, že mají pouze dva gramatické rody, mužský a ženský. Je tedy pravděpodobné, že většina slov v rámci jazyků přechází do stejného rodu. Co se však liší, jsou typické koncovky pro tyto rody v obou jazycích. V případě adaptace francouzských substantiv tak muselo dojít k nutné změně. Je zřejmé, že nemuselo docházet pouze k přizpůsobení koncových samohlásek, ovšem právě to pro mě bylo jednoznačným ukazatelem míry adaptace, a to z důvodu možné či nemožné flexe. Právě proto jsem se zaměřila zejména na typická zakončení obou těchto rodů.

MUŽSKÝ ROD

Typické koncovky mužského rodu jsou ve francouzském jazyce zpravidla následující:

- age

Slova tohoto typu jsem samozřejmě ve vzorku zaregistrovala a i když se koncovka -e objevuje i v italských slovech mužského rodu, není to to netypičtější zakončení, kterým je samohláska -o. A právě proto také u tohoto zakončení dochází ke grafické změně podoby slova, a uzpůsobení se tak italskému jazykovému systému, který následně umožní flexi. Slova končící na -age tak ve všech případech z mého vzorku mění své zakončení na -aggio. Jsou to například slova *clivage* → *clivaggio*, *drainage* → *drenaggio*, *mirage* → *miraggio* a další. Naopak neadaptované podoby těchto substantiv zachovávají grafickou podobu slova dle francouzského vzoru i s výslovností výchozího jazyka: *cirage*, *colportage*, *potage*, *reportage* aj.

- ail

Toto zakončení se ve vzorku neobjevilo u žádného slova francouzského původu.

-ard

S výpůjčkami s tímto zakončením jsem pracovala, ovšem jak jsem zmiňovala na začátku této kapitoly, pro italský jazyk není typické zakončovat substantiva souhláskou, a tudíž v těchto případech často dochází k adaptaci v podobě přidání koncového -o přiřazujícího slovo k mužskému rodu,¹⁰² pokud tomu tak není, výpůjčky jsou neadaptované, jelikož u nich v cílovém jazyce nemůže docházet k flexi.¹⁰³ Vzhledem k tomu, že se však nejedná o tolik frekventovanou koncovku, počet těchto výpůjček není nijak vysoký.

¹⁰² Například se jedná o výpůjčky *languard* → *languardo*, *liard* → *liardo*, *béguard* → *begardo*, *communard* → *comunardo* aj.

¹⁰³ Konkrétní výpůjčky ze vzorku jsou *boulevard*, *canard*, aj.

- eau

U tohoto zakončení je ve francouzském jazyce podmínka alespoň dvouslabičného slova. U neadaptovaných výpůjček je tato koncovka zachována, například u slova *chalumeau*. Opět se však nejedná o nijak extra zastoupenou skupinu substantiv, a tak pokud došlo k určité adaptaci, byla podmíněna výslovností, jelikož toto zakončení –eau se podle pravidel výchozího jazyka vyslovuje jako [o], a tak mají adaptované výpůjčky tohoto typu zakončení v podobě přízvučné samohlásky: *cadò*, *borderò* či *macrò*. Opět je to jediné pravidlo postihující všechny případy ze zkoumaného vzorku bez výjimky.

- et

Tato substantiva se ve vzorku také objevila, ovšem převažují jako neadaptované výpůjčky, kdy se podoba těchto slov shoduje s tou francouzskou. A vzhledem k tomu, že je zde opět zakončení na souhlásku, při adaptaci bylo nutné přidat koncovou samohlásku přiřazující slovo k mužskému rodu: *flageolet* → *flagioletto*, *jacquet* → *giacchetto*, *lavaret* → *lavaretto* aj.

- ier

Opět se jedná o případ, kdy není možné při převzetí této výpůjčky postupovat podle pravidel flexe italského jazyka, jelikož zde postrádáme koncovou samohlásku. U těchto podstatných jmen však není přidáváno tradiční –o, ale většinou –e, což je v italském jazyce koncovka společná pro oba gramatické rody: *pluvier* → *pluviere*.

- in

I u tohoto zakončení většinou dochází pouze k připojení koncového –o, což následně umožní flexi.

- isme

Zakončení –isme je ve vzorku velmi frekventované a pokud u slova došlo k určité adaptaci, změnila se pouze koncová samohláska na –o: *bureacratisme* → *burocratismo*, *cannibalisme* → *cannibalismo*, *capitalisme* → *capitalismo*, aj.

- ment

I u výpůjček mužského rodu končících na –ment je nejsnazším procesem pro přípravu slova k flexi přidání koncového –o.

ŽENSKÝ ROD

Francouzská podstatná jména ženského rodu jsou zpravidla zakončena na:

-ade

Vzhledem k tomu, že je zde na konci přítomna samohláska –e, která je v italském jazyce nejen na konci slov mužského rodu, ale i u slov ženského rodu, pokud tomu nasvědčovala výslovnost a zbylá podoba slova, určila jsem tyto výpůjčky jako adaptované: *phyllade* → *fillade*. Ve dvou případech pak také spolu s adaptací zbylé části slov došlo ke změně koncového –e na typicky italské zakončení u ženského rodu –a: *charade* → *sciarada* a *bayadère* → *baiadera*.

-esse

Toto zakončení se objevilo pouze u dvou slov¹⁰⁴ a u jednoho kompozita, všechny výpůjčky jsou neadaptované, jelikož se drží původní francouzské podoby slova, pouze u *guinderesse* → *ghindaressa* došlo ke změně koncové samohlásky.

-ette

I u těchto výpůjek jsem brala ohled i na výslovnost, jelikož –e se u slov ženského rodu v italském jazyce objevit může, musí být ale také vysloveno, což je rozdíl oproti francouzskému jazyku, kdy se u těchto případů koncové –e naopak nevyslovuje. Grafické uzpůsobení například z *moquette* na *mochetta* je potom jednoznačným ukazatelem toho, že slovo prošlo adaptačním procesem.

-euese

Substantiva s tímto zakončením se ve vzorku neobjevila.

-ine

Opět je zde nejjednodušším způsobem pro přizpůsobení takového slova změnit pouze –ine na –ina, k čemuž u vzorku došlo, pokud se však nezměnila celá podoba slova na úplně jiné zakončení, například *poulaine* → *polena*.

-rie

Zde platí stejná pravidla jako u výše zmíněného zakončení –ine.

-tion

U –tion se adaptace odvíjí od výslovnosti a ve všech případech se u zkoumaného vzorku mění –tion na –zione: *aviation* → *aviazione*, *carnification* → *carnificazione*, *effraction* → *effrazione* aj.

¹⁰⁴ Jsou to *douchesse* a *guinderesse*.

-ure

Takto zakončené výpůjčky jsou buď beze změny, a tudíž neadaptované, nebo se u nich vedle případné další změny objevuje zakončení –ura: *brisure* → *brisura*.

Je zřejmé, že tyto změny jsou spíše nejjednodušším způsobem, jak slovo přizpůsobit italskému jazykovému systému, a rozhodně tak není pravidlem se těchto úprav držet, někdy je totiž nutné změnit i zbylou část slova tak, aby odpovídala italskému lexiku. Po prozkoumání vzorku však mohu tvrdit, že výše uvedené informace jsou platné pro všechny výpůjčky, se kterými jsem pracovala, ovšem abych mohla říci, že se jedná o proces uzpůsobování slov při každém přejímání francouzské výpůjčky, musela bych prozkoumat všechna přejatá slova. Proto jsou to pravidla, která jistě ve většině případů dodržována budou i u výpůjček z jiných století, ovšem potvrdit to nemohu.

Slovník u některých hesel také uvádí poznámku *invariabile*, to jsem potom porovnála podobu množného čísla ve francouzském i italském jazyce a na základě toho jsem dále určovala, zda se jedná o adaptovanou výpůjčku či nikoli. Například výpůjčka *aigrette* by se se svým zakončením na samohlásku typickou pro oba rody italských substantiv při správné výslovnosti podle italských pravidel mohla tvářit jako adaptovaná, avšak plurál podle francouzských pravidel vypadá *aigrettes*, což není možné nijak v italštině napodobit, a tak slovo získalo statut *invariabile*, kdy se jeho podoba při flexi nemění.

3.3.2.3. Adjektiva

Přídavná jména jsou slovní druh, který ve vzorku nemá nijak velké zastoupení, tvoří pouhých 5,77% vzorku. Navíc se jejich použití oproti substantivům velmi liší, podstatné jméno totiž lze do věty vložit i v neměnné podobě a jeho číslo tak určuje posléze člen, u kterého dochází ke změně bez problémů. Naopak přídavná jména jsou také flektivní, a tak se očekává, že při převodu z jednotného do množného čísla se koncovka uzpůsobí. Pokud se však výpůjčky neadaptují, jen těžko s nimi můžeme manipulovat, a nemusejí tak jednoznačně určovat číslo substantiva.

Většina adjektiv ze vzorku je adaptovaných a jejich konečná podoba vychází z procesů, které se většinou shodují s těmi, co postihují i substantiva. To vede k tomu,

že pokud francouzské adjektivum končí souhláskou, získává při adaptaci koncovou samohlásku umožňující následnou flexi. To však neznamená, že se mění pouze koncová část slova, různé adaptační procesy postihují samozřejmě i ostatní části slov: *gouvernemental* → *governamentale*. Navíc se u francouzských přídavných jmen objevuje i koncová skupina hlásek *-que*, o které jsem se již zmínila, takže je jasné, že i zde se tato část slova adaptuje na stejnou podobu jako u substantiv: *malbergique* → *malbergico*.

V rámci mého vzorku se nejčastěji objevily adaptační změny *-que* → *-co/-ca* a *-if* → *-ivo/-iva*.

Některá adjektiva jsem však posoudila jako neadaptovaná, a to zejména i z toho důvodu, že u nich slovník uvádí poznámku *invariabile*. Většinou se navíc jedná o slova s netypickým zakončením pro italský jazyk a nebyla by u nich možná flexe. Avšak i některé výpůjčky s poznámkou *invariabile* posuzuji jako adaptované, a proto, že končí přízvučnou samohláskou, která se v italském jazyce hojně objevuje právě u výpůjček a ačkoli u nich nedochází k flexi, jistý adaptační proces podstoupily. Totéž se totiž týká i substantiv, jelikož mnohá adjektiva se pohybují mezi oběma slovními druhy, a lze je tak užívat jako přídavná i podstatná jména: *zoulou* → *zulù*.

3.3.2.4. Slovesa

Sloves se ve vzorku objevilo celkem 51 a všechna jsou zcela adaptovaná z hlediska všech jazykových rovin. Jako hlavní kritérium jsem u adaptace tohoto slovního druhu zvolila typické koncovky tří italských slovesných tříd *-are*, *-ere* a *-ire*. Vzhledem k tomu, o jak specifický slovní druh se z hlediska flexe jedná, není pravděpodobné, že by se nějaká výpůjčka řazená mezi slovesa mohla objevit v jiné než adaptované podobě.

Pokud se zaměříme na slovesné třídy, vyjma sedmi případů¹⁰⁵ jsou všechna slovesa zakončena na *-are*, a spadají tak mezi slovesa I. třídy, která obecně tvoří nejpočetnější skupinu. Z těchto zbylých sedmi výrazů jediné sloveso, *coesistere*, zastupuje II. slovesnou třídu a ostatních šest sloves lze se zakončením *-ire* zařadit mezi slovesa III. slovesné třídy.

¹⁰⁵ Jedná se o slovesa *abbrutire*, *appesantire*, *coesistere*, *evoluire*, *imporrire*, *intervertire* a *trasalire*.

3.3.2.5. Příslovce

Vzhledem k tomu, že v případě příslovčí se jedná o neohebný slovní druh, je pravděpodobné, že výpůjčky nemusejí tolik podléhat adaptačnímu procesu, aby se daly běžně v jazyce užívat. Jak vyplývá z kapitoly 3.2. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska slovních druhů, vzorek zahrnuje celkem tři neadaptované a jednu adaptovanou výpůjčku.

3.3.2.6. Citoslovce

V kapitole 3.2. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska slovních druhů jsem zmínila, že se ve vzorku objevilo i jedno citoslovce, *pardon*, u něhož po morfologické stránce k adaptaci nedošlo.

Nakonec tak ve vzorku převažují plně adaptované výpůjčky a celkový přehled morfologické adaptace zachycuje tabulka 3.7.

Tab. 3.7. Morfologická adaptace.

Morfologická adaptace	Počet výpůjček	Výpůjčky v %
Adaptované výpůjčky	694	60,72%
Neadaptované výpůjčky	383	33,51%

3.3.3. Shrnutí adaptace

Adaptace jazykového materiálu je opravdu velmi složitý proces a to zda, k němu dochází častěji a s menšími obtížemi, ovlivňují mnohé faktory. Ačkoli patří italský i francouzský jazyk do stejné jazykové skupiny, tedy mezi románské jazyky, odlišnosti jsou patrné zejména na úrovni fonetické roviny jazyků. Pokud totiž dojde k určitému jazykovému kontaktu mezi zmíněnými jazyky, může být výsledkem právě vypůjčování si lingvistického materiálu a nejjednodušším způsobem, jak do cílového jazyka dostat výpůjčku je, že si ji daný bilingvní mluvčí často přizpůsobí právě podle pravidel výslovnosti cílového jazyka. První kontakt totiž bývá zejména v mluvené podobě, ovšem pokud se má daná výpůjčka plně zařadit do jazykového systému italštiny, je nutné dané slovo nějakým způsobem uzpůsobit tak, aby mohlo být používáno podle

stejných pravidel, kterými se řídí i ostatní lexikum italštiny. A jelikož je tak mnohem snazší francouzská slova pouze vyslovit podobně jako italská, je zřejmé, že se ve vzorku objevila i slova, která považuji za foneticky adaptovaná, ačkoli z hlediska morfologie a grafického uzpůsobení u nich o adaptačním procesu hovořit nelze. Tyto výpůjčky se svým počtem 54 slov zaujímají celkem 4,72% zkoumaného vzorku. U 11 výpůjek jsem dále zaznamenala, že se přizpůsobily italské výslovnosti jen z části a navíc neprošli kompletním adaptačním procesem a co se týká jejich grafického a morfologického přizpůsobení, tak k němu nedošlo. Zvláštní postavení má také jediná výpůjčka *fondua*, jež se podle slovníkového značení řadí mezi nářeční výrazy. U tohoto slova se podle GRADITu zvláště zachovala výslovnost francouzského *u* v podobě [y], ačkoli zakončení se změnilo tak, aby odpovídalo zakončení ženského rodu v italském jazyce, a bylo jej tak možné skloňovat:

fondua /fun'dya/ s.f. DI piem. [1886, G. Faldella "Ai nostri monti"; dal fr. *fondue*, v. anche *fondue*] fonduta (19).

Neadaptovaná podoba téže výpůjčky již pouze s fonetickou adaptací *fondue* /fon'du*/ se podle slovníku prvně objevila v italštině až v r. 1956. *Fondua* je tedy jediná výpůjčka z celého vzorku, kterou jsem zařadila mezi foneticky neadaptované výpůjčky, která však zároveň splňuje kritéria pro to, aby mohla být považována za adaptovanou na úrovni morfologie.

Také bych upozornila na fakt, že pokud výpůjčky v jazyce setrvávají delší dobu, mají tendenci podstupovat kompletní adaptační proces a jelikož jsem pozorovala výpůjčky z 19. století, je pravděpodobné, že vzhledem k době, po jakou se již v italštině objevují, by měla převažovat právě část těch výpůjek, které se již plně přizpůsobily italskému jazykovému systému. To také dokládá tabulka 3.8. zachycující kompletní procentuální poměr zkoumaného vzorku právě z hlediska adaptace, kdy plně adaptované výpůjčky podléhající fonetickým i morfologickým pravidlům italštiny zaujímají přibližně 2/3 zkoumaného vzorku.

Tab. 3.8. Kompletní přehled adaptace zkoumaného vzorku.

Adaptace	Počet výpůjček	Výpůjčky v %
Plně adaptované výpůjčky	694	60,72%
Zcela neadaptované výpůjčky	383	33,51%
Fonetická adaptace bez morfologické	54	4,72%
Částečná fonetická adaptace	11	0,96%
Morfologická adaptace bez fonetické	1	0,09%
CELKEM	1143	100,00%

3.4. Analýza zkoumaného vzorku z hlediska datace

V kapitole 2. Komplexní analýza francouzských výpůjček od prvních výskytů po počátek 20. století jsem nastínila ucelený pohled na počet přejímaných slov z francouzského do italského jazyka až do konce 19. století. Vzhledem k vysokému počtu výpůjček jsem však pro podrobnější analýzu zvolila pouze jedno století. A právě proto, že jsem si zvolila vzorek z omezeného časového úseku, jsem se ho rozhodla analyzovat i z hlediska datace.

Jak jsem se již zmiňovala, k získání daného vzorku mi posloužil zvolený italský výkladový slovník GRADIT, který mi na základě filtru DATAZIONE omezeného pouze na výběr slov francouzského původu poskytl již několikrát zmiňovaných 1143 výpůjček. De Mauro u jednotlivých slovníkových hesel zmiňuje i datum prvního doloženého výskytu s přesností na jednotlivé roky, pouze u 38 výpůjček ze zkoumaného vzorku konkrétní není a uvádí u nich pouze poznámku s doloženou datací výskytu během 19. století.¹⁰⁶ Všechny ostatní výpůjčky jsem však byla schopná roztřídit podle jednotlivých roků. Každý rok tak má z 19. století své zastoupení alespoň v podobě jedné výpůjčky, výjimku však tvoří roky 1809 a 1878, během nichž nebyl podle De Maura v italských textech zaznamenán jediný první doložený výskyt výpůjčky francouzského původu. Obecně však mohu říci, že přejímání převládalo spíše v 2. polovině 19. století, kdy je doloženo o 22% více výskytů výpůjček.

Počet výpůjček přejímaných v jednotlivých letech se nijak razantně neliší, rozdílů jsou v řádově dvou, tři desítek výpůjček. Velký výkyv však nastal v letech 1875, kdy je doloženo celkem 74 výpůjček, tedy 6,7% z 1143 zkoumaných slov, dále v roce

¹⁰⁶ Jedná se o tyto výpůjčky: *barile, battimano, broché, civetta, decadi, écarté, ecrasite, erg, frivolité, gena, grand-opéra, loretta, macabro, macedonia, macrò, maleico, mammellone, mannequin, marquise, mascaret, mayonnaise, merveilleuse, metella, minette, mitaine, nabì, policrasio, primidi, quartidi, rancuna, salmò, sans-gêne, scicche, septidi, sextidi, sortie-de-bal, ultramontano a viandite.*

1892, jenž je s celkovým počtem 136 výpůjček nejproduktivnějším ze všech, zahrnuje 12,3% galicismů přejatých do italského jazyka během celého 19. století, a poslední rok, kdy jsem zaznamenala značný výskyt zvolených výpůjček představuje rok 1895 s celkovými 75 galicismy, jež tvoří 6,8% zkoumaného vzorku.

3.5. Analýza zkoumaného vzorku – více tvarů u výpůjčky

Po podrobném prozkoumání získaného vzorku jsem narazila ještě na jednu zajímavost. Celkem šest výpůjček se totiž do italského jazyka dostalo v několika podobách, jedná se o výpůjčky *framboise*, *cellulose*, *jury*, *nuculaine*, *pataras* a *peluche*. Kompletní přehled různých adaptovaných podob těchto francouzských výpůjček zachycuje níže uvedená tabulka 3.9.

Tab. 3.9. Přehled různých adaptovaných podob daných francouzských výpůjček.

	Francouzský tvar slova	Adaptovaná podoba v italském jazyce	Slovní druh	První doložený výskyt
1.	cellulose	cellulosa	s.f.	1875
		cellulosio	s.m.	1865
2.	framboise	framboè	s.m.	1834
		framboesia	s.f.	1887
3.	jury	giurì	s.m.	1802
		giuria	s.f.	1875
4.	nuculaine	nuculana	s.f.	1875
		nuculanio	s.m.	1834
5.	pataras	patarasso	s.m.	1835
		paterazzo	s.m.	1804
6.	peluche	pelusce	s.m.	1886
		peluscia	s.f.	1869
		peluscio	s.m.	1866

3.5.1. CELLULOSE

Francouzské slovo *cellulose*, celulóza, je ženského rodu, a tudíž by se dalo předpokládat, že se při převzetí do italského jazyka přiřadí, ať už v adaptované či neadaptované podobě, opět mezi substantiva ženského rodu. K tomu také došlo, výpůjčka se adaptovala podle fonetických i morfologických pravidel italského jazyka

a výsledná podoba slova je *cellulosa*. Tu pak slovník GRADIT řadí s označením CO¹⁰⁷ mezi časté výrazy, těmi De Mauro myslí slova, která můžeme pochopit bez ohledu na to, jaké ovládáme řemeslo či jaké vykonáváme povolání a které jsou také obecně známá každému, kdo má úroveň vzdělání získaného studiem na gymnáziu či střední odborné škole.

Ovšem slovník GRADIT má ve svém repertoáru i další podobu této původní francouzské výpůjčky, která je naopak rodu mužského: *cellusio*. U tohoto hesla uvádí pouze zdrojovou podobu slova se zmínkou další možné adaptované podoby, *cellulosa*. Oproti předešlému označení CO však disponuje mužský rod označením BU,¹⁰⁸ což znamená, že se jedná o slovo užívané jen zřídka, s malou frekvencí výskytů.

3.5.2. FRAMBOISE

Framboise, malina, opět ve výchozím jazyce patří mezi substantiva ženského rodu. U této výpůjčky je však zvláštní, že po jejím převzetí se se svým zakončením na přízvučnou samohlásku naopak v cílovém jazyce řadí k mužskému rodu: *framboise* → *framboè*. Význam však zůstává zachován. Naopak italské *framboesia*, jež vychází z téhož francouzského slova, je sice ženského rodu, ovšem jedná se o odborný termín z oblasti medicíny, kde již došlo k určitému posunu původního významu:

framboesia /frambo'ezja/ s.f. TS med. [1887; der. del fr. *framboise* "lampone", sec. XII, con ²-ia] malattia infettiva tropicale a decorso cronico, provocata da un batterio del genere Spirocheta (*Spirochaeta pertenuis*) e caratterizzata dall'eruzione su tutto il corpo di papule rosse e globose (19).

Z datace obou podob této výpůjčky tak vyplývá, že původní význam se v italském jazyce objevil již dříve, aby následně mohl nabrat další konotační význam, a stát se tak součástí odborného lexika italského jazyka.

3.5.3. JURY

Výpůjčka *jury* představuje podobný případ jako výše zmíněná *cellulose*. Adaptovaná podoba s přízvučnou samohláskou na konci, *giuri*, spadá mezi podstatná jména mužského rodu a opět se s označením BU řadí mezi velmi málo frekventovaná

¹⁰⁷ CO = *comuni: vocaboli che possiamo capire indipendentemente dalla professione o mestiere che esercitiamo e che sono generalmente noti a chiunque abbia un livello medio superiore di istruzione.*

¹⁰⁸ BU = *vocabolari rari, di basso uso.*

slova. Naopak *giuria* je výsledná podoba adaptované výpůjčky, která přizpůsobila své zakončení tak, aby vyhovovala následné flexi ženského rodu. Navíc se zde objevuje další slovníková zkratka AD,¹⁰⁹ což znamená, že se jedná o velmi používané slovo (tímto označením disponuje asi 1900 slovníkových hesel), které známe zejména z každodenního života.

3.5.4. NUCULAINÉ

Slovo *nuculaine* se do italského jazyka adaptovalo v podobě substantiva rodu mužského i ženského, oba významy jsou shodné, liší se pouze rodem, a spadající mezi odborné lexikum italského jazyka, konkrétně se jedná o odborný výraz z botaniky.

3.5.5. PATARAS

První doložené výskyty této výpůjčky jsou z let 1804 a 1835, přičemž se jedná o dvě odlišné podoby, avšak obě rodu mužského: *patarasso*, *paterazzo*. Obě výpůjčky znamenají totéž a slovník je řadí opět mezi odborné termíny.

3.5.6. PELUCHE

Výpůjčka *peluche* se ve své neadaptované podobě objevila se svým prvním doloženým výskytem v italštině již v roce 1765, teprve však v 19. století se tato podoba určitým způsobem adaptovala tak, aby vše odpovídalo morfologickým, grafickým i fonetickým pravidlům italského jazyka, ovšem vznikly celkem 3 slova označující totéž: první je s doloženým výskytem z roku 1866 *peluscio*:

peluscio /pe'lu ʃfo/ s.m. BU [1866; dal fr. *peluche*, v. anche *peluche*] *peluche* (18).

O tři roky později se *peluche* adaptovalo tak, aby odpovídalo pravidlům, kterým podléhají italská substantiva rodu ženského, *peluscia*:

peluscia /pe'lu ʃfa/ s.f. BU [av. 1869; dal fr. *peluche*, v. anche *peluche*] *peluche* (21).

¹⁰⁹ AD = di alta disponibilità - circa 1900 vocaboli, di uso relativamente raro nel parlare o scrivere, ma tutti ben noti perché di grande rilevanza nella vita quotidiana (*alluce*, *batuffolo*, *carrozzeria*, *dogana*).

A jako poslední je zaznamenána i další podoba mužského rodu, *pelusce*:

pelusce /pe'lu ʃʃe/ s.m. BU [1886; dal fr. *peluche*, v. anche *peluche*] *peluche* (32).

U všech výpůjček je však opět uvedeno označení BU, které je tak řadí mezi slova s nízkou frekvencí výskytů.

3.5.7. Shrnutí

Jedna z těchto výpůjček tak dokládá, že odborné lexikum může vznikat i na základě přiřazení nových konotačních významů slovu, které se již objevuje v běžné slovní zásobě jazyka. A vzhledem k tomu, jaký proces vede k tomu, aby se vůbec nějaký jazyk obohatil prvky z jiného, je možné, že vypůjčený lingvistický materiál nemusí mít v cílovém jazyce jednotnou podobu. Jelikož k jazykovému kontaktu dochází ze strany mluvčích, může tak za to snad i určitá nevědomost toho, že se již dané slovo v jazyce objevilo, ovšem ne před tak dávnou dobou, aby se dostalo do obecného podvědomí všech mluvčích.

4. Porovnávání výskytů u vybrané části zkoumaného vzorku

Ve zkoumaném vzorku jsem narazila také na jev, s nímž jsem se setkala již při psaní své bakalářské práce. I slovník GRADIT mi totiž vyfiltroval několik slov, jež odpovídají dvojicím morfologicky adaptované a neadaptované podoby určité francouzské výpůjčky. Jelikož jsem však nyní měla k dispozici slova z 19. století, která se už nějakou dobu v jazyce objevují, o to více mne zajímalo, zda budou převažovat výskyty adaptovaných či neadaptovaných výpůjček a zda bude mít na četnost výskytů vliv i to, jestli spadají výpůjčky do odborného lexika či nikoli. Celkem se jedná o 20 dvojic, jež znázorňuje tabulka 4.1.

Tab. 4.1. Přehled výpůjček s adaptovaným i neadaptovaným tvarem.

	Neadaptovaná výpůjčka		Adaptovaný tvar výpůjčky	
	Výpůjčka	1. doložený výskyt	Výpůjčka	1. doložený výskyt
1.	accordéon	1875	accordio	1865
2.	anisette	1892	anisetta	1829
3.	battement	1869	battimano	18. století
4.	blouse	1861	blusa	1846
5.	bordereau	1802	borderò	1802
6.	caoutchouc	1875	caucciù	1828
7.	colporteur	1892	colportore	1864
8.	console	1832	consolida	1876
9.	mayonnaise	18. století	maionese	1855
10.	mannequin	18. století	manichino	1869
11.	paletot	1838	paltò	1830
12.	pied-à-terre	1895	piedaterra	1873
13.	plafond	1816	plafone	1839
14.	polonaise	1884	polonese	1832
15.	rocaille	1895	roccaglia	1808
16.	roulette	1888	rouletta	1828
17.	routine	1818	rutina	1862
18.	silhouette	1828	siluetta	1838
19.	tarlatane	1866	tarlatana	1875
20.	volant	1839	volano	1802

Pro získání četnosti u vybraných výpůjček jsem zvolila dva odlišné italské internetové korpusy itTenTen a La Repubblica, se kterým jsem již i pracovala. Korpus La Repubblica vychází z novinových textů stejnojmenného periodika, tudíž má omezený repertoár, avšak druhý korpus, itTenTen, se zakládá na excerpci dat z různých internetových textů, což značně rozšiřuje počet slov, jimiž disponuje a hlavně i oblasti, ve kterých se slova užívají, není totiž omezen pouze na jazyk žurnalistiky. Jedná se o podobný korpus, jakým je ItWaC, s nímž jsem pracovala již dříve, ovšem se svými 3 076 908 415 tokeny je mnohem rozsáhlejší.

Protože opět pracuji se dvěma korpusy, jež zahrnují různý počet lemmat, i v této práci jsem se rozhodla přepočítávat relativní četnost podle počtu slov, jimiž disponuje méně obsáhlý korpus La Repubblica s velikostí přibližně 380 mil. tokenů.¹¹⁰

Na začátek jsem však seznam z tabulky 4.1. zkrátila o několik dvojic: o dvojici *pied-à-terre – piedaterra*, jelikož právě tu jsem zkoumala již v předešlé práci, slovník

¹¹⁰ Přesný počet výskytů, jež udávají korpusy ve svém popisu, jsou následující: 380 823 725 výskytů u korpusu La Repubblica a 3 076 908 415 výskytů u druhého internetového korpusu itTenTen.

Sabatini Coletti mi u ní totiž určil jako dataci prvního doloženého výskytu rok 1905. Výsledek byl takový, že se jedná o velmi specifické slovo, a tak jeho výskyty byly velmi malé, v případě adaptovaného tvaru jsem dokonce v korpusech, s nimiž jsem pracovala a kterými byly ItWaC a La Repubblica, neměla ani jediný relativní výskyt, absolutní výskyty byly zanedbatelné, celkem 4 jsem zaznamenala u korpusu ItWaC a druhý korpus La Repubblica nedisponuje jediným tímto výrazem.

Po bližším zkoumání výše zmíněných dvojic jsem došla k závěru, že nebudu posuzovat výskyty ani u dvojice *plafond*, *plafone*, a to z následujících důvodů: význam původního francouzského slova *plafond* je jednoznačný: strop. Ovšem slovník uvádí, že toto slovo nabírá i další významy, může být součástí ekonomického odborného lexika nebo se může týkat i termínu užívaného v letectvu. U hesla *plafone* GRADIT uvádí také jednoznačný význam strop, ale s poznámkou nízké frekvence užívání výpůjčky *plafone* pro tento význam. A druhý význam z hesla vypovídá o specifickém užití v oblasti odborné terminologie vztahující se k divadlu.

I když tedy *plafone* vzniklo z *plafond*, vzhledem k odlišným významům u obou výpůjček a zřídka kdy užívanému stejnému významu jsem se rozhodla výskyty neporovnávat, jelikož neadaptovaný tvar je velmi frekventovaný, a to ve všech významech uváděných De Maurem a jejich rozdělování by bylo velmi obtížné a časově náročné.

Nakonec jsem nezkoumala ani výskyty u dvojice *volant* a *volano*. Ačkoli slovník uvádí, že byla tato slova odvozena od příčestí francouzského slovesa *voler*, adaptovaný tvar *volano* je výhradně odborný termín objevující se v několika odvětvích, avšak ani jeden z jeho významů neodpovídá francouzské neadaptované výpůjčce *volant*, která se užívá zejména ve spojení s ženským oblečením pro označení pruhu látky sloužícího jako ozdoba.

Podobně jako u výše zmíněných dvojic, problém nastal i u výpůjček *battement* a *battimano*. Plně adaptovaná podoba této výpůjčky má totiž dva významy, u toho hlavního, kterým je potlesk, však zaznamenáváme první doložený výskyt už v r. 1797, tedy o století dříve oproti zkoumanému vzorku. V 19. století se totiž výpůjčka *battimano* objevuje ve spojení s novým významem, který kopíruje dle vzoru francouzského *battement* a jedná se o odborný termín, který se užívá v choreografii pro popis jedné konkrétní taneční figury. Navíc slovník GRADIT u hesla *battimano* uvádí zkratku DI, kdy vymezuje oblast jeho užívání pouze na území, kde se hovoří neapolským dialektem:

²**battimano** /batti'mano/ s.m. DI napol. [sec. XIX; dal fr. *battement*] nel linguaggio dei ballerini, battement (12).

Z toho všeho tak vyplývá, že výskyty, které jsem v korpusech procházela, neodpovídají dvojici, jež jsem zařadila do zkoumaného vzorku.

Poslední dvojici představuje *console* – *consolida*. Slovník GRADIT zaznamenává dvojí význam a dvojí dataci u výpůjčky *consolida*, první význam z r. 1830 navíc ani nepochází z francouzského základu a představuje odborný termín z botaniky, druhé heslo *consolida* nese označení románského dialektu. Po specifikaci vyhledávání pouze substantiv se mi potvrdilo, že vzhledm k povaze této adaptované výpůjčky se výskyty rovnají nule, jelikož před omezením na vyhledávání konkrétního slovního druhu se ve všech ostatních případech nejednalo o podstatné jméno, ale o vyčíslované sloveso *consolidare*. A vzhledem k vysokému počtu významů u výpůjčky *console* nemělo smysl hledat ten, který by odpovídal druhé výpůjčce z dvojice, navíc GRADIT opět uvádí *console*¹ a *console*², přičemž jeden z významů ani nemá shodný výchozí tvar, z něhož bylo do italského jazyka převzato slovo *consolida*.

4.1. *Accordéon vs. accordio*

Obě podoby téže výpůjčky jsou součástí odborného lexika italského jazyka spadající do oblasti muziky, pravděpodobně se nebude jednat o nijak frekventovaný výraz mezi novináři, a absolutní výskyty by tak měly být vyšší v korpusu itTenTen.¹¹¹

Tab. 4.2. *Relativní četnost výskytů výpůjček accordéon a accordio.*

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>accordéon</i>	2	4
<i>accordio</i>	1	0

Abych se vyvarovala jiným slovním druhům, hledání jsem omezila pouze na podstatná jména, přičemž jsem si musela dávat také pozor na to, aby například *accordio* nemělo stejný význam jako *accordo*, tedy smlouva, což jsem mezi výskyty také

¹¹¹ Korpus itTenTen mi opravdu nabídl větší počet absolutních výskytů, ovšem po přepočtení na jednotnou velikost korpusů pro následné lepší porovnávání to tak nevypadá. Absolutní výskyty u výpůjčky *accordéon* se rovnají 13 a adaptované podoby této výpůjčky, *accordio*, zaznamenává korpus itTenTen v celkovém počtu šesti výpůjček.

zaregistrovala. Vzhledem k tomu, že *accordio* není neměnné, korpus itTenTen mi našel i jeden výskyt v množném čísle, ovšem v tomto případě se nejedná o hudební termín, a tak mezi výskyty zařazen nebyl.

Naopak neadaptovaný tvar *accordéon* nese poznámku *invariabile* a opravdu mi tak rozsáhlý korpus, kterým itTenTen je, našel pouze jedno množné číslo vytvořené podle pravidel francouzského jazyka.

A protože ze zkoumané dvojice převládají výskyty neadaptované výpůjčky, konkrétní příklad užití názvu tohoto hudebního nástroje v podobě *accordéon* uvádím z korpusu itTenTen:

...A queste domande in realtà non saprei dare un'unica risposta, penso che tutte queste riflessioni siano la causa primaria che ci spingono ad azioni di questo tipo. Paolo Pertzani, Nuova opera per violino, chitarra e accordéon (2008) prima esecuzione assoluta Giacinto Scelsi, «Ko-Tha», tre danze a Shiva, per chitarra sola trattata come strumento a percussione: danza ...¹¹²

4.2. Anisette vs. anisetta

Anisette, neboli anýzovka, je označení alkoholického nápoje jantarové barvy. Při vyhledávání výskytů jsem musela být velmi důsledná, jelikož *anisetta*, adaptovaná výpůjčka po morfologické i fonetické stránce, má pro italštinu typické zakončení ženského rodu, které se při flexi mění, a tak má množné číslo stejný tvar jako jednotné číslo neadaptované podoby téže výpůjčky: *anisette*.

Tab. 4.3. Relativní četnost výskytů výpůjček *anisette* a *anisetta*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>anisette</i>	5	4
<i>anisetta</i>	5	4

Při vyhledávání v korpusu La Repubblica jsem dokonce objevila jeden výskyt, kde je toto adaptované substantivum přiřazováno k mužskému rodu:

¹¹² http://www.muspe.unibo.it/attivita/cimes/08-09/labcit/musica/oriente_occidente2.htm

...ai 70 anni e sono tutti di San Marino, ridacchiano ai tavoli, chiaccherano un po' eccitati sulle panchine del parco, bevono **un anisetta**, fanno i galanti. Che confusione, che pace. Siamo in Romagna. ...

Stejně tak i druhý korpus zaznamenává jeden výskyt, tentokrát však neadaptované výpůjčky *anisette*, která je zde zastoupena jako substantivum rodu mužského:

... *Parlare con se stessi e non trovare abbastanza risposte... non so cosa sia e che gusto abbia **un anisette** ma soffermarsi un attimo per una pausa, questo almeno il tempo ce lo deve!...*¹¹³

Ačkoli je tedy četnost výskytů o něco vyšší než u předešlé dvojice, stále se nejedná o nijak frekventovaná slova. Navíc se počet absolutních výskytů téměř shoduje, takže zde jistě tak zásadní rozdíl v adaptované či neadaptované výpůjčce není, a to i přesto, že adaptovaná podoba má první doložený výskyt o několik desítek let dříve.

4.3. *Blouse vs. blusa*

U této dvojice je jako první zaznamenán rok doloženého výskytu výpůjčky *blusa* (1846), tedy slova, které prošlo kompletním adaptačním procesem a plně se přizpůsobilo italskému jazyku i s možnou flexí. A i výskyty odpovídají tomu, že jednoznačně převažuje užívání právě této adaptované výpůjčky, četnost výskytů u druhého slova z dvojice je při porovnání téměř zanedbatelná:

Tab. 4.4. Relativní četnost výskytů výpůjček *blouse* a *blusa*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>blouse</i>	1	5
<i>blusa</i>	59	155

¹¹³ <http://notimetolose.myblog.it/archive/2007/04/03/grovigli.html>

Jelikož svým významem tato dvojice odpovídá ještě jinému italskému slovu, *camicetta*, které má také první doložený výskyt v 19. století, podívala jsem se na počet výskytů i u této výpůjčky a ta jednoznačně převažuje v případech, kdy chce Ital použít název pro část ženského oděvu.

*... Infilò la parte inferiore del costume e la maschera e disse: "Vieni, puoi entrare ora." Flare fece il suo ingresso, vestita in borghese con **una blusa** color verde pastello e un paio di jeans a costine verde scuro, scarpe da passeggio basse, marroncino chiaro, trucco leggero sul viso, niente rossetto. ...*¹¹⁴

*... Nei due ultimi anni, per esempio, le donne di Zinacantán e di San Juan Chamula hanno cambiato i colori **delle loro bluse** e dei loro mantelli. "Come se stessero seguendo un'altra moda", commentava giorni fa un indigeno sancristobalense. Un altro sintomo di cambiamento. ...*¹¹⁵

4.4. *Bordereau* vs. *borderò*

Ačkoli se jedná o slovo, které známe z každodenního jazyka, slovník GRADIT řadí oba tvary výpůjčky k odborné terminologii, význam se tak liší podle oblasti, kde se slovo používá: první využití nachází v účetnictví, kde se jedná o nějaký seznam položek či dokumentů připravovaný bankou pro firmu, pro uzavření pojistky, pro následnou manipulaci makléřem. Další oblastí, kde se tento termín objevuje, je obchod, zde má tento seznam své vlastní označení v podobě dodacího listu. Poslední oblastí je podle výkladového slovníku bankovníctví, kde tyto výpůjčky označují seznam jednání, ke kterým došlo. Konečný relativní počet výskytů zachycuje tabulka uvedená níže:

*Tab. 4.5. Relativní četnost výskytů výpůjček *bordereau* a *borderò*.*

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>bordereau</i>	14	1
<i>borderò</i>	15	30

¹¹⁴ <http://www.comicus.it/marvelit/Spidey/Racconti/ur48.htm>

¹¹⁵ <http://www.ipsnet.it/chiapas/2004/021104jo.htm>

Z výskytů jsem musela vyloučit i vlastní jména *Bordereau*, kterých mi například itTenTen nalezl celkem 5, stejně tak i *Borderò* existuje jako vlastní název, i ten je z končeného počtu vyřazen.

Jako konkrétní příklad z korpusu itTenTen uvádím využití výpůjčky v již adaptované podobě, a to konkrétně jejího prvního významu, kdy se jedná o seznam nějakých položek či dokumentů, který je následně využíván v účetnictví:

*...rarietà sono i fondi relativi alle imposte comunali sui pubblici spettacoli. Tali documenti di natura fiscale, che contabilizzano le tasse gravanti sui biglietti cinematografici, sono indispensabili per studiare il successo economico delle sale. Analoghi sono i borderò, nei quali i gestori annotano il numero dei biglietti venduti per ordine di posti e per singola proiezione. Per comprendere l'impatto che il cinema ha avuto nelle comunità locali, fondamentali sono i reclami e le lettere...*¹¹⁶

Po vyhledávání v korpusech jsem tak zjistila, že převažuje výskyt výpůjčky, která již prošla adaptačním procesem, takže i když mají oba tvary slova první doložený výskyt v témže roce, v dnešní době se dává přednost spíše tvaru, který je pro italštinu typičtější se svým zakončením na přízvučnou samohlásku, a to i přesto, že nepodléhá flexi.

4.5. *Caoutchouc vs. caucciù*

Adaptovaný tvar *caucciù* řadí De Mauro mezi *vocaboli comuni*, kterými, jak jsem již zmiňovala v kapitole 3.5. Analýza zkoumaného vzorku – více tvarů u výpůjčky, myslí slova, která jsou častá a navíc je chápeme díky dosaženému vzdělání. Opravdu se oproti neadaptované výpůjčce z dvojice jedná o frekventovanější tvar:

Tab. 4.6. *Relativní četnost výskytů výpůjček caoutchouc a caucciù.*

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>caoutchouc</i>	1	0
<i>caucciù</i>	111	107

¹¹⁶<http://online.ibc.regione.emilia-romagna.it/h3/h3.exe/arivista/sD:!TEMP!HwTemp!3so4b043ac4d.tmp/d4/FFormDocumento?indi.x=;sel.x=ANNO%3d2003%20AND%20NUMERO%3d2%20AND%20ARGOMENTO%3ddossier%20AND%20PUBB%3dsi;Dossier.x=si>

Četnost výskytů *caoutchouc* je velmi malá, v několika případech se dokonce jedná o část názvu filmu (*L' homme à la tête de caoutchouc*) či název obrazu, ovšem to jsou také výskyty, které do absolutního počtu zařazeny nejsou. Pro ilustraci uvádím jeden z pěti vyhledaných výskytů, který již odpovídá hledanému významu:

*... Ma nel 1879 mancava ancora a questa fabbrica una delle produzioni fra le più Importanti, e certamente anche fra le più difficili e le meno diffuse, quella cioè del fili o canapi isolati con **caoutchouc** e guttaperca per trasmissioni elettriche sotterranee o subacquee e per uso dei servizi militari, fra i quali, principalissimo per il nostro esercito, quello della telegrafia da campo...*¹¹⁷

Ovšem vzhledem k povaze významu tohoto slova, který není nijak specifikován jako u jiných dvojic, bylo vyhledávání poměrně jednoduché. Jednoznačně potom převažují výskyty kompletně adaptovaného tvaru této francouzské výpůjčky:

*...gli utilizzatori lo indossarono inizialmente sul berretto da campo indossato all'indietro. Successivamente fu adottata una cuffia di stoffa trapuntata ed imbottita con crine di cavallo ed ovatta. In alcuni casi, furono anche fissati due pezzi di **caucciù** all'interno della falda anteriore per migliorare la stabilità dell'elmo. Nonostante tutti i tentativi per migliorarne la vestibilità, l'elmo "Farina" rimase uno strumento scomodo e pesante. La produzione si fermò con la massiccia...*¹¹⁸

4.6. Colporteur vs. colportore

Už u samotného slovníkového hesla *colportore* GRADIT uvádí již dříve zmíněnou zkratku BU, jež slovo řadí mezi zřídka užívaná a tomu také odpovídají výskyty.

¹¹⁷http://www.liceoberchet.it/sudafrica/Vieni_da_noi/Urbanistica_cesa_ali_marty_barba/Bicocca&Zona2_by_aly_cesa/la_pirelli.htm

¹¹⁸http://www.esercito.difesa.it/root/uniformi/sto equip_elmfar.asp

Tab. 4.7. Relativní četnost výskytů výpůjček *colporteur* a *colportore*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>colporteur</i>	1	0
<i>colportore</i>	2	1

Korpus La Repubblica našel pouze jediný výskyt, a to adaptované podoby této výpůjčky, tvarem *colporteur* nedisponuje vůbec:

...i valdesi raccontano che la prima persona a entrare in Roma per la breccia di Porta Pia, dopo i bersaglieri , fu un "colportore" evangelico col suo carrettino trainato da grossi cani: e carico di bibbie protestanti. Nel 1870 a Roma si aprì l'agenzia italiana...

Rozsáhlejší korpus itTenTen naopak vyhledá i výskyty nijak neadaptovaného tvaru *colporteur*, dokonce i v podobě *colporteurs*, což je podle slovníku GRADIT množné číslo vytvořené podle pravidel francouzského jazyka. Vzhledem k tomu, že mi druhý korpus výskyty této výpůjčky nenabídl vůbec, uvádím tak příklady z itTenTen:

*...che riguarda le stampe popolari e la letteratura ad esse collegata. Si tratta della littérature de colportage francese, dei chapbooks inglesi, dei bilderbogen tedeschi. Erano libretti portati nelle città e nelle campagne da venditori ambulanti (**colporteur**, in francese, equivale più o meno a strillone, mentre il termine inglese chapbooks deriva da chapman , il venditore che andava di casa in casa a vendere cianfrusaglie) attraverso i quali poteva comporsi una 'cultura...' ¹¹⁹*

*...falsa data. In realtà sono proprio gli stessi censori i primi a sentire il bisogno di eludere alcune norme troppo rigide. Il mercato illegale fa una concorrenza spietata a quello legale, alla stampa clandestina si affiancano i **colporteurs** con i loro repertori di libri importati, e spesso le autorità si trovano a dover scegliere fra un ottimo affare*

¹¹⁹ <http://ltaonline.uniroma3.it/aa-0203-1d-sem-didattica-universitaria-92/156-caro-pinocchio-ti-scrivo.html>

*e l'applicazione rigorosa delle leggi. Altre volte il problema è quello di trovarsi davanti a libri che...*¹²⁰

S morfologicky i foneticky adaptovanou výpůjčkou si korpus itTenTen také poradil, po zadání tvaru *colportore/i* do filtru našel celkem 16 absolutních výskytů:

*...impegno in favore della diffusione delle sacre Scritture. Nel 1861 l'editrice fu trasferita a Firenze, dove operò al servizio delle chiese protestanti italiane tramite una rete di punti vendita e grazie all'attività di venditori itineranti detti **colportori** e di donne bibliche che andavano di casa in casa a leggere agli analfabeti (circa il 70% della popolazione)...*¹²¹

Z obou korpusů tak vyplývá, že i přes minimální počet výskytů převažuje kompletně adaptovaná výpůjčka *colportore*.

4.7. *Mayonnaise vs. maionese*

Majonéza je slovo, které nespadá do odborné terminologie a tomu také oproti jiným dvojicím odpovídá vyšší četnost výskytů obou tvarů:

Tab. 4.8. *Relativní četnost výskytů výpůjček myonnaise a maionese.*

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>mayonnaise</i>	6	7
<i>maionese</i>	425	202

U neadaptovaného tvaru slovník uvádí opět poznámku *invariabile*, což by mělo znamenat, že by se v italském jazyce neměl užívat tvar množného čísla *mayonnaises* vytvořený podle pravidel francouzštiny, oba korpusy opravdu našly pouze jednotné číslo.

¹²⁰ <http://www.osservatoriolibri.it/date.html>

¹²¹ <http://www.stpauls.it/lettere06/06061et/06061e80.htm>

Jelikož druhé slovo z dvojice prošlo kompletním adaptačním procesem, což znamená, že ho lze převádět do množného čísla podle pravidel italštiny, pracovala jsem s filtry lemma. Nakonec jednoznačně převažují výskyty právě této již přizpůsobené výpůjčky.

*...Una maionese fatta in casa contiene fino all'85% di grassi. **Le maionesi** in commercio hanno un contenuto di grassi generalmente compreso tra il 70 e l'80%. **Le maionesi** a basso tenore di grassi contengono amidi, gel di cellulosa o altri ingredienti analoghi per simulare la consistenza **della maionese**...*¹²²

4.8. Mannequin vs. manichino

Ani v tomto případě se nejedná o odborný termín a tomu by měly odpovídat i výskyty:

Tab. 4.9. Relativní četnost výskytů výpůjček mannequin a manichino.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>mannequin</i>	20	337
<i>manichino</i>	593	809

Ačkoli je opět neadaptovaný tvar neměnný, našla jsem i užívání podoby *mannequins*, která odpovídá množnému číslu vytvořenému podle pravidel francouzštiny:¹²³

*...Salone d' Ercole e nella Sala del Salviati, servendosi al buffet allestito nella suggestiva Galleria affrescata dai Carracci. Statuarie e sofisticate, **alcune mannequins** vestite da Laura Biagiotti hanno offerto alle signore profumi e foulards. So che è soltanto una goccia nell' oceano questo lavoro che stiamo facendo...*

¹²² http://www.alimentipedia.it/Preparazioni/Salsa_maionese.html

¹²³ Celkem 58 výskytů v korpusu La Repubblica a 11 v korpusu itTenTen.

Jinak je z výskytů patrné, že opět zcela převládá tvar výpůjčky, která se plně přizpůsobila italskému jazykovému systému:

*...fra le collane di un rasta, bravi! Ora tutti in spiaggia a godere del sole e del mare e del meritato relax. Ma per poco, ci attende una nuova sfida: Gianna si trasforma **in manichino** per indossare un vestito creolo con tutti i crismi, 3 volte per ogni squadra, vince il piu' veloce, pari merito fra verdi e rossi. Nel pomeriggio la voglia di avventura ci porta a scoprire un...*¹²⁴

*...La linea maschile firmata Valentino, Versace, Missoni. Giubbotti con cappucci, camicie scure e cravatte coloratissime. Il mistero divertente **dei manichini** vivi. I pullover si tramutano in giacche. Accostamenti spiritosi...*

4.9. Paletot vs. paltò

Slovo označující druh kabátu je opět velmi frekventované, tvar *paltò* GRADIT označuje jako CO, tedy velmi užívaný:

Tab. 4.10. Relativní četnost výskytů výpůjček *paletot* a *paltò*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>paletot</i>	5	13
<i>paltò</i>	23	87

Opět se mezi jednotlivými výskyty objevila i podoba *paletots*.

Vzhledem k povaze této dvojice je zřejmé, že se v italštině více užívá výpůjčka plně přizpůsobená morfologickému i fonetickému systému tohoto jazyka.

*...proprio volto sotto gli strati del passamontagna, della bandana che ha legata sul capo e del cappuccio dell'acetata che indossa. Questa, lunga fino al ginocchio e di un rosso acceso, è abbinata ad un lungo **paltò** marrone, stringate e pantaloni in coordinato. Moschino è il più rigoroso, sembra incorruttibile nella giacca doppiopetto*

¹²⁴ <http://www.ilviaggio.it/diario/38/304/2.html>

*stretta in vita da una cinta e nel voluminoso poncho verde, che tanto ricorda l'abbigliamento militare con alti stivalett...*¹²⁵

*...Ma il pubblico applaude come a un Fantastico. Vengono come al cinema, non lasciano al guardaroba (per risparmiare) né i **paltò** né i pacchi degli acquisti né le borse col cibo, che poi fanno casino e crepitò fra i piedi...*

4.10. *Polonaise vs. polonese*

U této dvojice výpůjček se naštěstí shoduje i převzatý význam, v prvním případě *polonaise* i *polonese* označují typický tanec polského původu, může to však být i pojmenování pro specifický ženský oděv, který se nosil na konci 19. století.

Tab. 4.11. Relativní četnost výskytů výpůjček *polonaise* a *polonese*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>polonaise</i>	2	6
<i>polonese</i>	0	0

Výpůjčku *polonese* našel pouze korpus itTenTen, a to celkem ve třech internetových textech, jeden výskyt jsem musela vyřadit, jelikož označuje polskou národnost, což je význam, který je v italském jazyce oproti zkoumanému vzorku zaznamenán již o století dříve. Jeden ze dvou odpovídajících významů pak zachycuje následující příklad:

*...el premio delle Arti, sez.ne plettri e corde, svoltosi quest'anno a Napoli, e Maria Di Franco al pianoforte, allievi del Conservatorio S.Pietro a Majella di Napoli. Il solista proporrà, **la polonese** op.36 di Raffaele Calace, una impegnativa e virtuosistica pagina del grande maestro partenopeo. Seguirà la Polacca brillante op.3 di Frydryk Chopin, in Do maggiore, composta per cello e pianoforte nel 1830, in una...*¹²⁶

¹²⁵ <http://www.fastweb.it/portale/canali/per-lui/eleganza-e-stile/contenuti/articolo/?id=10108357>

¹²⁶ http://www.positanonews.it/articoli/42256/la_grande_scuola_di_plectro_partenopea_a_villa_guariglia.html

Počet výskytů neadaptovaného tvaru *polonaise* je o něco vyšší, vždy však znamená pouze název tance, druhý význam tohoto slova se mi nepodařilo nalézt.

... *Uno dei momenti più divertenti della mia vita fu una grande gala al Palazzo dell'Elettore, in cui ebbi l'onore di ballare una "polonaise" niente di meno che con la margravia di Bayreuth, la sorella del vecchio Fritz, del vecchio Fritz di cui avevo indossato l'orrenda livrea grigioblu, ...*¹²⁷

4.11. *Rocaille* vs. *roccaglia*

Rocaille a *roccaglia* jsou výpůjčky, které pojmenovávají velmi specifický styl ve výtvarném umění, což znamená, že se opět setkávám s odborným termínem:

Tab. 4.12. Relativní četnost výskytů výpůjček *rocaille* a *roccaglia*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>rocaille</i>	15	11
<i>roccaglia</i>	0	0

Ačkoli je rozdíl prvních doložených výskytů u této dvojice téměř celé jedno století, na základě výskytů mohu říci, že přeci jen převládá vliv francouzské kultury, neboť i samotný styl *rocaille* vznikl ve Francii za vlády Ludvíka XV. Korpus La Repubblica totiž nezaznamenává jediný výskyt výpůjčky *roccaglia* a u korpusu itTenTen jsem téměř všechny výskyty musela z konečného počtu vyřadit, a to z důvodu nevyhovujícího významu, podle výskytů tohoto slova jsem totiž zjistila, že ho lze použít i pro název části pozemku v zahradě, který svým charakterem napodobuje skalní či horské scénérie, tedy skalka. Nakonec tak mohu předložit pouze jediný příklad užití této výpůjčky:

...*al geniale gioco di dislivelli che consente la presenza di ambienti diversi: un ninfeo rustico circondato da cipressi, un viale erboso inondato di luce, uno spettacolare belvedere affacciato sulla valle dell'Arno, un prezioso **cabinet di roccaglia** con le pareti*

¹²⁷ <http://www.readme.it/libri/3/3048030.shtml>

*rivestite da conchiglie e pietre colorate, uno spazio riservato agli agrumi tenuti nelle classiche conche di terracotta, due boschi di lecci freschi e ombrosi. L'unica parte segnata dal passare degli anni...*¹²⁸

Oproti tomu výraz *rocaille* se ve spojení se slovem *stile* objevuje poměrně často:

...con gli amateurs, e partecipare al dibattito generale sull' estetica e sul gusto che porterà, tra l' altro, al tramonto dello stile rocaille e a una generale riscoperta del mondo antico. Il salotto di Madame Geoffrin è anche il primo in cui si ricevono sistematicamente gli stranieri...

4.12. Roulette vs. ruletta

Označení velmi známé hazardní hry je sice hráčský termín, ovšem v běžném jazyce tak známý, že jeho výskyty jsou vyšší než u jiných odborných termínů:

Tab. 4.13. Relativní četnost výskytů výpůjček roulette a ruletta.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>roulette</i>	343	1117
<i>ruletta</i>	2	3

U hesla *ruletta* slovník uvádí další zkratku OB, *vocaboli obsoleti presenti in vocabolari molto difusi*, takže se jedná o zastaralý výraz. Jelikož jsem hledala výskyty v korpusech čerpajících zejména z moderních zdrojů, výskyty této výpůjčky jsou opravdu v porovnání s *roulette* zanedbatelné. Konkrétní příklad uvádím z korpusu La Repubblica:

...sui pianerottoli delle scale, e in esse venivano fatti scomparire in fretta i cadaveri di quelli che si suicidarono dopo aver perso tutto alla ruletta. Non c'era nemmeno il tempo d'accorgersene perché la società dei Bagni di Mare, così si chiamava la direzione del Casinò,...

¹²⁸ <http://dweb.repubblica.it/dweb/2000/01/25/rubriche/verde/154aiu185154.html>

V přeneseném významu se velmi často objevovalo i spojení ruská ruleta, *roulette russa*, a to v obou korpusech:

...convivere, nella capitale del craxismo, socialisti e comunisti. Le elezioni di maggio, tuttavia, per Carlo Tognoli rischiano di diventare una roulette russa. Un eventuale insuccesso del Psi e una sua mancata affermazione personale -- dopo le 57 mila preferenze tributategli nel 1980 -- rafforzerebbero inevitabilmente la...

4.13. Routine vs. rutina

Francouzská neadaptovaná výpůjčka označující běžný stereotyp nese opět označení CO, běžně užívané slovo, tomu také odpovídají výskyty. Ovšem u adaptovaného výrazu je naopak poznámka o velmi malé frekvenci užívání tohoto slova.

Tab. 4.14. Relativní četnost výskytů výpůjček routine a rutina.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>routine</i>	2495	3299
<i>rutina</i>	0	0

Jediný problém, na který jsem mohla narazit, byl ten, že v 19. století italština zaznamenává další první doložený výskyt slova *rutina*, ovšem základ, od něhož bylo slovo odvozeno, se zcela liší od francouzského *routine* a stejně tak i význam. Korpus La Repubblica nenalezl jediný výskyt slova *rutina*, ovšem druhý korpus mi nabídl celkem 25 možností užití tohoto výrazu v italském jazyce. A právě všech těchto dvacet pět výskytů odpovídá výpůjčce *rutina*, která vznikla od základu *ruta* přidáním koncovky *-ina* a řadí se mezi odbornou terminologii užívanou v oblasti biochemie:

...Si tratta di strutture di tipo fenolico che possono essere classificati in sottogruppi: I flavonoidi più conosciuti ed utilizzati anche in ambito farmaceutico sono la rutina, diosmina ed esperidina presenti negli agrumi ed in piante del genere Citrus, gli

*antociani del Mirtillo, ma rappresentano una componente importante anche di molti estratti fitoterapici quali il Carciofo, la Passiflora, il Timo, la...*¹²⁹

Absolutní četnost výskytů kompletně adaptované výpůjčky *rutina* se tak v obou korpusech rovná nule.

4.14. *Silhouette vs. siluetta*

Vzhledem ke slovníkovému označení BU u výpůjčky *siluetta*, které ji tak řadí mezi slova, jež se objevují jen zřídka, bych předpokládala vyšší četnost výskytů spíše u neadaptované výpůjčky *silhouette*, což se mi také potvrdilo:

Tab. 4.15. Relativní četnost výskytů výpůjček *silhouette* a *siluetta*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>silhouette</i>	347	328
<i>siluetta</i>	4	0

Navíc korpus La Repubblica opravdu nenašel ani jeden výraz *siluetta*, kdežto po zadání dotazu do druhého korpusu jsem opět musela výskyty rozdělovat. Výsledkem totiž nebyly pouze výrazy v jednotném a množném čísle, které jsem čekala, ale dokonce jakýsi střed mezi touto dvojicí v podobě *la silhouette*, kterých se v korpusu objevuje celkem 37. Aby však odpovídaly výskyty výpůjčce, kterou mi vyhledal slovník GRADIT, nezapočítala jsem je do absolutní četnosti výskytů.

*... anche autore e sceneggiatore del film, è una di quelle che di solito il cinema italiano non racconta. Bravissimo il protagonista Iuorio, che con la sua silhouette ingombrante e schiva ricorda certi personaggi di Fassbinder. Torna la primavera e porta i nuovi volumi delle più belle saghe della ReNoir Comics! ...*¹³⁰

¹²⁹ <http://www.kwsalute.kataweb.it/Notizia/0,1044,3714,00.html>

¹³⁰ <http://spettacoli.tiscali.it/cinema/scheda/?id=12951>

4.15. *Tarlatane vs. tarlatana*

Roky prvních doložených výskytů od sebe nejsou u této dvojice nijak vzdálené, navíc nyní porovnávám výpůjčky, které označují jeden konkrétní druh látky, což znamená, že nepůjde o nijak frekventovaný výraz mezi novináři ani mezi tvůrci webových stránek, a tak je počet výskytů velmi malý:

Tab. 4.16. Relativní četnost výskytů výpůjček *tarlatane* a *tarlatana*.

Výpůjčka	Počet výskytů v korpusu itTenTen	Počet výskytů v korpusu deníku La Repubblica
<i>tarlatane</i>	1	0
<i>tarlatana</i>	1	2

Jak vyplývá z korpusů, Italové dávají přednost adaptovanému názvu této látky, který se podle výskytů objevuje zejména v jednotném čísle:

*...pere, dalle quali il titolo, realizzate con tecnica di collage di materiale fotografico della sua immagine (il suo volto coperto dalle mani), scrittura su carte di riso e garza, tessuti leggeri, quali **la tarlatana** ed il tessuto non tessuto, a creare trasparenze e materie. Nella stessa sala Costantini sarà esposta inoltre, una serie di Libri d'artista da lei realizzati negli anni 90. ...¹³¹*

4.16. Shrnutí

Po porovnání získaných četností je zřejmé, že ačkoli italský jazyk disponuje dvěma různými slovy pro označení téhož, avšak s odlišným přizpůsobením a flexí, nedává jednoznačně přednost užívání plně adaptovaného tvaru. Přehled získaných relativních četností vztažených k jednotné velikosti korpusu znázorňuje tabulka 4.17.

¹³¹ http://www.comune.fiesole.fi.it/contenuti/comunicati/2006/novembre/scoino_mostra.htm

Tab. 4.17. Přehled relativních četností u vybraných výpůjček.

Výpůjčka	Relativní frekvence výskytů v korpusu itTenTen	Relativní frekvence výskytů v korpusu La Repubblica
<i>accordéon</i>	2	4
<i>accordo</i>	1	0
<i>anisette</i>	5	4
<i>anisetta</i>	5	4
<i>blouse</i>	1	5
<i>blusa</i>	59	155
<i>bordereau</i>	14	1
<i>borderò</i>	15	30
<i>caoutchouc</i>	1	0
<i>caucciù</i>	111	107
<i>colporteur</i>	1	0
<i>colportore</i>	2	1
<i>mayonnaise</i>	6	7
<i>maionese</i>	425	202
<i>mannequin</i>	20	337
<i>manichino</i>	593	809
<i>paletot</i>	5	13
<i>paltò</i>	23	87
<i>polonaise</i>	2	6
<i>polonese</i>	0	0
<i>rocaille</i>	15	11
<i>roccaglia</i>	0	0
<i>roulette</i>	343	1117
<i>ruletta</i>	2	3
<i>routine</i>	2495	3299
<i>rutina</i>	0	0
<i>silhouette</i>	347	328
<i>siluetta</i>	4	0
<i>tarlatane</i>	1	0
<i>tarlatana</i>	1	2

Na výsledcích jednotlivých četností se také podílel fakt, zda výpůjčka spadá do odborného lexika italského jazyka či nikoli, jelikož vyšší počet absolutních výskytů jsem zaznamenala pouze u slov, které slovník GRADIT neoznačuje jako TS, odborný termín. Protože však výjimka potvrzuje pravidlo, dvojice *roulette* – *ruletta*, která spadá mezi odborné termíny v oblasti her, se dostala do podvědomí běžného obyvatelstva natolik, že výskyty těchto termínů nejsou nijak malé. Navíc se mi potvrdilo, že když

slovník heslo řadí mezi *vocaboli di basso uso*, tedy slova s nízkou frekvencí užívání, opravdu se výskyty pohybovaly do relativní četnosti pěti výskytů, naopak ve dvojicích, kde byla jedna výpůjčka označena CO, tedy pro nás běžně známé slovo, převládá ve všech případech právě tato.

Co se týká převažování adaptované či neadaptované výpůjčky z dvojice, i to má svou spojitost se zařazením mezi odborné výrazy. U všech odborných termínů totiž převažuje užívání nijak nepřizpůsobené výpůjčky. Výjimku tvoří pouze dvojice *bordereau-borderò*, z nichž se více objevuje výpůjčka přizpůsobena italskému jazyku se zakončením na přízvučnou samohlásku. Naopak u slov z běžného lexika převládá četnost výpůjček, jež prošly kompletním adaptačním procesem vůči jazykovému systému italštiny. Pouze u dvojice *silhouette – siluetta* tomu tak není, a to proto, že adaptovaný tvar opět nese poznámku BU, čímž se řadí mezi zřídka kdy užívaná slova, a totéž platí pro dvojici *routine – rutina*.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo nastínit diachronní pohled na proces přejímání jazykových lexikálních výpůjček z francouzského jazyka do italštiny, a to od prvních zaznamenaných výskytů až po počátek 20. století.

V první části této práce jsem svou pozornost zaměřila na vysvětlení jevu, který je vůbec prvotním impulzem k zahájení procesu vypůjčování lingvistického materiálu z jiného jazyka, na pojem jazykový kontakt. Následně jsem podala stručný přehled vzájemného ovlivňování italštiny a francouzštiny, a to od období, kdy byly v italštině zaznamenány první výskyty galicismů, až po konec 19. století.

Na tuto část, která je ryze teoretického charakteru, navazuje část analytická. Analýzy jsem následně prováděla na vymezeném vzorku, kterým byly veškeré galicismy s prvními doloženými výskyty v italském jazyce v 19. století. Vyfiltrovaný vzorek pochází z italského výkladového slovníku GRADIT a nakonec čítal celkem 1143 výpůjček.

Zaměřila jsem se na analýzu vzorku z hlediska slovních druhů, čímž jsem potvrdila předpoklad, že vzhledem k jednoduchosti přejímání podstatných jmen je tento slovní druh nejpočetnější, ale také jsem dokázala, že není možné v italském jazyce registrovat sloveso, které by neprošlo kompletním adaptačním procesem, a to z důvodu nutnosti následného časování.

Dalším aspektem byla adaptace. Vzhledem k tomu, že jsem zkoumala výpůjčky, které se v italském jazyce objevují déle jak jedno století, bylo pravděpodobné, že by měly převažovat již adaptované výpůjčky, což se také prokázalo. Navíc je proces fonetického přizpůsobení mnohem snazší než adaptace vůči morfologii cílového jazyka, a tak další část vzorku představovaly výpůjčky, které lze považovat za foneticky adaptované, ovšem nikoli za morfologicky. Nejedná se však o nijak vysoký počet. Oproti tomu přibližně 1/3 vzorku tvoří výpůjčky, které se nepřizpůsobily vůbec, což je ale dáno i povahou zkoumaného vzorku, velkou většinu totiž tvoří odborné termíny, které vzhledem ke své specifické povaze nemusejí být nutně přizpůsobovány cílovému jazyku.

Stručně jsem charakterizovala i období, z něhož zkoumaný vzorek pochází a nakoce jsem se zmínila i o možnosti více podob jedné výpůjčky v cílovém jazyce. Tím jsme potvrdila jednu možnost získávání odborných termínů, které vznikají přidáním dalšího konotačního významu slovu z běžného lexika. Navíc existenci více

podob jedné výpůjčky v cílovém jazyce označující totéž dávám za vinu i mluvčím, jelikož právě oni jsou ti, u nichž dochází k prvnímu jazykovému kontaktu, jehož výsledkem mohou být právě i lexikální výpůjčky.

Poslední analýza týkající se porovnávání výskytů dvojic adaptovaných a neadaptovaných výpůjček také potvrdila určité předpoklady. Zejména záleží na povaze slova, jehož výskyty jsem zkoumala. Jelikož je patrné, že odborné termíny v běžných internetových textech nebudou mít velké zastoupení, výskyty jsou u nich o poznání nižší než u slov z běžného italského lexika. Navíc vzhledem k povaze termínů u těchto dvojic převažuje nijak nepřizpůsobená výpůjčka, zatímco slova, která nespádají mezi odborné lexikum italského jazyka, se vyskytují ve větší míře v podobě, která podléhá pravidlům italského jazyka, a je tak plně adaptovaná. Tím také navazuji na svou bakalářskou práci, kde jsem prokázala, že u novějších přejatých výrazů převažují spíše výskyty neadaptované výpůjčky z dané dvojice, kdežto naopak v této práci jsem se zaměřila na slova, která se v italštině objevují již přes jedno století a tomu také odpovídá výsledek vyššího užívání přizpůsobených slov, která měla dostatek času na to, aby prošla adaptačním procesem.

RESUME

Sempre più linguisti si sono interessati al contatto linguistico, di cui i prestiti possono essere il risultato. Siccome proprio i prestiti linguistici nella lingua italiana sono un tema attuale tra i linguisti, ho deciso, continuando così il tema della mia precedente tesi, di dedicarmi di nuovo ai prestiti adottati unicamente dalla lingua francese, la cui prima esistenza è stata evidenziata dalle prime occorrenze nel XII secolo fino all'inizio del XX.

La prima parte di questo lavoro presenta un'introduzione teorica sul tema del contatto linguistico perché è il contatto linguistico che può causare l'arricchimento di una lingua attraverso i prestiti. Tutto il primo capitolo se ne occupa ma visto che quando si parla del contatto tra due lingue è anche molto necessario centrare l'attenzione sugli aspetti storici e sociali in entrambi i paesi durante la loro storia, mi sono quindi concentrata sul rapporto tra l'Italia e la Francia dai primi anni del XII secolo fino all'inizio del XX.

La seconda parte di questa tesi è di tipo analitico, in cui si analizza il campione in questione. All'inizio con l'aiuto del vocabolario GRADIT era necessario specificare il campione, che comprende tutti i prestiti lessicali presi dalla lingua francese nel secolo XIX che erano il tema principale per tutte le analisi dettagliate. Viene specificata la divisione in parti del discorso che ha portato alla conclusione che i sostantivi chiaramente compongono l'83,11% di tutto il campione analizzato. Mi sono anche concentrata sull'analisi dell'adattamento. L'analisi dell'adattamento fonetico viene realizzata per abbozzare i cambiamenti possibili che si sono creati durante questo processo. Allo stesso modo è presente un'analisi concentrata sull'adattamento morfologico per il quale il prestito lessicale è considerato completamente adattato alla lingua italiana. I cambiamenti che sono successi durante il procedimento di adattamento sono riassunti per ogni parte del discorso, ovvero i sostantivi, gli aggettivi, i verbi, gli avverbi ed un'interiezione sono inclusi nel campione di ricerca. Inoltre, si conferma la prevalenza dei prestiti lessicali completamente adattati poiché sono i prestiti usati nella lingua italiana per lungo tempo quelli che sono stati analizzati.

La datazione era un altro aspetto. Il maggior numero dei prestiti linguistici si registra, in generale, nella seconda metà del secolo XIX a causa della situazione sociale nell'Europa in quel tempo. Questo periodo è caratterizzato dal culmine della Rivoluzione industriale in Europa Occidentale e negli Stati Uniti, si migliora

l'educazione e l'Italia si unifica, fatto che porta allo sviluppo del settore industriale e la lingua si arricchisce di nuovi tecnicismi.

Durante il processo di arricchimento della lingua con prestiti può accadere che più forme di un prestito possano ritrovarsi nella lingua finale. Il capitolo 3.5 è dedicato a questo fenomeno.

L'ultimo capitolo di questa tesi si occupa delle occorrenze di prestiti selezionati poiché il confronto delle occorrenze del campione in due diversi corpus può facilitare la conferma delle ipotesi riguardanti l'adattamento dei prestiti lessicali. Due corpus, itTenTen e La Repubblica, sono stati scelti per l'analisi in questa tesi, in cui confrontavo un totale di venti prestiti a coppie. Ogni coppia include un prestito nella forma assolutamente adattata alla lingua italiana e un prestito non adattato.

Aver fatto l'analisi delle occorrenze di questi prestiti può dichiarare che dipende molto dalla natura della coppia di prestiti concreti perché il numero delle occorrenze dipende dal fatto che si ritrova una parola comune o tecnicismo. Un termine tecnico è una parola molto specifica usata solo in aree limitate, cosa che porta poche occorrenze in corpus scelti. Al contrario, ho registrato un grande numero di occorrenze di prestiti non tecnici. Posso anche affermare che le occorrenze dei prestiti non adattati prevalgono in coppie con tecnicismi ed invece un numero maggiore di occorrenze dei prestiti assolutamente adattati è stato rilevato in coppie con una parola comune, nessun termine tecnico.

Dopo aver analizzato il campione posso constatare che tutto il secolo XIX è influenzato da eventi storici e sociali nell'Europa e il francese influisce sempre notevolmente sulla lingua italiana. Siccome il procedimento di adattamento richiede un periodo più lungo analizzavo molti prestiti già adattati, differenziando così quando detto nella tesi precedente in cui lavoravo con prestiti adottati nel XX secolo con la prevalenza di parole non adattate alla lingua italiana.

POUŽITÁ LITERATURA

HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny*, Praha: LEDA, 2004, 445 s.

HAMPLOVÁ, Sylva, *Nástin vývoje italského jazyka*, Praha: Karolinum, 2002, 227 s.

HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar, *Francouzská mluvnice*, Plzeň: Fraus, 2001, 704 s.

MATRAS, Yaron, *Language Contact*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 382 s.

MORGANA, Silvia, *L'influsso francese*, in: SERIANNI Luca-TRIFONE Pietro (edd.), *Storia della lingua italiana*. Vol. 3. Le altre lingue, Torino: Einaudi, 1994, 1051 s.

SOBRERO, Alberto A., *Introduzione all'italiano contemporaneo*, Roma-Bari: Laterza, 2007, 484 s.

Elektronické zdroje

Výkladový slovník DELI, CD, 1999.

Výkladový slovník GRADIT, CD, 1999.

Výkladový slovník Sabatini-Coletti, CD, 1997.

Výkladový slovník Lo zingarelli, CD, 2011.

Internetové zdroje

Internetový korpus deníku La Repubblica

SSLMIT Dev Online: "LA REPUBBLICA" CORPUS [online]. 2004. vyd. [cit. 2013-04-11].

Dostupné z WWW:

<<http://dev.sslmit.unibo.it/corpora/corpus.php?path=&name=Repubblica>>

Internetový korpus itTenTen

Sketch Engine: Corpus itTenTen [online]. 2010. vyd. [cit. 2013-04-11].

Dostupné z WWW:

<[https://the.sketchengine.co.uk/bonito/run.cgi/first_form?corpname=preloaded/ittenten](https://the.sketchengine.co.uk/bonito/run.cgi/first_form?corpname=preloaded/ittenten;)>

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Tab. Kompletní vzorek z 19. století.

Tab. Kompletní vzorek z 19. století.

	Výpůjčka	Slovní druh	Morfologická adaptace	Fonetická adaptace	První doložený výskyt	Zdrojové slovo
1	abat-jour	substantivum	NE	NE	1877	abat-jour
2	abbonare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1812	abonner
3	abbrutire	substantivum, adj., příslovce	ANO	ANO	1812	abrutir
4	acaroide	substantivum	ANO	ANO	1892	acaroïde
5	acclimatare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1812	acclimater
6	accordéon	substantivum	NE	NE	1875	accordéon
7	accordio1	substantivum	ANO	ANO	1865	accordéon
8	acetone	substantivum	ANO	ANO	1801	acétone
9	acquario1	substantivum	ANO	ANO	1865	aquarium
10	acrilico	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1856	acrylique
11	acrobata	substantivum	ANO	ANO	1819	acrobate
12	acrobatico	adjektivum	ANO	ANO	1863	acrobatique
13	addizionare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1848	additionner
14	aeroplano	substantivum	ANO	ANO	1898	aéroplane
15	aerostatica	substantivum	ANO	ANO	1819	aérostatique
16	afferente	adjektivum	ANO	ANO	1877	afférent
17	affioramento	substantivum	ANO	ANO	1855	affleurement
18	affiorare	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1892	affleurer
19	aggiotare	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1829	agioter
20	agrafe	substantivum	NE	NE	1885	agrafe
21	aigrette	substantivum	NE	NE	1896	aigrette
22	aiguille	substantivum	NE	NE	1892	aiguille
23	à jour	substantivum, adj., příslovce	NE	NE	1828	à jour
24	alanina	substantivum	ANO	ANO	1850	alanine
25	album	substantivum	NE	ANO	1832	album
26	alienista	substantivum	ANO	ANO	1858	aliéniste
27	alineia	substantivum	NE	ANO	1832	alinéa
28	allemanda	substantivum	ANO	ANO	1829	allemande
29	almea	substantivum	ANO	ANO	1873	almée
30	alturiere	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1824	hauturier
31	alunite	substantivum	ANO	ANO	1845	alunite
32	amaide	substantivum	ANO	ANO	1892	hamaïde
33	amandina	substantivum	ANO	ANO	1875	amandine
34	ambulanza	substantivum	ANO	ANO	1812	ambulance
35	amile	substantivum	ANO	ANO	1892	amylum
36	ammarrare1	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1892	amarrer
37	amina	substantivum	ANO	ANO	1892	amine
38	amnesia	substantivum	ANO	ANO	1819	amnésie
39	ampere	substantivum	NE	NE	1892	ampère
40	amperometro	substantivum	ANO	ANO	1892	ampèremètre
41	amplissimaule	adjektivum	ANO	ANO	1829	amplexicaule
42	ancia	substantivum	ANO	ANO	1829	anche

43	ancien régime	substantivum	NE	NE	1892	ancien régime
44	anemia1	substantivum	ANO	ANO	1819	anémie
45	anemocordo	substantivum	ANO	ANO	1829	anémocorde
46	anfitrione	substantivum	ANO	ANO	1876	amphitryon
47	anilina	substantivum	ANO	ANO	1875	aniline
48	animalculo	substantivum	ANO	ANO	1829	animalcule
49	anisetta	substantivum	ANO	ANO	1829	anisette
50	anisetta	substantivum	NE	NE	1892	anisette
51	annamita	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1892	annamite
52	antiarina	substantivum	ANO	ANO	1892	antiarine
53	antirabbico	adjektivum	ANO	ANO	1892	antirabique
54	antonimia	substantivum	ANO	ANO	1845	antonymie
55	aplanetico	adjektivum	ANO	ANO	1865	aplanétique
56	aplome	substantivum	ANO	ANO	1829	haplome
57	appesantire	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1845	appesantir
58	applique	substantivum	NE	NE	1866	applique
59	apprendissaggio	substantivum	ANO	ANO	1881	apprentissage
60	appretto	substantivum	ANO	ANO	1877	apprêt
61	approvvigionare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1812	approvisionner
62	ara2	substantivum	ANO	ANO	1838	are
63	araldista	substantivum	ANO	ANO	1813	héraldiste
64	arcosa	substantivum	ANO	ANO	1892	arkose
65	argirose	substantivum	ANO	ANO	1892	argyrose
66	argot	substantivum	NE	NE	1892	argot
67	armagnacco	substantivum	ANO	ANO	1892	armagnac
68	armoire	substantivum	NE	NE	1883	armoire
69	armonium	substantivum	NE	ANO	1865	harmonium
70	armoriale	substantivum	ANO	ANO	1892	armorial
71	arpagone1	substantivum	ANO	ANO	1829	Harpagon
72	arpento	substantivum	ANO	ANO	1829	arpent
73	arrangiare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1845	arranger
74	arridare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1829	rider
75	arrière-pensée	substantivum	NE	NE	1887	arrière-pensée
76	artesiano	adjektivum	ANO	ANO	1835	artésien
77	artificiere	substantivum	ANO	ANO	1829	artificier
78	aspartico	adjektivum	ANO	ANO	1865	aspartique
79	assommoir	substantivum	NE	NE	1880	assommoir
80	attaché	substantivum	NE	NE	1858	attaché
81	aubade	substantivum	NE	NE	1892	aubade
82	auna	substantivum	ANO	ANO	1829	aune
83	aurico1	adjektivum	ANO	ANO	1875	aurique
84	aurico2	adjektivum	ANO	ANO	1813	aurique
85	autoclave	substantivum	ANO	ANO	1865	autoclave
86	autodidatta	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1875	autodidacte
87	autodidattico	adjektivum	ANO	ANO	1844	autodidactique
88	automatico	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1819	automatique
89	automatismo	substantivum	ANO	ANO	1819	automatisme
90	automobile	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1892	automobile
91	automobilismo	substantivum	ANO	ANO	1898	automobilisme
92	automobilista	substantivum	ANO	ANO	1899	automobiliste
93	autoplastia	substantivum	ANO	ANO	1892	autoplastie
94	avallo	substantivum	ANO	ANO	1803	aval
95	avantilettera	substantivum, adj., příslovce	ANO	ANO	1875	avant lettre
96	aviazione	substantivum	ANO	ANO	1892	aviation

97	babà	substantivum	ANO	ANO	1854	baba
98	babuvismo	substantivum	ANO	ANO	1892	babouvisme
99	baccarà	substantivum	NE	ANO	1892	baccara
100	bagassa	substantivum	ANO	ANO	1875	bagasse
101	baia3	substantivum	ANO	ANO	1829	baïlle
102	baiadera	substantivum	ANO	ANO	1858	bayadère
103	balafong	substantivum	NE	ANO	1823	balafon
104	ballon d'essai	substantivum	NE	NE	1860	ballon d'essai
105	ballottaggio	substantivum	ANO	ANO	1875	ballottage
106	banale	adjektivum	ANO	ANO	1877	banal
107	banchiglia	substantivum	ANO	ANO	1892	banquise
108	bandolina	substantivum	ANO	ANO	1892	bandoline
109	banlieue	substantivum	NE	NE	1892	banlieue
110	baobab	substantivum	NE	NE	1829	baobab
111	barbet	substantivum	NE	NE	1892	barbet
112	barege	substantivum	ANO	ANO	1875	barège
113	barile2	substantivum	ANO	ANO	18. století	bas-ris
114	barlotta	substantivum	ANO	ANO	1820	varlope
115	barraggio	substantivum	ANO	ANO	1881	barrage
116	barrique	substantivum	NE	NE	1892	barrique
117	baschina	substantivum	ANO	ANO	1890	basquine
118	bascula	substantivum	ANO	ANO	1890	bascule
119	basino	substantivum	ANO	ANO	1829	basin
120	bassofondo	substantivum	ANO	ANO	1846	bas-fond
121	bastardiera	substantivum	ANO	ANO	1829	bâtardière
122	bastinga	substantivum	ANO	ANO	1829	bastingue
123	bastingaggio	substantivum	ANO	ANO	1847	bastingage
124	battement	substantivum	NE	NE	1869	battement
125	battimano2	substantivum	ANO	ANO	18. století	battement
126	bearnese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1829	béarnais
127	bebè	substantivum	ANO	ANO	1887	bébé
128	begardo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1829	bégard
129	beignet	substantivum	NE	NE	1892	beignet
130	beilicale	adjektivum	ANO	ANO	1894	beylical
131	belletrista	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1837	belletriste
132	benzoile	substantivum	ANO	ANO	1865	benzoyle
133	berceuse	substantivum	NE	NE	1835	berceuse
134	bergère	substantivum	NE	NE	1892	bergère
135	berlocca	substantivum	ANO	ANO	1892	breloque
136	berma	substantivum	ANO	ANO	1875	berme
137	beton	substantivum	NE	NE	1892	béton
138	bibelot	substantivum	NE	NE	1886	bibelot
139	biberon	substantivum	NE	ANO	1883	biberon
140	bichon	substantivum	NE	NE	1892	bichon
141	bicicletta	substantivum	ANO	ANO	1893	bicyclette
142	bidone	substantivum	ANO	ANO	1853	bidon
143	biella	substantivum	ANO	ANO	1853	bielle
144	bimetallismo	substantivum	ANO	ANO	1892	bimétallisme
145	bisboccia	substantivum	ANO	ANO	1863	débauche + bis-
146	biscuit	substantivum	NE	NE	1890	biscuit
147	bitter	substantivum	NE	NE	1875	bitter
148	blague	substantivum	NE	NE	1865	blague
149	blagueur	substantivum	NE	NE	1880	blagueur
150	blasé	adjektivum	NE	NE	1821	blasé

151	blenorragia	substantivum	ANO	ANO	1819	blennorragie
152	blenorrea	substantivum	ANO	ANO	1829	blennorrhée
153	blindare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1829	blinder
154	blocco1	substantivum	ANO	ANO	1833	bloc
155	blouse	substantivum	NE	NE	1861	blouse
156	blu	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1863	bleu
157	bluastro	adjektivum	ANO	ANO	1881	bleuâtre
158	blusa	substantivum	ANO	ANO	1846	blouse
159	bobina	substantivum	ANO	ANO	1833	bobine
160	boetta2	substantivum	ANO	ANO	1819	boîte
161	bohème	substantivum	NE	NE	1858	bohème
162	bohémien	adjektivum i substantivum	NE	NE	1883	bohémien
163	boicottare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1881	boycotter
164	boma1	substantivum	ANO	ANO	1813	bôme
165	bombé	adjektivum	NE	ANO	1846	bombé
166	bomboniera	substantivum	ANO	ANO	1867	bonbonnière
167	bonbon	substantivum	NE	ANO	1890	bonbon
168	bonduc	substantivum	NE	ANO	1892	bonduc
169	bon mot	substantivum	NE	NE	1813	bon mot
170	bonne	substantivum	NE	NE	1818	bonne
171	bonomia	substantivum	ANO	ANO	1835	bonhomie
172	bon ton	substantivum	NE	NE	1813	bon ton
173	borboniano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1831	bourbonien
174	bordereau	substantivum	NE	NE	1802	bordereau
175	borderò	substantivum	ANO	ANO	1802	bordereau
176	bordolese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1860	burdelese
177	borghesismo	substantivum	ANO	ANO	1880	bourgeoisisme
178	boro	substantivum	ANO	ANO	1829	bore
179	boscimano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1825	boschiman
180	boudoir	substantivum	NE	NE	1817	boudoir
181	boulevard	substantivum	NE	NE	1853	boulevard
182	boulevardier	adjektivum	NE	NE	1876	boulevardier
183	bourrée	substantivum	NE	NE	1892	bourrée
184	bourette	substantivum	NE	NE	1892	bourette
185	boxe	substantivum	NE	NE	1894	boxe
186	boxeur	substantivum	NE	NE	1857	boxeur
187	brabançonne	adjektivum	NE	NE	1892	brabançonne
188	bracconiere	substantivum	ANO	ANO	1884	braconnier
189	branle	substantivum	NE	NE	1892	branle
190	breina	substantivum	ANO	ANO	1826	bréine
191	bretella	substantivum	ANO	ANO	1825	bretelle
192	bric-à-brac	substantivum	NE	NE	1873	bric-à-brac
193	brick2	substantivum	NE	NE	1831	brick
194	brillantina	substantivum	ANO	ANO	1892	brillantine
195	brioche	substantivum	NE	NE	1868	brioche
196	brisare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1892	briser
197	brisca	substantivum	ANO	ANO	1818	briska
198	briscola	substantivum	ANO	ANO	1828	brisque
199	brisura	substantivum	ANO	ANO	1892	brisure
200	brocanteur	substantivum	NE	NE	1892	brocanteur
201	brocchino1	substantivum	ANO	ANO	1874	brodequin
202	broche	substantivum	NE	NE	1846	broche
203	broché	adjektivum	NE	NE	18. století	broché
204	bromo1	substantivum	ANO	ANO	1829	brome

205	brossura	substantivum	ANO	ANO	1854	brochure
206	brûlé	adjektivum	NE	ANO	1848	brûlé
207	brumaio	substantivum	ANO	ANO	1857	brumaire
208	buffetta	substantivum	ANO	ANO	1841	buffet
209	buganvillea	substantivum	ANO	ANO	1839	bougainvillée
210	bullone	substantivum	ANO	ANO	1892	boulon
211	burella2	substantivum	ANO	ANO	1829	burelle
212	buretta1	substantivum	ANO	ANO	1875	burette
213	burnus	substantivum	NE	ANO	1839	burnous
214	burocratismo	substantivum	ANO	ANO	1879	bureaucratisme
215	busone2	substantivum	ANO	ANO	1829	buse
216	buvette	substantivum	NE	částečná	1867	buvette
217	cabina	substantivum	ANO	ANO	1853	cabine
218	cabochon	substantivum	NE	NE	1892	cabochon
219	cabriolet	adjektivum i substantivum	NE	NE	1815	cabriolet
220	cache-pot	substantivum	NE	NE	1892	cache-pot
221	cachet	substantivum	NE	NE	1892	cachet
222	cachi1	substantivum	ANO	ANO	1836	kaki
223	cadastro	substantivum	ANO	ANO	1836	cadastre
224	cade	substantivum	ANO	ANO	1875	cade
225	cadenzare	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1826	cadencer
226	cadò	substantivum	ANO	ANO	1860	cadeau
227	café chantant	substantivum	NE	NE	1880	café chantant
228	cagnotte	substantivum	NE	NE	1892	cagnotte
229	calicedra	substantivum	ANO	ANO	1875	caïlcédrat
230	cala2	substantivum	ANO	ANO	1824	cale
231	calcare	substantivum	ANO	ANO	1830	calcaire
232	calcosina	substantivum	ANO	ANO	1875	chalcosine
233	calembour	substantivum	NE	NE	1818	calembour
234	caliorna	substantivum	ANO	ANO	1865	caliorne
235	calvilla	substantivum	ANO	ANO	1830	calville
236	camaïeu	substantivum	NE	NE	1892	camaïeu
237	cambriglione	substantivum	ANO	ANO	1865	cambrillon
238	camion	substantivum	NE	ANO	1875	camion
239	canaco	substantivum	ANO	ANO	1892	canaque
240	canalizzare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1881	canaliser
241	canalizzazione	substantivum	ANO	ANO	1823	canalisation
242	canard	substantivum	NE	NE	1862	canard
243	cancan2	substantivum	NE	ANO	1865	cancan
244	cannibalismo	substantivum	ANO	ANO	1800	cannibalisme
245	caolino	substantivum	ANO	ANO	1817	kaolin
246	caoutchouc	substantivum	NE	NE	1875	caoutchouc
247	capitalismo	substantivum	ANO	ANO	1889	capitalisme
248	caprico	adjektivum	ANO	ANO	1865	caprique
249	caracal	substantivum	NE	NE	1802	caracal
250	carambola1	substantivum	ANO	ANO	1846	carambole
251	carambolare	sloveso - intranzitivní	ANO	ANO	1865	carambolier
252	caramella	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1810	caramel
253	carapace	substantivum	ANO	ANO	1827	carapace
254	carbonizzare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1830	carboniser
255	caribù	substantivum	ANO	ANO	1802	caribou
256	carnet	substantivum	NE	NE	1892	carnet
257	carnificazione	substantivum	ANO	ANO	1830	carnification
258	carpello	substantivum	ANO	ANO	1875	carpelle

259	carré	substantivum	NE	NE	1818	carré
260	carrick	substantivum	NE	NE	1892	carrick
261	cartonaggio	substantivum	ANO	ANO	1877	cartonagge
262	cartuccia1	substantivum	ANO	ANO	1824	cartouche
263	casciolongo	substantivum	ANO	ANO	1892	casciolong
264	caseina	substantivum	ANO	ANO	1830	caséine
265	cassiterite	substantivum	ANO	ANO	1875	cassitérite
266	castina	substantivum	ANO	ANO	1830	castine
267	casuistica	substantivum	ANO	ANO	1875	casuistique
268	catadiottrica	substantivum	ANO	ANO	1830	catadioptrique
269	cataptosi	substantivum	ANO	ANO	1830	cataptose
270	catechina	substantivum	ANO	ANO	1875	catechine
271	catetometro	substantivum	ANO	ANO	1887	cathétomètre
272	catoterico	adjektivum	ANO	ANO	1830	catotérique
273	caucciù	substantivum	NE	NE	1828	caoutchouc
274	cauchemar	substantivum	NE	NE	1832	cauchemar
275	cefaloide	adjektivum	ANO	ANO	1830	céphaloïde
276	cellulosa	substantivum	ANO	ANO	1875	cellulose
277	cellulosio	substantivum	ANO	ANO	1865	cellulose
278	cenobiarca	substantivum	ANO	ANO	1830	cenobiarque
279	centiara	substantivum	ANO	ANO	1875	centiare
280	centigrado	adjektivum	ANO	ANO	1839	centigrade
281	centigrammo	substantivum	ANO	ANO	1830	centigramme
282	centilitro	substantivum	ANO	ANO	1830	centilitre
283	centralismo	substantivum	ANO	ANO	1870	centralisme
284	ceramica	substantivum	ANO	ANO	1865	céramique
285	ceramista	substantivum	ANO	ANO	1892	céramiste
286	cerise	adjektivum i substantivum	NE	NE	1866	cerise
287	cerosina	substantivum	ANO	ANO	1875	cerosine
288	cetonia	substantivum	ANO	ANO	1875	cétoine
289	chablis	substantivum	NE	NE	1865	chablis
290	chaise	substantivum	NE	NE	1892	chaise
291	chaise longue	substantivum	NE	NE	1892	chaise longue
292	chalet	substantivum	NE	NE	1864	chalet
293	chalumeau	substantivum	NE	NE	1892	chalumeau
294	champagne	adjektivum i substantivum	NE	NE	1880	champagne
295	champignon	substantivum	NE	NE	1892	champignon
296	chance	substantivum	NE	NE	1892	chance
297	chanson de geste	substantivum	NE	NE	1892	chanson de geste
298	chaperon	substantivum	NE	NE	1882	chaperon
299	charivari	substantivum	NE	NE	1875	charivari
300	charlotte	substantivum	NE	NE	1854	charlotte
301	charme	substantivum	NE	NE	1822	charme
302	charteuse	substantivum	NE	NE	1887	charteuse
303	chassé	substantivum	NE	NE	1892	chassé
304	chasseport	substantivum	NE	NE	1892	chassepot
305	châtelaine	substantivum	NE	NE	1892	châtelaine
306	chedivè	substantivum	ANO	ANO	1891	khédive
307	chèque	substantivum	NE	NE	1875	chéque
308	cheville	substantivum	NE	NE	1837	cheville
309	chic	adjektivum i substantivum	NE	NE	1873	chic
310	chiffon	substantivum	NE	NE	1875	chiffon
311	chiffonnière	substantivum	NE	NE	1883	chiffonnière
312	chignon	substantivum	NE	NE	1892	chignon

313	chimismo	substantivum	ANO	ANO	1863	chimisme
314	chiné	adjektivum	NE	NE	1885	chiné
315	chitina	substantivum	ANO	ANO	1865	chitine
316	choc	substantivum	NE	NE	1892	choc
317	chopine	substantivum	NE	NE	1892	chopine
318	chouan	substantivum	NE	NE	1892	chouan
319	christofle	substantivum	NE	NE	1887	christofle
320	cicca1	substantivum	ANO	ANO	1858	chique
321	ciccare	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1863	chiquer
322	ciclamoro	substantivum	ANO	ANO	1892	cyclamor
323	ciclismo1	substantivum	ANO	ANO	1897	cyclisme
324	ciclista	substantivum	ANO	ANO	1894	cycliste
325	ciclone	substantivum	ANO	ANO	1873	cyclone
326	ciminiera	substantivum	ANO	ANO	1853	cheminée
327	cinematica	substantivum	ANO	ANO	1854	cinématique
328	cinematografo	substantivum	ANO	ANO	1898	cinématographe
329	cinquantenario	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1899	cinquantenaire
330	cirage	substantivum	NE	NE	1892	cirage
331	cirrosi	substantivum	ANO	ANO	1828	cirrhose
332	citronella	substantivum	ANO	ANO	1830	citronnelle
333	civet	substantivum	NE	NE	1892	civet
334	civetta2	substantivum	ANO	ANO	18. století	civette
335	claque	substantivum	NE	NE	1844	claque
336	claqueur	substantivum	NE	NE	1858	claqueur
337	clarinato	adjektivum	ANO	ANO	1892	clariné
338	cliché	substantivum	NE	NE	1837	cliché
339	clisciano	substantivum	ANO	ANO	1833	clichienne
340	clivaggio	substantivum	ANO	ANO	1853	clivage
341	cloralio	substantivum	ANO	ANO	1865	chloral
342	cloro	substantivum	ANO	ANO	1820	chlore
343	cloroformio	substantivum	ANO	ANO	1853	chloroforme
344	clou	adjektivum i substantivum	NE	NE	1897	clou
345	cocotte1	substantivum	NE	NE	1873	cocotte
346	codeina	substantivum	ANO	ANO	1865	codéine
347	codificare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1866	codifier
348	coercibile	adjektivum	ANO	ANO	1830	coercible
349	coercizione	substantivum	ANO	ANO	1812	coercition
350	coesistere	sloveso - intranzitivní	ANO	ANO	1829	coexister
351	coesivo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1892	cohésif
352	cognac	substantivum	NE	ANO	1875	cognac
353	coguardo	substantivum	ANO	ANO	1838	coguar
354	coiffeur	substantivum	NE	NE	1883	coiffeur
355	collant	adjektivum i substantivum	NE	NE	1846	collant
356	collodio	substantivum	ANO	ANO	1849	collodion
357	colportage	substantivum	NE	NE	1892	colportage
358	colporteur	substantivum	NE	NE	1892	colporteur
359	colportore	substantivum	ANO	ANO	1864	colporteur
360	comba	substantivum	ANO	ANO	1892	combe
361	commando2	substantivum	ANO	ANO	1830	commande
362	comme il faut	adjektivum	NE	NE	1880	comme il faut
363	comodino1	substantivum	ANO	ANO	1825	commode
364	comunardo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1872	communard
365	comune3	substantivum	ANO	ANO	1871	Commune
366	comunismo	substantivum	ANO	ANO	1846	communisme

367	comunista1	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1846	communiste
368	concierge	substantivum	NE	NE	1892	concierge
369	confiture	substantivum	NE	částecná	1892	confiture
370	console2	substantivum	NE	NE	1832	console
371	consolida2	substantivum	ANO	ANO	1876	console
372	coquette	substantivum	NE	NE	1857	coquette
373	coquillage	substantivum	NE	NE	1892	coquillage
374	coquillé	substantivum	NE	NE	1892	coquillé
375	corbeille	substantivum	NE	NE	1892	corbeille
376	corindone	substantivum	ANO	ANO	1817	corindon
377	cormorano	substantivum	ANO	ANO	1875	cormoran
378	cornac	substantivum	NE	NE	1875	cornac
379	corporativo	adjektivum	ANO	ANO	1893	corporatif
380	corsage	substantivum	NE	NE	1885	corsage
381	corsite	substantivum	ANO	ANO	1892	Corse
382	cosciente	adjektivum	ANO	ANO	1898	conscient
383	cotillon	substantivum	NE	NE	1875	cotillon
384	coulisse	substantivum	NE	NE	1877	coulisse
385	coulomb	substantivum	NE	NE	1892	coulomb
386	couplet	substantivum	NE	NE	1862	couplet
387	courtage	substantivum	NE	NE	1892	courtage
388	coutil	substantivum	NE	NE	1892	coutil
389	cracovienne	substantivum	NE	NE	1892	cracovienne
390	crampo	substantivum	ANO	ANO	1879	crampe
391	craquelé	adjektivum i substantivum	NE	NE	1892	craquelé
392	crau	substantivum	NE	NE	1892	crau
393	cremagliera	substantivum	ANO	ANO	1853	cremailière
394	crème	substantivum	NE	NE	1848	crème
395	crêpe	substantivum	NE	NE	1851	crêpe
396	crêpe de Chine	substantivum	NE	NE	1885	crêpe de Chine
397	crinolina	substantivum	ANO	ANO	1857	crinoline
398	criterium	substantivum	NE	NE	1891	critérium
399	crochet	substantivum	NE	NE	1851	crochet
400	cromo	substantivum	ANO	ANO	1817	chrome
401	cromorno	substantivum	ANO	ANO	1826	cromorne
402	croquette	substantivum	NE	NE	1855	croquette
403	croupier	substantivum	NE	NE	1807	croupier
404	cul-de-sac	substantivum	NE	ANO	1881	cul-de-sac
405	curaçao	substantivum	NE	NE	1873	curaçao
406	curaro2	substantivum	ANO	ANO	1836	curare
407	curbascio	substantivum	ANO	ANO	1875	courbache
408	curée	substantivum	NE	ANO	1892	curée
409	curetta	substantivum	ANO	ANO	1830	curette
410	daltonismo	substantivum	ANO	ANO	1875	daltonism
411	daumont	substantivum	NE	NE	1849	daumont
412	débâcle	substantivum	NE	NE	1840	débâcle
413	débardeur	substantivum	NE	NE	1858	débardeur
414	débardeuse	substantivum	NE	NE	1858	débardeuse
415	debuttare	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1831	débuter
416	debutto	substantivum	ANO	ANO	1831	début
417	decadi	substantivum	ANO	ANO	18. století	décadi
418	decalcomania	substantivum	ANO	ANO	1887	décalcomanie
419	decatissaggio	substantivum	ANO	ANO	1892	décatisage
420	decembrista	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1863	décembriste

421	decentralizzare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1870	décentraliser
422	decentrare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1869	décentrer
423	decesso	substantivum	ANO	ANO	1812	décès
424	déclassé	adjektivum i substantivum	NE	NE	1894	déclassé
425	décolleté	adjektivum i substantivum	NE	NE	1875	décolleté
426	défilé	substantivum	NE	ANO	1845	défilé
427	dégras	substantivum	NE	NE	1892	dégras
428	déjeuner	substantivum	NE	NE	1892	déjeuner
429	demarcare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1800	démarquer
430	demimondano	adjektivum	ANO	ANO	1894	demi-mondain
431	demi-monde	substantivum	NE	NE	1858	demi-monde
432	denaturare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1862	dénaturer
433	deporto	substantivum	ANO	ANO	1881	déport
434	deragliare	sloveso - intranzitivní	ANO	ANO	1876	dérailler
435	determinismo	substantivum	ANO	ANO	1873	déterminisme
436	detrito	substantivum	ANO	ANO	1846	détritus
437	diabase	substantivum	ANO	ANO	1817	diabase
438	difteria	substantivum	ANO	ANO	1892	diphthérie
439	difterite	substantivum	ANO	ANO	1829	diphthérite
440	dina	substantivum	ANO	ANO	1892	dyne
441	dinamite	substantivum	ANO	ANO	1873	dynamite
442	diorite	substantivum	ANO	ANO	1817	diorite
443	dipendenza2	substantivum	ANO	ANO	1853	dépendance
444	disinfezione	substantivum	ANO	ANO	1812	désinfection
445	divisa2	substantivum	ANO	ANO	1892	devise
446	dogre	substantivum	ANO	ANO	1830	dogre
447	dolerite	substantivum	ANO	ANO	1875	dolérite
448	dolman	substantivum	NE	ANO	1864	dolman
449	dolmen	substantivum	NE	ANO	1863	dolmen
450	dolomia	substantivum	ANO	ANO	1817	dolomie
451	domino2	substantivum	ANO	ANO	1830	domino
452	domo1	substantivum	ANO	ANO	1883	dôme
453	dont	adjektivum i substantivum	NE	ANO	1892	dont
454	dormeuse	substantivum	NE	NE	1858	dormeuse
455	dossier	substantivum	NE	NE	1895	dossier
456	douillette	substantivum	NE	NE	1832	douillette
457	dragée	substantivum	NE	NE	1892	dragée
458	drenaggio	substantivum	ANO	ANO	1855	drainage
459	droma1	substantivum	ANO	ANO	1889	drome
460	duar	substantivum	NE	ANO	1826	douar
461	duchesse	substantivum	NE	NE	1819	douchesse
462	duodi	substantivum	NE	ANO	1831	duodi
463	écarté	substantivum	NE	NE	18. století	écarté
464	eccentrizzazione	substantivum	ANO	ANO	1881	excentration
465	ecchimosi	substantivum	ANO	ANO	1820	ecchymose
466	eclatante	adjektivum	ANO	ANO	1862	éclatant
467	eclettico	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1804	éclectique
468	ecrasite	substantivum	ANO	ANO	18. století	écrasite
469	edredone	substantivum	ANO	ANO	1875	édredon
470	effervescente	adjektivum	ANO	ANO	1869	effervescent
471	effrazione	substantivum	ANO	ANO	1812	effraction
472	egoismo	substantivum	ANO	ANO	1801	égoïsme
473	egoista	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1803	égoïste
474	elaidico	adjektivum	ANO	ANO	1875	élaïdique

475	elaidina	substantivum	ANO	ANO	1875	élaïdine
476	eldorado	substantivum	ANO	ANO	1875	eldorado
477	elettrolito	substantivum	ANO	ANO	1841	électrolyte
478	élite	substantivum	NE	NE	1861	élite
479	ellagico	adjektivum	ANO	ANO	1875	ellagique
480	emazia	substantivum	ANO	ANO	1899	hématie
481	enclave	substantivum	NE	NE	1892	enclave
482	enfant gâté	substantivum	NE	NE	1892	enfant gâté
483	enfant prodige	substantivum	NE	NE	1866	enfant prodige
484	enfant terrible	substantivum	NE	NE	1892	enfant terrible
485	enfleurage	substantivum	NE	NE	1892	enfleurage
486	entente cordiale	substantivum	NE	NE	1892	enfante cordiale
487	entourage	substantivum	NE	NE	1892	entourage
488	entre-deux	substantivum	NE	NE	1887	entre-deux
489	entremets	substantivum	NE	NE	1892	entremets
490	eptameron	substantivum	NE	ANO	1886	Heptaméron
491	erg2	substantivum	NE	NE	18. století	erg
492	escamotage	substantivum	NE	NE	1892	escamotage
493	eschimese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1830	esquimau
494	essai	substantivum	NE	NE	1892	essai
495	estradare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1895	estrader
496	estragone	substantivum	ANO	ANO	1892	estragon
497	étagère	substantivum	NE	NE	1852	étagère
498	etile	substantivum	ANO	ANO	1875	éthyle
499	ettaro	substantivum	ANO	ANO	1836	hectare
500	eventrazione	substantivum	ANO	ANO	1837	éventration
501	evoluire	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1884	évoluer
502	exposé	substantivum	NE	ANO	1892	exposé
503	fabliau	substantivum	NE	NE	1887	fabliau
504	façon	substantivum	NE	NE	1898	façon
505	faglia1	substantivum	ANO	ANO	1881	faille
506	faïence	substantivum	NE	NE	1834	faïence
507	faisandé	adjektivum	NE	NE	1884	faisandé
508	falaise	substantivum	NE	NE	1892	falaise
509	falansterio	substantivum	ANO	ANO	1848	phalanstère
510	familisterio	substantivum	ANO	ANO	1883	familistère
511	fané	adjektivum	NE	NE	1885	fané
512	fanera	substantivum	ANO	ANO	1834	phanère
513	fanone	substantivum	ANO	ANO	1835	fanon
514	fantasmagoria	substantivum	ANO	ANO	1803	fantasmagorie
515	fantomatico	adjektivum	ANO	ANO	1890	fantomatique
516	farcia	substantivum	ANO	ANO	1854	farce
517	farcono	substantivum	ANO	ANO	1830	farcin
518	fazionare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1843	façonner
519	féerie	substantivum	NE	NE	1880	féerie
520	féerique	adjektivum	NE	NE	1857	féerique
521	félibre	substantivum	NE	NE	1870	félibre
522	fénico1	adjektivum	ANO	ANO	1869	phénique
523	feticcio	substantivum	ANO	ANO	1802	féteche
524	feuilleton	substantivum	NE	NE	1819	feuilleton
525	filandra	substantivum	ANO	ANO	1834	filandre
526	filatelia	substantivum	ANO	ANO	1892	philatélie
527	fillade	substantivum	ANO	ANO	1817	phyllade
528	fin de non-recevoir	substantivum	NE	NE	1892	fin de non-recevoir

529	fin de siècle	adjektivum	NE	NE	1893	fin de siècle
530	fine fleur	substantivum	NE	NE	1892	fine fleur
531	finetto	substantivum	ANO	ANO	1808	finette
532	fisiocrate	substantivum	ANO	ANO	1829	physiocrate
533	fisiocrazia	substantivum	ANO	ANO	1803	physiocratie
534	flagioletto	substantivum	ANO	ANO	1834	flageolet
535	flamboyant	adjektivum	NE	NE	1892	flamboyant
536	flan	substantivum	NE	ANO	1877	flan
537	flandriano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1885	flandrien
538	flauto2	substantivum	ANO	ANO	1834	flûte
539	flebite1	substantivum	ANO	ANO	1819	phlébite
540	flibotto	substantivum	ANO	ANO	1834	flibot
541	floreale	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1804	floréal
542	floretina	substantivum	ANO	ANO	1875	phlorétine
543	fobia	substantivum	ANO	ANO	1899	phobie
544	fogliante	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1834	feuillant
545	fonazione	substantivum	ANO	ANO	1875	phonation
546	foncé	adjektivum	NE	NE	1892	foncé
547	fondant	substantivum	NE	NE	1881	fondant
548	fondua	substantivum	ANO	NE	1886	fondue
549	fonema	substantivum	ANO	ANO	1897	phonème
550	fonetica	substantivum	ANO	ANO	1834	phonétique
551	forfait1	substantivum	NE	NE	1851	forfait
552	formanza	substantivum	ANO	ANO	1834	formance
553	fosgene	substantivum	ANO	ANO	1834	phosgène
554	foyer	substantivum	NE	NE	1838	foyer
555	framboè	substantivum	ANO	ANO	1834	framboise
556	framboesia	substantivum	ANO	ANO	1887	framboise
557	fresa	substantivum	ANO	ANO	1898	fraise
558	frinzello	substantivum	ANO	ANO	1869	frenge
559	frivolité	substantivum	NE	NE	18. století	frivolité
560	frondeur	substantivum	NE	NE	1892	frondeur
561	fumoir	substantivum	NE	částečná	1884	fumoir
562	fustina	substantivum	ANO	ANO	1869	fustine
563	gabbronite	substantivum	ANO	ANO	1819	gabronite
564	gaffa1	substantivum	ANO	ANO	1813	gaffe
565	galoche	substantivum	NE	NE	1835	galoche
566	galop	substantivum	NE	NE	1875	galop
567	galoubet	substantivum	NE	NE	1834	galoubet
568	ganza1	substantivum	ANO	ANO	1834	ganse
569	gargotta	substantivum	ANO	ANO	1864	gargote
570	gatta2	substantivum	ANO	ANO	1834	gatte
571	gave	substantivum	NE	NE	1892	gave
572	gavroche	substantivum	NE	NE	1895	gavroche
573	gazzetta3	substantivum	ANO	ANO	1834	gazette
574	gelivo	adjektivum	ANO	ANO	1875	gélif
575	gena2	substantivum	ANO	ANO	18. století	gène
576	genare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1813	gèner
577	genepi	substantivum	NE	ANO	1833	génépi
578	genevoise	substantivum	NE	NE	1892	genevoise
579	genieno	adjektivum	ANO	ANO	1834	génien
580	ghepardo	substantivum	ANO	ANO	1874	guépard
581	gherlino	substantivum	ANO	ANO	1806	guerlin
582	ghiglia	substantivum	ANO	ANO	1892	aiguillete

583	ghimbarda	substantivum	ANO	ANO	1853	guimbarde
584	ghimberga	substantivum	ANO	ANO	1892	guimberge
585	ghindaressa	substantivum	ANO	ANO	1834	guinderesse
586	ghisa1	substantivum	ANO	ANO	1819	guise
587	giacca1	substantivum	ANO	ANO	1853	jaque
588	giacchetto2	substantivum	ANO	ANO	1847	jacquet
589	giaconetta	substantivum	ANO	ANO	1839	jaconas
590	giaguaro	substantivum	ANO	ANO	1824	jaguar
591	giambone	substantivum	ANO	ANO	1892	jambon
592	gianfottere	substantivum	ANO	ANO	1894	janfoutre
593	giavaneese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1860	javanais
594	gibus	substantivum	NE	ANO	1846	gibus
595	girondino	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1834	girondin
596	giurassico	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1853	jurassique
597	giuri	substantivum	ANO	ANO	1802	jury
598	giuria	substantivum	ANO	ANO	1875	jury
599	glacé	adjektivum	NE	NE	1866	glacé
600	glacis	substantivum	NE	NE	1892	glacis
601	gliadina	substantivum	ANO	ANO	1834	gliadine
602	glicerina	substantivum	ANO	ANO	1829	glycérine
603	glicol	substantivum	NE	ANO	1869	glycol
604	glucosio	substantivum	ANO	ANO	1869	glucose
605	gnu	substantivum	ANO	ANO	1802	gnou
606	gobelin	substantivum	NE	NE	1892	gobelin
607	gourde	substantivum	NE	NE	1892	gourde
608	governamentale	adjektivum	ANO	ANO	1860	gouvernemental
609	Graal	substantivum	NE	NE	1892	graal
610	gradiente	substantivum	ANO	ANO	1892	gradient
611	grafia	substantivum	ANO	ANO	1864	graphie
612	gramignare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1892	égriminer
613	grand-opéra	substantivum	NE	NE	18. století	grand-opéra
614	grand prix	substantivum	NE	NE	1892	grand prix
615	grandule	substantivum	ANO	ANO	1871	grandoul
616	grenache	substantivum	NE	NE	1892	grenache
617	grenadina	substantivum	ANO	ANO	1892	grenadin
618	gres	substantivum	NE	NE	1819	grès
619	gribana	substantivum	ANO	ANO	1834	gribane
620	griffone1	substantivum	ANO	ANO	1882	griffon
621	grillotto	substantivum	ANO	ANO	1869	grillot
622	grisaille	substantivum	NE	NE	1886	grisaille
623	grisou	substantivum	NE	NE	1875	grisou
624	groviera	substantivum	ANO	ANO	1887	gruyère
625	guéridon	substantivum	NE	NE	1892	guéridon
626	gueux	substantivum	NE	NE	1892	gueux
627	guipure	substantivum	NE	částečná	1892	guipure
628	gutta	substantivum	ANO	ANO	1875	gutte
629	habitué	substantivum	NE	NE	1881	habitué
630	hascisc	substantivum	NE	NE	1863	haschisch
631	haute	substantivum	NE	NE	1858	haute
632	henné	substantivum	NE	NE	1875	henné
633	hennin	substantivum	NE	NE	1892	hennin
634	horizontale	substantivum	NE	NE	1885	horizontale
635	hotel	substantivum	NE	NE	1813	hôtel
636	hôtel garni	substantivum	NE	NE	1857	hôtel garni

637	hôtel meublé	substantivum	NE	NE	1891	hôtel meublé
638	iatagan	substantivum	NE	NE	1805	yatagan
639	icoglano	substantivum	ANO	ANO	1834	icoglan
640	idiozia	substantivum	ANO	ANO	1875	idiotie
641	idocrasio	substantivum	ANO	ANO	1819	idocrase
642	idrolato	substantivum	ANO	ANO	1869	hydrolat
643	imbarcadero	substantivum	ANO	ANO	1858	embarcadère
644	immobiliare	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1835	immobilier
645	impasse	substantivum	NE	NE	1899	impasse
646	imporrire	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1834	inpourrir
647	imprevisibile	adjektivum	ANO	ANO	1869	imprévisible
648	impromptu	substantivum	NE	NE	1884	impromptu
649	incroyable	substantivum	NE	NE	1895	incroyable
650	indù	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1875	hindou
651	inneità	substantivum	ANO	ANO	1852	innéité
652	intervertire	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1873	intervertir
653	intortigliare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1869	entortiller
654	invergare2	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1868	enverguer
655	iodio	substantivum	ANO	ANO	1820	iode
656	jabot	substantivum	NE	NE	1897	jabot
657	jacquerie	substantivum	NE	NE	1895	jacquerie
658	jais	substantivum	NE	NE	1884	jais
659	jeunesse dorée	substantivum	NE	NE	1895	jeunesse
660	julienne	substantivum	NE	NE	1895	julienne
661	juste-milieu	substantivum	NE	NE	1895	juste-milieu
662	képi	substantivum	NE	NE	1882	képi
663	labbo	substantivum	ANO	ANO	1869	labbe
664	lamantino	substantivum	ANO	ANO	1824	lamantin
665	lambris	substantivum	NE	NE	1890	lambris
666	lampasco	substantivum	ANO	ANO	1834	lampas
667	lampassato	adjektivum	ANO	ANO	1834	lampassé
668	lampista	substantivum	ANO	ANO	1875	lampiste
669	lampisteria	substantivum	ANO	ANO	1895	lampisterie
670	langardo	substantivum	ANO	ANO	1834	languard
671	lapin	substantivum	NE	NE	1895	lapin
672	lassa1	substantivum	ANO	ANO	1883	laisse
673	lavareto	substantivum	ANO	ANO	1834	lavaret
674	legiferare	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1883	légiférer
675	legnolo	substantivum	ANO	ANO	1834	ligneu
676	leptinite	substantivum	ANO	ANO	1834	leptynites
677	letro	substantivum	ANO	ANO	1831	lethre
678	lettre de cachet	substantivum	NE	NE	1895	lettre de cachet
679	levulosio	substantivum	ANO	ANO	1869	levulose
680	liana	substantivum	ANO	ANO	1838	liene
681	liardo	substantivum	ANO	ANO	1895	liard
682	ligroina	substantivum	ANO	ANO	1895	ligroïne
683	lilas	adjektivum i substantivum	NE	NE	1895	lilas
684	limonite	substantivum	ANO	ANO	1839	limonite
685	lionne	substantivum	NE	NE	1865	lionne
686	lipogramma	substantivum	ANO	ANO	1895	lipogramme
687	livarda	substantivum	ANO	ANO	1834	livarde
688	locale2	substantivum	ANO	ANO	1802	local
689	loch1	substantivum	NE	ANO	1834	loch
690	locomotore	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1806	locomoteur

691	locomozione	substantivum	ANO	ANO	1819	locomotion
692	longherina	substantivum	ANO	ANO	1881	longueraine
693	loretta	substantivum	ANO	ANO	18. století	lorette
694	losanga	substantivum	ANO	ANO	1803	losange
695	lossodromia	substantivum	ANO	ANO	1859	loxodromie
696	lusino	substantivum	ANO	ANO	1859	lusin
697	macabro	adjektivum	ANO	ANO	18. století	macabre
698	macedonia l	substantivum	ANO	ANO	18. století	macédoine
699	macrò	substantivum	ANO	ANO	18. století	maquereau
700	macuba	substantivum	ANO	ANO	1840	macouba
701	madruga	substantivum	ANO	ANO	1875	madrague
702	maionese	substantivum	ANO	ANO	1855	mayonnaise
703	malbergico	adjektivum	ANO	ANO	1887	malbergique
704	maleico	adjektivum	ANO	ANO	18. století	maléique
705	malese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1834	malais
706	malgascio	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1895	malgache
707	mammellone	substantivum	ANO	ANO	18. století	mamelon
708	mancinella	substantivum	ANO	ANO	1802	mancenille
709	mandrino	substantivum	ANO	ANO	1853	mandrin
710	mangusta	substantivum	ANO	ANO	1803	mangouste
711	manichino l	substantivum	ANO	ANO	1869	mannequin
712	manicordo	substantivum	ANO	ANO	1829	menicorde
713	manitù	substantivum	ANO	ANO	1870	manitou
714	mannequin	substantivum	NE	NE	18. století	mannequin
715	marabù	substantivum	ANO	ANO	1835	marabout
716	marabutto l	substantivum	ANO	ANO	1846	marabout
717	marceline	substantivum	NE	NE	1869	marceline
718	margarico	adjektivum	ANO	ANO	1833	margarique
719	margarina	substantivum	ANO	ANO	1869	margarine
720	marquise	substantivum	NE	NE	18. století	marquise
721	marron glacé	substantivum	NE	NE	1880	marron glacé
722	martelogio	substantivum	ANO	ANO	1889	martrologe
723	mascaret	substantivum	NE	NE	18. století	mascaret
724	massaggio	substantivum	ANO	ANO	1834	massage
725	masseur	substantivum	NE	NE	1895	masseur
726	massicot	substantivum	NE	NE	1822	massicot
727	matinée	substantivum	NE	NE	1870	matinée
728	mayonnaise	substantivum	NE	NE	18. století	mayonnaise
729	medium l	substantivum	NE	NE	1890	médium
730	mehari	substantivum	NE	NE	1884	méhari
731	ménage	substantivum	NE	NE	1895	ménage
732	menestrello	substantivum	ANO	ANO	1891	ménéstrel
733	menu	substantivum	NE	ANO	1877	menu
734	mercuriale l	substantivum	ANO	ANO	1812	mercuriale
735	meringa	substantivum	ANO	ANO	1850	méringue
736	merlango	substantivum	ANO	ANO	1829	merlanc
737	merlino l	substantivum	ANO	ANO	1803	merlin
738	merlot	adjektivum i substantivum	NE	NE	1894	merlot
739	merveilleuse	substantivum	NE	NE	18. století	merveilleuse
740	metella	substantivum	ANO	ANO	18. století	métel
741	meteorologista	substantivum	ANO	ANO	1816	météorologiste
742	metilene	substantivum	ANO	ANO	1891	méthylène
743	metro l	substantivum	ANO	ANO	1801	mètre
744	mignona	substantivum	ANO	ANO	1859	mignonne

745	milieu interieur	substantivum	NE	NE	1865	milieu interieur
746	minette	substantivum	NE	NE	18. století	minette
747	miraggio	substantivum	ANO	ANO	1877	mirage
748	mistificare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1843	mystifier
749	mitaine	substantivum	NE	NE	18. století	mitaine
750	mobiliare1	adjektivum	ANO	ANO	1835	mobilier
751	moccal	substantivum	ANO	ANO	1840	moque
752	mochetta	substantivum	ANO	ANO	1843	moquette
753	mohair	substantivum	NE	NE	1868	mohair
754	moiré	adjektivum i substantivum	NE	NE	1895	moiré
755	monogolfiera	substantivum	ANO	ANO	1812	montgolfière
756	morena	substantivum	ANO	ANO	1890	moraine
757	morfina	substantivum	ANO	ANO	1821	morphine
758	morfinomania	substantivum	ANO	ANO	1893	morphinomanie
759	morgue	substantivum	NE	NE	1887	morgue
760	moriglione	substantivum	ANO	ANO	1803	morillon
761	mortasa	substantivum	ANO	ANO	1813	mortaise
762	motella	substantivum	ANO	ANO	1875	motelle
763	mouflon	substantivum	NE	NE	1895	mouflon
764	muid	substantivum	NE	NE	1895	muid
765	muresside	substantivum	ANO	ANO	1875	murexide
766	murone	substantivum	ANO	ANO	1872	mouron
767	muscadin	substantivum	NE	NE	1846	muscadin
768	musette	substantivum	NE	NE	1895	musette
769	musmè	substantivum	ANO	ANO	1898	moussmè
770	mussare1	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1837	mousser
771	mussena	substantivum	ANO	ANO	1875	mussenne
772	mussola	substantivum	ANO	ANO	1819	mousseline
773	nabi	adjektivum i substantivum	NE	ANO	18. století	nabi
774	nacrite	substantivum	ANO	ANO	1834	nacre
775	naftalina	substantivum	ANO	ANO	1860	naphtaline
776	naftolo	substantivum	ANO	ANO	1875	naphtol
777	naïr	adjektivum i substantivum	NE	NE	1821	naïr
778	narghilè	substantivum	ANO	ANO	1868	narguilé
779	narina	substantivum	ANO	ANO	1875	narine
780	nasardo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1826	nasard
781	natta2	substantivum	ANO	ANO	1834	natte
782	nécessaire	substantivum	NE	NE	1877	nécessaire
783	neerlandese	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1834	néerlandais
784	nez percé	adjektivum	NE	NE	1895	nez percé
785	nicotina	substantivum	ANO	ANO	1857	nicotine
786	nobiliare	adjektivum	ANO	ANO	1848	nobiliaire
787	noblesse oblige	příslovce	NE	NE	1895	noblesse oblige
788	noisette	adjektivum i substantivum	NE	NE	1896	noisette
789	nonidi	substantivum	ANO	ANO	1895	nonidi
790	nuance	substantivum	NE	NE	1862	nuance
791	nuculana	substantivum	ANO	ANO	1875	nuculaine
792	nuculanio	substantivum	ANO	ANO	1834	nuculaine
793	oasi	substantivum	ANO	ANO	1819	oasis
794	ocheto	substantivum	ANO	ANO	1895	hochet
795	octidi	substantivum	NE	NE	1895	octidi
796	odalisca	substantivum	ANO	ANO	1835	odalisque
797	oficleide	substantivum	ANO	ANO	1834	ophicléide
798	ogiva	substantivum	ANO	ANO	1891	ogive

799	omelette	substantivum	NE	NE	1877	omelette
800	onduloso	adjektivum	ANO	ANO	1806	onduleux
801	orangista	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1860	orangiste
802	orbillo	substantivum	ANO	ANO	1831	orbille
803	orcanetto	substantivum	ANO	ANO	1828	orcanette
804	ordalia	substantivum	ANO	ANO	1834	ordalie
805	organdis	substantivum	NE	ANO	1835	organdi
806	organolettico	adjektivum	ANO	ANO	1841	organoleptique
807	orleans	substantivum	NE	ANO	1891	orléans
808	ortosio	substantivum	ANO	ANO	1834	orthose
809	ouverture	substantivum	NE	částečná	1825	ouverture
810	ovari	substantivum	ANO	ANO	1834	houari
811	ozono	substantivum	ANO	ANO	1865	ozone
812	pacchebotto	substantivum	ANO	ANO	1811	paquebot
813	paccottiglia	substantivum	ANO	ANO	1813	pacotille
814	pagliotto	substantivum	ANO	ANO	1835	paillot
815	paletot	substantivum	NE	NE	1838	paletot
816	palmitina	substantivum	ANO	ANO	1871	palmitine
817	paltò	substantivum	ANO	ANO	1830	paletot
818	panaché	substantivum	NE	NE	1895	panaché
819	panna3	substantivum	ANO	ANO	1859	panne
820	pansé	substantivum	NE	ANO	1870	pensée
821	pantaleon	substantivum	NE	NE	1826	pantaléon
822	papalina2	substantivum	ANO	ANO	1839	papeline
823	papetteria	substantivum	ANO	ANO	1881	papeterie
824	papié	substantivum	NE	ANO	1883	papier
825	papier mâché	substantivum	NE	NE	1895	papier mâché
826	paradigma	substantivum	ANO	ANO	1821	paradigme
827	parangone	substantivum	ANO	ANO	1835	parangon
828	pardon	citoslovce	NE	NE	1842	pardon
829	parquet	substantivum	NE	NE	1866	parquet
830	parure	substantivum	NE	částečná	1867	parure
831	parvenu	substantivum	NE	částečná	1820	parvenu
832	pasigrafia	substantivum	ANO	ANO	1823	pasigraphie
833	pasilalia	substantivum	ANO	ANO	1835	pasilalie
834	passe-partout	substantivum	NE	NE	1895	passe-partout
835	passepied	substantivum	NE	NE	1895	passepied
836	passerella	substantivum	ANO	ANO	1803	passerelle
837	pastiche	substantivum	NE	NE	1875	pastiche
838	pastorizzare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1895	pasteuriser
839	pata	substantivum	NE	ANO	1802	pata
840	patarasso	substantivum	ANO	ANO	1835	patarasse, pataras
841	patchouli	substantivum	NE	NE	1886	patchoulli
842	pâté	substantivum	NE	NE	1854	pâté
843	paterazzo	substantivum	ANO	ANO	1804	pataras
844	patta2	substantivum	ANO	ANO	1835	patte
845	pavé	substantivum	NE	NE	1813	pavé
846	pebrina	substantivum	ANO	ANO	1875	pébrine
847	pectina	substantivum	ANO	ANO	1871	pectine
848	pedicure	substantivum	NE	ANO	1879	pédicure
849	peignoir	substantivum	NE	NE	1835	peignoir
850	pelusce	substantivum	ANO	ANO	1886	peluche
851	peluscia	substantivum	ANO	ANO	1869	peluche
852	peluscio	substantivum	ANO	ANO	1866	peluche

853	percalles	substantivum	ANO	ANO	1811	percale
854	perche	substantivum	NE	NE	1895	perche
855	peri	substantivum	NE	ANO	1872	péri
856	peridoto	substantivum	ANO	ANO	1817	péritot
857	perlassa	substantivum	ANO	ANO	1875	perlasse
858	perlé	adjektivum i substantivum	NE	NE	1876	perlé
859	perrotine	substantivum	NE	NE	1895	perrotine
860	pesage	substantivum	NE	NE	1888	pesage
861	petit-grain	substantivum	NE	NE	1895	petit-grain
862	petit-gris	substantivum	NE	NE	1857	petit-gris
863	petit-maître	substantivum	NE	NE	1802	petit-maître
864	petrello	substantivum	ANO	ANO	1837	pétrel
865	petrinale	substantivum	ANO	ANO	1889	petrinal
866	petunia	substantivum	ANO	ANO	1868	pétunia
867	petunzè	substantivum	ANO	ANO	1817	petunzé
868	phaéton	substantivum	NE	NE	1895	phaéton
869	pible	substantivum	NE	NE	1835	pible
870	pièce	substantivum	NE	NE	1895	pièce
871	pied-à-terre	substantivum	NE	NE	1895	pied-à-terre
872	piaterdagra	substantivum	ANO	ANO	1873	pied-à-terre
873	pierrot	substantivum	NE	NE	1857	pierrot
874	pilé	adjektivum	NE	NE	1895	pilé
875	pince-nez	substantivum	NE	NE	1866	pince-nez
876	pinot	substantivum	NE	NE	1874	pinot
877	pioniere	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1845	pionnier
878	piovra	substantivum	ANO	ANO	1891	pieuvre
879	pipetta1	substantivum	ANO	ANO	1895	pipette
880	piqué	substantivum	NE	NE	1811	piqué
881	piroscafo	substantivum	ANO	ANO	1840	pyroscaphe
882	plafond	substantivum	NE	NE	1816	plafond
883	plafone	substantivum	ANO	ANO	1839	plafond
884	plantigrado	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1838	plantigrade
885	plaquette	substantivum	NE	NE	1899	plaquette
886	plateau	substantivum	NE	NE	1819	plateau
887	plissé	adjektivum i substantivum	NE	NE	1885	plissé
888	pluviere	substantivum	ANO	ANO	1886	pluvier
889	pochade	substantivum	NE	NE	1872	pochade
890	pochette	substantivum	NE	NE	1826	pochette
891	polena	substantivum	ANO	ANO	1804	poulaine
892	policrasio	substantivum	ANO	ANO	18. století	polycrase
893	polonaise	substantivum	NE	NE	1884	polonaise
894	polonese2	substantivum	ANO	ANO	1832	polonaise
895	pompadour	adjektivum i substantivum	NE	NE	1881	pompadour
896	pompon1	substantivum	NE	ANO	1806	pompon
897	ponceau	adjektivum i substantivum	NE	NE	1895	ponceau
898	popeline	substantivum	NE	NE	1820	popeline
899	porfirizzare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1835	porphyzizer
900	portaggio	substantivum	ANO	ANO	1837	portage
901	portaparola	substantivum	ANO	ANO	1803	porte-parole
902	porte-bonheur	substantivum	NE	NE	1893	porte-bonheur
903	pospolita	substantivum	ANO	ANO	1835	pospolite
904	potage	substantivum	NE	NE	1895	potage
905	pot-au-feu	substantivum	NE	NE	1895	pot-au-feu
906	poudrette	substantivum	NE	NE	1875	poudrette

907	poule des dames	substantivum	NE	NE	1893	poule des dames
908	pour cause	příslovce	NE	NE	1884	pour cause
909	prama	substantivum	ANO	ANO	1813	prame
910	prassinoscopio	substantivum	ANO	ANO	1895	praxinoscope
911	première	substantivum	NE	NE	1877	première
912	presse-papier	substantivum	NE	NE	1856	presse-papier
913	prestidigitatore	substantivum	ANO	ANO	1835	prestidigitateur
914	prestidigitazione	substantivum	ANO	ANO	1838	prestidigitation
915	primidi	substantivum	ANO	ANO	18. století	primidi
916	proteina	substantivum	ANO	ANO	1875	protéine
917	pruderie	substantivum	NE	částečná	1873	pruderie
918	psiche3	substantivum	ANO	ANO	1818	psyché
919	psyché	substantivum	NE	ANO	1818	psyché
920	puddellare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1895	pudler
921	puf1	substantivum	NE	ANO	1891	pouf
922	puf2	substantivum	NE	ANO	1867	pouf
923	puf4	substantivum	NE	ANO	1826	pouf
924	purea	substantivum	ANO	ANO	1846	purée
925	puy	substantivum	NE	NE	1895	puy
926	quadriglia2	substantivum	ANO	ANO	1826	quadrille
927	a quadrigliè	adjektivum	ANO	ANO	1882	quadrillé
928	quartidi	substantivum	ANO	ANO	18. století	quartidi
929	quintidi	substantivum	ANO	ANO	1829	quintidi
930	raccaggio	substantivum	ANO	ANO	1889	racage
931	rafia	substantivum	ANO	ANO	1815	raphia
932	ralinga	substantivum	ANO	ANO	1804	ralingiue
933	ramage	substantivum	NE	NE	1866	ramage
934	ramiè	substantivum	ANO	ANO	1892	ramie
935	rancuna	substantivum	ANO	ANO	18. století	rancune
936	ranz des vaches	substantivum	NE	NE	1895	ranz des vaches
937	razzia	substantivum	ANO	ANO	1866	razzia
938	réclame	adjektivum i substantivum	NE	NE	1858	réclame
939	redattore	substantivum	ANO	ANO	1812	rédacteur
940	redazione1	substantivum	ANO	ANO	1812	rédaction
941	redingotto	substantivum	ANO	ANO	1816	redingote
942	regime2	substantivum	ANO	ANO	1830	régime
943	remise	substantivum	NE	NE	1813	remise
944	remisier	substantivum	NE	NE	1895	remisier
945	remontoir	substantivum	NE	NE	1886	remontoir
946	renetta	substantivum	ANO	ANO	1854	renette
947	rentier	substantivum	NE	NE	1895	rentier
948	rentrée	substantivum	NE	NE	1894	rentrée
949	reperer1	substantivum	ANO	ANO	1885	repère
950	reportage	substantivum	NE	NE	1890	reportage
951	reps	substantivum	NE	NE	1887	reps
952	restaurant	substantivum	NE	NE	1867	restaurant
953	résumé	substantivum	NE	ANO	1895	résumé
954	retrospettivo	adjektivum	ANO	ANO	1871	rétrospectif
955	retroussé	adjektivum	NE	NE	1821	retroussé
956	revenant	substantivum	NE	částečná	1862	revenant
957	rêverie	substantivum	NE	částečná	1808	rêverie
958	revirement	substantivum	NE	NE	1862	revirement
959	ribotta	substantivum	ANO	ANO	1871	ribote
960	risberma	substantivum	ANO	ANO	1879	risberme

961	rocaille	substantivum	NE	NE	1895	rocaille
962	roccaglia	substantivum	ANO	ANO	1808	rocaille
963	rococò	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1839	rococo
964	rollare	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1804	rouler
965	romantismo	substantivum	ANO	ANO	1818	romantisme
966	romanza	substantivum	ANO	ANO	1837	romance
967	rondello2	substantivum	ANO	ANO	1871	rondel
968	roquefort	substantivum	NE	NE	1895	roquefort
969	roseola	substantivum	ANO	ANO	1895	roséole
970	rosticciere	substantivum	ANO	ANO	1855	rôtisseur
971	rotang	substantivum	NE	NE	1802	rotang
972	roulette	substantivum	NE	NE	1888	roulette
973	routine	substantivum	NE	NE	1818	routine
974	ruletta	substantivum	ANO	ANO	1828	roulette
975	rullare1	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1872	rouler
976	rutina2	substantivum	ANO	ANO	1862	routine
977	salep	substantivum	NE	NE	1840	salep
978	salmò	substantivum	ANO	ANO	18. století	chalumeau
979	salon	substantivum	NE	NE	1877	salon
980	salvataggio	substantivum	ANO	ANO	1847	sauvetage
981	samovar	substantivum	NE	NE	1867	samovar
982	sans-gêne	substantivum	NE	NE	18. století	sans-gêne
983	sariga	substantivum	ANO	ANO	1864	sarigue
984	sassofono	substantivum	ANO	ANO	1895	saxophone
985	satin	substantivum	NE	NE	1835	satin
986	sauternes	substantivum	NE	NE	1895	sauternes
987	sauvignon	substantivum	NE	NE	1894	sauvignon
988	savarin	substantivum	NE	NE	1895	savarin
989	savoir-faire	substantivum	NE	NE	1858	savoir-faire
990	savoir-vivre	substantivum	NE	NE	1813	savoir-vivre
991	scaloppa	substantivum	ANO	ANO	1895	scalopa
992	scartare2	sloveso - tranz. i intranz.	ANO	ANO	1855	écarter
993	sciacallo	substantivum	ANO	ANO	1839	chacal
994	sciarada	substantivum	ANO	ANO	1816	charade
995	scicche	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	18. století	chic
996	scimpanzé	substantivum	ANO	ANO	1875	chimpanzé
997	sciott	substantivum	NE	ANO	1895	chott
998	sciovinismo	substantivum	ANO	ANO	1881	chauvinisme
999	secrétaire	substantivum	NE	NE	1813	secrétaire
1000	seide	substantivum	NE	NE	1816	seide
1001	selz	substantivum	NE	NE	1865	seltz
1002	semaforo	substantivum	ANO	ANO	1838	sémaphore
1003	semalo	substantivum	ANO	ANO	1813	semale
1004	semantica	substantivum	ANO	ANO	1898	sémantique
1005	senale2	substantivum	ANO	ANO	1814	senau
1006	septidi	substantivum	ANO	ANO	18. století	sepidi
1007	serval	substantivum	NE	ANO	1803	serval
1008	sextidi	substantivum	ANO	ANO	18. století	sextidi
1009	sgarare2	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1837	égarer
1010	silhouette	substantivum	NE	NE	1828	silhouette
1011	silo	substantivum	ANO	ANO	1838	silo
1012	siluetta	substantivum	ANO	ANO	1838	silhouette
1013	sislunga	substantivum	ANO	ANO	1880	chaise longue
1014	soirée	substantivum	NE	NE	1846	soirée

1015	solandra2	substantivum	ANO	ANO	1805	solandre
1016	solidario	adjektivum	ANO	ANO	1806	solidaire
1017	solitaire	substantivum	NE	NE	1813	solitaire
1018	sortie-de-bal	substantivum	NE	NE	18. stoleti	sortie-de-bal
1019	sorvegliare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1812	surveiller
1020	soubrette	substantivum	NE	NE	1857	soubrette
1021	souple	adjektivum	NE	NE	1869	souple
1022	souvenir	substantivum	NE	NE	1841	souvenir
1023	statolder	substantivum	NE	ANO	1802	stathouder
1024	stellage	substantivum	NE	NE	1895	stellage
1025	sterna	substantivum	ANO	ANO	1838	sterne
1026	stero	substantivum	ANO	ANO	1802	stère
1027	strelizzo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1838	strelitz
1028	suite	substantivum	NE	NE	1826	suite
1029	supporto	substantivum	ANO	ANO	1853	support
1030	surmenage	substantivum	NE	NE	1899	surmenage
1031	tabagismo	substantivum	ANO	ANO	1899	tabagisme
1032	tableau	substantivum	NE	NE	1817	tableau
1033	tableau vivant	substantivum	NE	NE	1887	tableau vivant
1034	tablier	substantivum	NE	NE	1885	tablier
1035	tabouret	substantivum	NE	NE	1802	tabouret
1036	tallone3	substantivum	ANO	ANO	1895	talon
1037	talus	substantivum	NE	ANO	1895	talus
1038	tamiso	substantivum	ANO	ANO	1895	tamis
1039	tampone	substantivum	ANO	ANO	1886	tampon
1040	tam-tam	substantivum	NE	NE	1819	tam-tam
1041	tandem	substantivum	NE	NE	1890	tandem
1042	tangone	substantivum	ANO	ANO	1879	tangon
1043	tannino	substantivum	ANO	ANO	1829	tanin
1044	tanno	substantivum	ANO	ANO	1826	tan
1045	tantième	substantivum	NE	NE	1895	tantième
1046	tarlatana	substantivum	ANO	ANO	1875	tarlatane
1047	tarlatane	substantivum	NE	NE	1866	tarlatane
1048	tartina	substantivum	ANO	ANO	1819	tartine
1049	tartrato	substantivum	ANO	ANO	1829	tartrate
1050	tartufo2	substantivum	ANO	ANO	1819	Tartuffe
1051	tatù	substantivum	ANO	ANO	1805	tatou
1052	tatuaggio	substantivum	ANO	ANO	1836	tatouage
1053	tatuare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1874	tatouer
1054	tek	substantivum	NE	NE	1813	tek
1055	tenone	substantivum	ANO	ANO	1853	tenon
1056	tentacolo	substantivum	ANO	ANO	1840	tentacule
1057	teodicea	substantivum	ANO	ANO	1879	théodicée
1058	tic2	substantivum	NE	NE	1840	tic
1059	timbrare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1877	timbrer
1060	timbro	substantivum	ANO	ANO	1812	timbre
1061	tirabusciò	substantivum	ANO	ANO	1819	tire-bouchon
1062	tiragliatore	substantivum	ANO	ANO	1851	tirailleur
1063	toise	substantivum	NE	NE	1895	toise
1064	tombacco	substantivum	ANO	ANO	1840	tombac
1065	tonca	substantivum	ANO	ANO	1895	tonka
1066	tonneau	substantivum	NE	NE	1895	tonneau
1067	topinambur	substantivum	NE	ANO	1802	topinambour
1068	toque	substantivum	NE	NE	1881	toque

1069	torcione1	substantivum	ANO	ANO	1879	torchon
1070	tormenta	substantivum	ANO	ANO	1851	tourmente
1071	tornante1	substantivum	ANO	ANO	1897	tournant
1072	tornichetto	substantivum	ANO	ANO	1828	tourniquet
1073	torrenziale	adjektivum	ANO	ANO	1875	torrentiel
1074	tour	substantivum	NE	NE	1818	tour
1075	tour de force	substantivum	NE	NE	1875	tour de force
1076	tourniquet	substantivum	NE	NE	1813	tourniquet
1077	tournure	substantivum	NE	částečná	1887	tournure
1078	trafiletto	substantivum	ANO	ANO	1895	entrefilet
1079	traiettoria	substantivum	ANO	ANO	1853	trajectoire
1080	trait d'union	substantivum	NE	NE	1864	trait d'union
1081	trangla	substantivum	ANO	ANO	1895	triangle
1082	tran tran	substantivum	NE	NE	1891	tran tran
1083	trappa1	substantivum	ANO	ANO	1829	trappe
1084	trappa2	substantivum	ANO	ANO	1891	trappe
1085	trasalire	sloveso - intransitivní	ANO	ANO	1848	tressaillir
1086	traversiere	adjektivum	ANO	ANO	1889	traversier
1087	trente et quarante	substantivum	NE	NE	1892	trente et quarante
1088	tribordo	substantivum	ANO	ANO	1813	tribord
1089	triciclo	substantivum	ANO	ANO	1886	tricycle
1090	tridi	substantivum	ANO	ANO	1895	tridi
1091	trissottino	substantivum	ANO	ANO	1868	Trissotin
1092	troviero	substantivum	ANO	ANO	1869	trouvère
1093	trucia	substantivum	ANO	ANO	1879	trucher
1094	tse-tse	adjektivum	NE	NE	1895	tsétsé
1095	tulle	substantivum	NE	ANO	1841	tulle
1096	turbina	substantivum	ANO	ANO	1891	turbine
1097	turcò	substantivum	NE	ANO	1899	turco
1098	turlupinare	sloveso - tranzitivní	ANO	ANO	1816	turlupiner
1099	turno	substantivum	ANO	ANO	1853	tourner
1100	tuyau	substantivum	NE	NE	1895	tuyau
1101	ultra1	substantivum	NE	ANO	1818	ultra
1102	ultramontanismo	substantivum	ANO	ANO	1861	ultramontanisme
1103	ultramontano1	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	18. století	ultramontain
1104	urea	substantivum	ANO	ANO	1829	urée
1105	urgoniano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1847	urgonien
1106	ursone1	substantivum	ANO	ANO	1875	ourson
1107	usina	substantivum	ANO	ANO	1877	usine
1108	usura2	substantivum	ANO	ANO	1875	usure
1109	vagone	substantivum	ANO	ANO	1838	vagon
1110	valenciennes	substantivum	NE	NE	1839	valenciennes
1111	valentigia	substantivum	ANO	ANO	1805	vailletise
1112	valì	substantivum	ANO	ANO	1895	valì
1113	varech	substantivum	NE	ANO	1815	varech
1114	vari	substantivum	NE	NE	1895	vari
1115	varicella	substantivum	ANO	ANO	1829	varicelle
1116	vegetariano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1860	végétarien
1117	veilleuse	substantivum	NE	NE	1850	veilleuse
1118	velino	substantivum	ANO	ANO	1806	vélin
1119	veloutine	substantivum	NE	NE	1881	veloutine
1120	vendemmiaio	substantivum	ANO	ANO	1821	vendémiaire
1121	vermeil	substantivum	NE	NE	1895	vermeil
1122	verniero	substantivum	ANO	ANO	1879	vernier

1123	versantel	substantivum	ANO	ANO	1839	versant
1124	verve	substantivum	NE	NE	1855	verve
1125	vesperale	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1894	vespéral
1126	vespetrò	substantivum	ANO	ANO	1875	vespétro
1127	viandite	substantivum	ANO	ANO	18. století	viande
1128	virolal	substantivum	ANO	ANO	1840	virole
1129	visa	substantivum	NE	ANO	1802	visa
1130	visitandina	substantivum	ANO	ANO	1817	visitandine
1131	vitalismo	substantivum	ANO	ANO	1875	vitalisme
1132	vitalista	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1875	vitaliste
1133	viveur	substantivum	NE	NE	1863	viveur
1134	volano	substantivum	ANO	ANO	1802	volant
1135	volant	substantivum	NE	NE	1839	volant
1136	vol-au-vent	substantivum	NE	NE	1855	vol-au-vent
1137	voltaire	substantivum	NE	NE	1828	voltaire
1138	vomiturazione	substantivum	ANO	ANO	1840	vomiturizione
1139	ypresiano	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1839	ypresien
1140	zéphyr	substantivum	NE	NE	1895	zéphyr
1141	zircone	substantivum	ANO	ANO	1828	zircon
1142	zuavo	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1873	zouave
1143	zulù	adjektivum i substantivum	ANO	ANO	1887	zoulou